

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023

Kwiecień 2017

**Fundusze
Europejskie**
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

*Projekt „Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica”
jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu
Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014–2020 oraz ze środków budżetu państwa
przyznanych w ramach konkursu dotacji na działania wspierające gminy w zakresie
przygotowania programów rewitalizacji na terenie Województwa Małopolskiego.*

INICJATYWAŁOKALNA.PL

InicjatywaLokalna.pl

ul. Targowa 18/609, 25-520 Kielce

tel./fax 41 343 01 24

e-mail: biuro@inicjatywalokalna.pl

www.inicjatywalokalna.pl

Spis treści

Wstęp.....	5
I. Część wprowadzająca	8
1. Metodologia prac nad dokumentem	8
2. Powiązanie programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	11
II. Część diagnostyczno-analityczna	21
1. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i podobszarów rewitalizacji.....	21
2. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego i podobszarów rewitalizacji	27
3. Poglębiona diagnoza podobszarów rewitalizacji oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych.....	34
III. Część programowa	75
1. Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji	75
1.1. Misja i wizja stanu podobszarów po przeprowadzeniu rewitalizacji.....	75
1.2. Cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań	77
2. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne w latach 2016–2023.....	80
2.1. Lista planowanych podstawowych projektów/przedsięwzięć	80
2.2. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć.....	108
2.3. Mechanizmy zapewnienia komplementarności oraz integrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	115
3. Szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem źródeł finansowania.....	137
IV. Część wdrożeniowa.....	140
1. System realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji.....	140
1.1. Struktura zarządzania dokumentem wraz z jego kosztami	140
1.2. Harmonogram realizacji programu	143
1.3. Public relations dokumentu.....	146
2. System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu	147
2.1. Sposoby monitorowania i sprawozdawczości	148
2.2. Sposób ewaluacji i wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu	152
3. Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji	154
4. Procedura strategicznej oceny oddziaływania dokumentu na środowisko oraz opiniowania przez właściwe instytucje	163
5. Specjalna Strefa Rewitalizacji.....	165
6. Sposób realizacji dokumentu a polityka mieszkaniowa i planowanie przestrzenne w gminie	166
6.1. Niezbędne zmiany w polityce mieszkaniowej	166
6.2. Niezbędne zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego	166
Spis fotografii.....	168
Spis map	168

Spis schematów	169
Spis tabel	169
Spis wykresów.....	171
Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno- -przestrzennych podobszarów rewitalizacji	174

Wstęp

Rewitalizacja stanowi odpowiedź na szereg zjawisk kryzysowych występujących na obszarach jednostek samorządu, takich jak degradacja tkanki materialnej oraz narastające problemy w sferach społecznej i gospodarczej. W związku z tym niezbędne jest planowanie i realizacja kompleksowych projektów rewitalizacyjnych, obejmujących działania w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, a tym samym odpowiadających na zidentyfikowane problemy oraz potencjały danego obszaru zdegradowanego na terenie gminy.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 *Ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji* (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777 z późn. zm.), *rewitalizacja* stanowi „proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji (...)”.

Podstawowym narzędziem tworzącym ramy operacyjne i płaszczyznę koordynacji działań rewitalizacyjnych jest *gminny program rewitalizacji*, który jest inicjowany, sporządzany oraz uchwalany przez Radę Gminy na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy o rewitalizacji. Jest to „wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji”¹. Dokument obejmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów współfinansowanych ze środków UE oraz innych publicznych lub prywatnych), ponieważ tylko taka różnorodna konstrukcja warunkuje osiągnięcie efektów.

Objęcie danego obszaru zdegradowanego Gminnym Programem Rewitalizacji będzie stanowiło podstawę wspierania go poprzez instrumenty i narzędzia dedykowane rewitalizacji (programy unijne oraz krajowe) lub korzystania z preferencji w innych instrumentach, programach i działaniach sektorowych.

¹ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020, Minister Rozwoju, Warszawa, 02.08.2016, s. 7–8.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023 (zwany dalej GPR) stanowi spójny dokument strategiczny mający na celu wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego, mającego istotne znaczenie dla rozwoju gminy poprzez przedsięwzięcia kompleksowe (uwzględniające aspekt społeczny, gospodarczy, przestrzenno-funkcjonalny, techniczny i środowiskowy), skoncentrowane terytorialnie oraz prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany.

Niniejszy dokument opracowany został zgodnie z *Ustawą z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji*, a także *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020*, wydanymi przez Ministra Rozwoju w dniu 2 sierpnia 2016 roku.

Dokument składa się z czterech zasadniczych części, a mianowicie: części wprowadzającej, diagnostyczno-analitycznej, programowej oraz wdrożeniowej.

Część wprowadzająca zawiera ogólne informacje dotyczące metodologii opracowania dokumentu oraz jego uwarunkowania zewnętrzne, tj. strategiczno-programowe, które wskazują na powiązanie rewitalizacji z całościową wizją rozwoju gminy.

Część diagnostyczno-analityczna obejmuje metodologię delimitacji obszaru zdegradowanego i podobszarów rewitalizacji oraz określenie ich zasięgów przestrzennych poprzez wskazanie przebiegu granic na terenie gminy. Ponadto zawiera szczegółową diagnozę wyznaczonych podobszarów rewitalizacji w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej wraz ze skwantyfikowanymi danymi i ich analizą w celu przedstawienia skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych.

Część programowa przedstawia najważniejsze założenia procesu rewitalizacji na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji Gminy Kamienica w latach 2016–2023, tj. wizję wyprowadzenia go ze stanu kryzysowego, misję, cele rewitalizacji wraz z kierunkami działań mającymi na celu eliminację lub ograniczenie zidentyfikowanych negatywnych zjawisk i wykorzystanie potencjałów lokalnych. Ponadto zostały tutaj zawarte podstawowe oraz uzupełniające projekty rewitalizacyjne powiązane ze sobą i wspólnie oddziałujące na podobszary rewitalizacji. Ważnym elementem są również szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem różnych źródeł ich finansowania.

Część wdrożeniowa składa się z systemu realizacji (wdrażania) dokumentu, a także systemu monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu w reakcji na zmiany w otoczeniu. Ponadto w niniejszej części zawarte zostały mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych i innych

podmiotów oraz grup nieformalnych aktywnych na terenie gminy na każdym etapie procesu rewitalizacji, tj. diagnozowania, programowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji. Przedstawiony został tutaj również przebieg procesu zaopiniowania dokumentu przez instytucje zewnętrzne oraz strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Ostatnim elementem jest sposób realizacji założeń dokumentu w odniesieniu do polityki mieszkaniowej oraz planowania i zagospodarowania przestrzennego w gminie wraz z załącznikiem graficznym wskazującym na kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych na podobszarach rewitalizacji.

I. Część wprowadzająca

1. Metodologia prac nad dokumentem

Metodologię sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji warunkowały przede wszystkim *Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji* (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777 z późn. zm.), a także obowiązujące *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020*, wydane przez Ministra Rozwoju w dniu 2 sierpnia 2016 roku.

Dokument opracowany został z wykorzystaniem modelu ekspercko-partycypacyjnego, polegającego na możliwie szerokim udziale wszystkich interesariuszy we wszystkich etapach prac, przy jednoczesnym zaangażowaniu ekspertów zewnętrznych, odpowiadających między innymi za zorganizowanie procesu konsultacji społecznych oraz przygotowanie końcowej wersji dokumentu. Na wybór takiego podejścia decydujący wpływ miała idea rewitalizacji, w której kluczową rolę odgrywa realizacja zasady partnerstwa i partycypacji społecznej.

Metodologia prac obejmowała dwie zasadnicze części, składające się na efekt końcowy w postaci dokumentu *Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023*, a mianowicie:

- I. *Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i podobszarów rewitalizacji na terenie Gminy Kamienica* – obejmowało następujące etapy:
 - 1) zgromadzenie danych statystycznych do diagnozy w podziale na ustalone jednostki referencyjne gminy (sołectwa) we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej zarówno z Urzędu Gminy Kamienica, jak i instytucji zewnętrznych;
 - 2) wykonanie wielokryterialnej analizy przestrzennej ustalonych wskaźników oraz opracowanie diagnozy gminy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i podobszarów rewitalizacji wraz z mapami poglądowymi koncentracji problemów we wszystkich ww. sferach;
 - 3) przeprowadzenie w dniach od 28.09.2016 roku do 25.11.2016 roku konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i podobszarów rewitalizacji na terenie Gminy Kamienica wraz z opracowaną diagnozą gminy oraz mapami przedstawiającymi granice ww. obszarów;

- 4) przedstawienie Radzie Gminy Kamienica przez Wójta Gminy Kamienica wniosku o wyznaczenie obszaru zdegradowanego i podobszarów rewitalizacji na terenie gminy wraz z projektem uchwały, diagnozą gminy na potrzeby wyznaczenia ww. obszarów i mapami przedstawiającymi ich granice w skalach 1:5 000 z wykorzystaniem treści mapy ewidencyjnej w rozumieniu *Ustawy z dnia 17 maja 1989 roku – Prawo Geodezyjne i Kartograficzne*, a także informacją podsumowującą przeprowadzone konsultacje społeczne;
 - 5) podjęcie na sesji przez Radę Gminy Kamienica *Uchwały Nr XVIII/160/16 w dniu 6 grudnia 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kamienica*;
 - 6) przekazanie ww. uchwały oraz jej opublikowanie w dniu 13.12.2016 roku wraz z załącznikami, tj. mapami obszaru zdegradowanego i podobszarów rewitalizacji w Dzienniku Urzędowym Województwa Małopolskiego jako poz. 7579, z uwagi na fakt, że jest to akt prawa miejscowego.
- II. *Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z przeprowadzeniem procesu zaopiniowania dokumentu i Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko* – obejmowało następujące etapy:
- 1) podjęcie na sesji przez Radę Gminy Kamienica *Uchwały nr XIX/171/16 z dnia 28 grudnia 2016 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023* (po 14 dniach niezbędnych na uprawomocnienie się uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kamienica, która jest aktem prawa miejscowego);
 - 2) obwieszczenie o podjęciu uchwały w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (w zakładce „Rewitalizacja” w dniu 04.01.2017 roku), w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości (na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Kamienica w dniu 04.01.2017 roku) oraz w prasie o zasięgu ponadlokalnym: „Głos Limanowski” Nr 1(109) styczeń 2017;
 - 3) przeprowadzenie różnorodnych form partycypacji społecznej służących wspólnemu wypracowaniu przez wszystkich interesariuszy rewitalizacji głównych założeń dokumentu (wizji, misji, celów, kierunków działań), a także „zbudowaniu” bazy

- planowanych do realizacji projektów (w tym partnerskich), mających na celu wyprowadzenie podobszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego;
- 4) opracowanie i przeprowadzenie konsultacji założeń projektu 1.0 dokumentu z Komitetem Rewitalizacji;
 - 5) opracowanie i przeprowadzenie zewnętrznych konsultacji społecznych projektu 1.0 dokumentu (03.03–01.04.2017 r.);
 - 6) wystąpienie o zaopiniowanie projektu GPR przez instytucje wskazane w art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji wraz z uzyskaniem opinii w ciągu 14 dni – terminu ustalonego przez Wójta Gminy Kamienica zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy o rewitalizacji (04.04.2017 r.);
 - 7) wystąpienie z wnioskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie (RDOŚ) – Wydział Spraw Terenowych w Starym Sączu o uzgodnienie, co do konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko na podstawie art. 47 i 49 *Ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2016 r. poz. 353 z późn. zm.) wraz z uzyskaniem stanowiska ww. instytucji (05.04.2017 r.);
 - 8) przekazanie i uchwalenie projektu dokumentu na sesji przez Radę Gminy Kamienica (24.04.2017 r.).

Szczegółowy opis działań partycypacyjnych przeprowadzonych na poszczególnych etapach prac przedstawiono w rozdziale 3, części IV niniejszego dokumentu *Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji*.

Dokument powstał w wyniku prac przedstawicieli samorządu, instytucji publicznych oraz kluczowych dla rozwoju gminy partnerów z sektorów społecznego i gospodarczego przy współudziale (w postaci wsparcia merytorycznego) ekspertów i specjalistów zewnętrznych, a także mieszkańców wyznaczonych podobszarów, jako głównych interesariuszy procesu rewitalizacji.

2. Powiązanie programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Gminny Program Rewitalizacji odnosząc się w swych założeniach do określonych problemów społecznych mieszkańców na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji, realizuje założenia innych dokumentów strategicznych i planistycznych na szczeblu lokalnym (stanowiąc istotny element całościowej wizji rozwoju gminy), a także założenia dokumentów regulujących działania w przedmiotowym obszarze na szczeblu subregionalnym, regionalnym, krajowym oraz europejskim. W związku z tym komplementarność z celami, działaniami czy priorytetami innych dokumentów wpływa na skuteczność i efektywność procesu rewitalizacji.

Zestawienie dokumentów wraz z nawiązaniem do ich założeń przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1 Nawiązanie Gminnego Programu Rewitalizacji do dokumentów strategicznych i planistycznych

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie GPR do zapisów dokumentów strategicznych i planistycznych ²
POZIOM EUROPEJSKI		
1.	Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu	<i>Priorytet III. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.</i> Ponadto wpływa na osiągnięcie 3 z 5 celów głównych: <i>CEL 1 Osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75% wśród kobiet i mężczyzn w wieku 20–64 lata.</i> <i>CEL 4 Podniesienie poziomu wykształcenia, zwłaszcza poprzez dążenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz poprzez zwiększenie do co najmniej 40% osób w wieku 30–34 lat mających wykształcenie wyższe lub równoważne.</i> <i>CEL 5 Wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydzwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego co najmniej 20 mln obywateli.</i>
POZIOM KRAJOWY		
2.	Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju	<i>Obszar Konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna;</i> <i>Cel 3 Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki; Kapitał Ludzki;</i> <i>Cel 6 Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”;</i> <i>Obszar Równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski: Rozwój regionalny;</i> <i>Cel 8 Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla</i>

² Zapis założeń dokumentów przytoczono w niezmiennionej formie.

		rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych; <i>Obszar Efektywności i sprawności państwa: Kapitał społeczny:</i> <i>Cel 11</i> Wzrost społecznego kapitału rozwoju.
3.	Strategia Rozwoju Kraju 2020	<i>Obszar strategiczny:</i> Sprawne i efektywne państwo, <i>Cel 3</i> Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywateli, <i>kierunek interwencji:</i> rozwój kapitału społecznego. <i>Obszar strategiczny:</i> Konkurencyjna gospodarka, <i>Cel 4</i> Rozwój kapitału ludzkiego, <i>kierunki interwencji:</i> zwiększenie aktywności zawodowej oraz poprawa jakości kapitału ludzkiego. <i>Obszar strategiczny:</i> Spójność społeczna i terytorialna, <i>Cel 1</i> Integracja społeczna, <i>kierunki interwencji:</i> zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej zagrożonych.
4.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	<i>Cel strategiczny:</i> Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągania ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie. <i>Cel 2.</i> Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów. <i>Kierunek działań polityki przestrzennej:</i> Wspomaganie spójności w specyficznych obszarach problemowych. <i>Działanie:</i> Restrukturyzacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych i miast.
5.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie	<i>Cel główny:</i> Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągania celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym. <i>Cel 2</i> Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”).
6.	Strategia Rozwoju Polski Południowej do roku 2020	<i>Cel główny:</i> Polska Południowa nowoczesnym i atrakcyjnym regionem Europy. <i>Cel strategiczny 2:</i> Polska Południowa przestrzenią partnerskiej współpracy na rzecz efektywnego wykorzystania możliwości rozwojowych. <i>Kierunek interwencji 2.1</i> Współpraca podmiotów nakierowana na rozwijanie kapitału ludzkiego makroregionu.
POZIOM REGIONALNY I SUBREGIONALNY		
7.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011–2020	<i>Misja:</i> Małopolska atrakcyjnym miejscem życia, pracy i spędzania czasu wolnego, europejskim regionem wiedzy i aktywności, silnym wartościami uniwersalnymi, tożsamością i aspiracjami swoich mieszkańców, świadomie czerpiącym z dziedzictwa i przestrzeni regionalnej, tworzącym szanse na rozwój ludzi i nowoczesnej gospodarki. Cele rewitalizacji są spójne w szczególności z następującymi elementami struktury celów <i>Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011–2020:</i> <i>Cel główny:</i> Efektywne wykorzystanie potencjałów regionalnej szansy dla rozwoju gospodarczego oraz wzrost spójności społecznej i przestrzennej

		Małopolski w wymiarze regionalnym, krajowym i europejskim; <i>Cel strategiczny:</i> Silna pozycja Małopolski jako regionu atrakcyjnego dla inwestycji, opartego na wiedzy, aktywności zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców; 1.1 Rozwój kapitału intelektualnego; 1.4 Rozwój kształcenia zawodowego i wspieranie zatrudnienia; <i>Cel strategiczny:</i> Wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców Małopolski w wymiarze środowiskowym, zdrowotnym i społecznym; 6.2 Poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego: profilaktyka i ochrona zdrowia; 6.3 Poprawa bezpieczeństwa społecznego: integrująca polityka społeczna;
8.	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego	<i>Cel generalny:</i> Harmonijne gospodarowanie przestrzenią jako podstawa dynamicznego i zrównoważonego rozwoju województwa. Pole Strategii – Mieszkańcy: A.1 Elastyczny, łatwo dostosowujący się do zmian społeczno-gospodarczych system edukacji. A.2 Środowisko promujące przedsiębiorczość i aktywność obywateli. A.3 Spójne, solidarne i bezpieczne społeczności. A.4 Silna rodzina i zdrowy styl życia. Pole Strategii – Pejzaż: B.1 Zlikwidowanie zaniedbań w ochronie środowiska. B.2 Racjonalne gospodarowanie środowiskiem. B.4 Kształtowanie krajobrazu kulturowego. Pole Strategii – Gospodarstwo: C.4 Rozwinięte przemysły „regionalnej szansy”. Pole Strategii – Więzi: D.3 Infrastruktura konieczna dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego.
9.	Program Strategiczny Regionalna Strategia Innowacji Województwa Małopolskiego 2020	Priorytet 2. Rozwój infrastruktury gospodarki opartej na wiedzy. Działanie D. System zachęt dla rozwoju przedsiębiorczości. Priorytet 3. Rozwój społeczeństwa informacyjnego. Działanie G. Rozwój usług elektronicznych oraz interoperacyjnych platform cyfrowych.
10.	Strategia Rozwoju Powiatu Limanowskiego³	<i>Obszar strategiczny II: TURYSTYKA I KULTURA</i> <i>Cel 1:</i> Istnieją regionalne produkty turystyczne wykreowane w oparciu o wzmocnienie walorów naturalnych, ożywienie tradycji i folkloru, rozszerzenie wachlarza usług i podniesienie ich jakości. <i>Cel 2:</i> Działa system informacji i promocji turystycznej powiatu oraz marketingu produktów turystycznych. <i>Obszar strategiczny III: PROMOCJA ZATRUDNIENIA I AKTYWIZACJA LOKALNEGO RYNKU PRACY</i> <i>Cel 1:</i> Istnieją warunki do rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości i pozyskania inwestorów. <i>Cel 2:</i> Stymulowanie powstawania mikroprzedsiębiorstw – zbudowanie systemu pomocy osobom zamierzającym rozpocząć własną działalność gospodarczą. <i>Cel 3:</i> Wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy.

³ Załącznik nr 2 do Uchwały Nr XIII/133/16 Rady Powiatu Limanowskiego z dnia 22 czerwca 2016 r. w sprawie: zmiany Uchwały nr VI/66/15 Rady Powiatu Limanowskiego z dnia 17 czerwca 2015 r. w sprawie zmiany Uchwały nr IX/77/99 Rady Powiatu Limanowskiego z dnia 25 sierpnia 1999 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Powiatu Limanowskiego.

		<i>Cel 4:</i> Aktywizacja osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy (młodzież w wieku do 25 lat, osoby długotrwale bezrobotne, osoby niepełnosprawne, osoby w wieku powyżej 50 lat, kobiety). <i>Cel 5:</i> Poprawa zdolności do zatrudnienia – dostosowanie kwalifikacji osób bezrobotnych uprawnionych do potrzeb lokalnego rynku pracy. <i>Cel 6:</i> Rozwój dialogu społecznego i partnerstwa na rzecz aktywizacji lokalnego rynku pracy. <i>Obszar strategiczny IV: OCHONA ŚRODOWISKA</i> <i>Cel 1:</i> Czyste środowisko – dzięki właściwej gospodarce odpadami, poprawie jakości powietrza i ochronie przed hałasem. <i>Cel 2:</i> Walory krajobrazowe i przyrodnicze powiatu są chronione i rewitalizowane. <i>Obszar strategiczny V: INFRASTRUKTURA</i> <i>Cel 1:</i> Sieć komunikacyjna jest dostosowana do potrzeb lokalnych, rozwoju turystyki oraz tranzytu. <i>Cel 2:</i> Dostępność infrastruktury techniczno-społecznej. <i>Cel 3:</i> Wzrost dostępności do opieki zdrowotnej. <i>Obszar strategiczny VI: EDUKACJA</i> <i>Cel 1:</i> Wzrasta wskaźnik osób z wykształceniem średnim i wyższym.
POZIOM LOKALNY		
11.	Strategia Rozwoju Gminy Kamienica na lata 2016–2023	<i>Wizja 2023:</i> Gmina Kamienica „zielonym” uzdrowiskiem, miejscem wykorzystującym walory naturalne do rozwoju społeczno-gospodarczego, oferującym wysokiej jakości usługi przyrodolecznicze i turystyczne. <i>Misja:</i> Tworząc możliwości do aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców w harmonii ze środowiskiem naturalnym, zapewniamy wysoką jakość życia oraz rozwijamy funkcję turystyczno-uzdrowiskową Gminy Kamienica. <i>Cel strategiczny 1:</i> Gmina Kamienica nowoczesnym i chętnie odwiedzanym obszarem turystyczno-uzdrowiskowym. <i>Cel operacyjny 1.2</i> Wykorzystanie potencjału kulturowego i naturalnego regionu. <i>Działanie 1.2.1.</i> Organizacja wydarzeń kulturalnych oraz promujących lokalnych artystów i tradycje obszaru. <i>Działanie 1.2.2</i> Współpraca ponadlokalna zorientowana na rozwój turystyki. <i>Działanie 1.2.3</i> Tworzenie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej. <i>Cel strategiczny 2:</i> Wysoka jakość życia na obszarze Gminy Kamienica. <i>Cel operacyjny 2.1</i> Wysoka jakość usług publicznych. <i>Działanie 2.1.1</i> Rozbudowa i modernizacja infrastruktury publicznej. <i>Działanie 2.1.2</i> Wzrost dostępu i jakości usług publicznych. <i>Działanie 2.1.3</i> Ochrona środowiska naturalnego i ograniczenie emisji zanieczyszczeń. <i>Cel operacyjny 2.2</i> Gmina aktywnych przedsiębiorczo i społecznie mieszkańców. <i>Działanie 2.2.1</i> Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców. <i>Działanie 2.2.2</i> Budowanie partnerstw międzysektorowych i wspieranie inicjatyw oddolnych.
12.	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania	<i>Cel główny:</i> rozwój funkcji sanatoryjnej do poziomu liczącego się w regionie ośrodka, w oparciu o te atuty stworzenie warunków do stałej poprawy jakości życia mieszkańców. 1. <i>Cel strategiczny 1:</i> podniesienie atrakcyjności Gminy Kamienica i wzrost

	przestrzennego Gminy Kamienica	jej konkurencyjności w stosunku do gmin sąsiednich; 2. <i>Cel strategiczny 2:</i> utrwalenie i kształtowanie tożsamości Gminy w oparciu o wartości środowiska przyrodniczego i kulturowego – co wiąże się z ochroną tych wartości przez rozwój zrównoważony; 3. <i>Cel strategiczny 3:</i> zaspokojenie potrzeb komunalnych przy zapewnieniu warunków ładu przestrzennego; Kierunki polityki przestrzennej utworzone w zakresie: • ochrony środowiska, • ochrony dóbr kultury, • pozostałych ponadlokalnych celów publicznych proponowanych w Studium, • odniesienia do dalszego rozwoju gospodarczego gminy, • poprawy warunków życia mieszkańców oraz zapewnienia powszechnej dostępności dóbr, usług i informacji i wysokiej jakości obsługi ponadlokalnej, • gospodarowania mieniem komunalnym, • zwiększenia efektywności gospodarowania terenami.
13.	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kamienica na lata 2013–2020	<i>Misja polityki społecznej:</i> Integracja społeczności lokalnej oraz zapewnienie mieszkańcom Gminy Kamienica możliwości zaspokojenia swoich potrzeb w stopniu zapewniającym równowagę społeczną i ciągłość rozwoju gminy. <i>Priorytet:</i> Kompleksowa działalność w zakresie zapobiegania bezrobociu, łagodzenia jego skutków oraz aktywizacji zawodowej bezrobotnych. <i>Cele strategiczne:</i> • wspieranie bezrobotnych w poszukiwaniu pracy; • przeciwdziałanie i eliminowanie negatywnych skutków psychospołecznych bezrobocia. <i>Priorytet:</i> Podejmowanie działań, przy aktywnym uczestnictwie osób niepełnosprawnych, zmierzających do osiągnięcia poprawy ich funkcjonowania, jakości życia i integracji ze społeczeństwem. <i>Cele strategiczne:</i> • wyrównywanie szans życiowych osób niepełnosprawnych; • doskonalenie systemu pomocy osobom niepełnosprawnym; • zintegrowanie działań samorządu, organizacji społecznych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych. <i>Priorytet:</i> Kompleksowa pomoc na rzecz rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi lub zagrożonych takim zjawiskiem, mająca na celu niedopuszczenie do pogłębiania się lub wystąpienia patologii rodzinnych. <i>Cele strategiczne:</i> • zminimalizowanie zjawiska bezradności opiekuńczo-wychowawczej na terenie gminy; • zapobieganie kształtowaniu się postaw alienacyjnych u dzieci z rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi. <i>Priorytet:</i> Podejmowanie działań zmierzających do ograniczania spożycia napojów alkoholowych, inicjowanie i wspieranie przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożywania tych napojów, działania na rzecz trzeźwości w gminie, przeciwdziałania powstawaniu i usuwanie następstw nadużywania alkoholu. <i>Cele strategiczne:</i> • zwiększenie dostępności pomocy rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych

		od alkoholu; • wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych; • prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, w szczególności dla dzieci i młodzieży; • udzielanie rodzinom, w których występuje problem alkoholowy, wsparcia psychospołecznego, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie. <i>Priorytet:</i> Tworzenie warunków bezpiecznego, niezależnego i godnego życia osób starszych. <i>Cele strategiczne:</i> • zwiększenie aktywności życiowej ludzi starszych poprzez pomoc w łagodzeniu trudności wynikających z wieku i stworzenie uczestnictwa w życiu społecznym; • zminimalizowanie poczucia izolacji osób starszych samotnych; • pozostawienie ludzi starszych jak najdłużej w środowisku zamieszkania.
--	--	---

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ww. dokumentów strategicznych i planistycznych

*Strategia Rozwoju Gminy Kamienica na lata 2016–2023*⁴ wskazuje, że głównym problemem na terenie Gminy Kamienica jest: *Niedostateczne wykorzystanie potencjału przyrodniczo-leczniczego gminy do aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców gminy w zakresie usług turystycznych*⁵. Do głównych przyczyn jego powstania zalicza się m.in.: niewystarczającą jakość i dostępność usług publicznych, słabą aktywność społeczną mieszkańców oraz brak wspólnych priorytetów rozwoju gminy, słabo rozwinięty system wewnętrznej i zewnętrznej informacji turystycznej, niewystarczającą świadomość mieszkańców co do możliwości rozwoju jakie może dawać status gminy uzdrowiskowej, a także niewystarczającą pracę trójsektorową na rzecz rozwoju gminy. Skutki tego typu problemów są następujące: mała liczba turystów odwiedzających Gminę Kamienica, mała rozpoznawalność gminy pod względem turystycznym, wysoki udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, niskie wpływy do budżetu gminy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych, a także mała ilość przedsiębiorstw świadczących usługi uzdrowiskowe i turystyczne⁶. W wyniku przeprowadzonych analiz oraz na podstawie zebranych informacji sformułowano wizję, misję, dwa cele strategiczne oraz cztery cele operacyjne. Wizja 2023 Gminy Kamienica brzmi: *Gmina Kamienica „zielonym” uzdrowiskiem, miejscem wykorzystującym walory naturalne do rozwoju społeczno-gospodarczego, oferującym wysokiej jakości usługi*

⁴ Strategia Rozwoju Gminy Kamienica 2016–2023 przyjęta Uchwałą Nr XV/140/16 Rady Gminy Kamienica w sprawie uchwalenia Strategii Rozwoju Gminy Kamienica na lata 2016–2023.

⁵ Strategia Rozwoju Gminy Kamienica na lata 2016–2023, s. 16.

⁶ jw., s. 16.

*przyrodolecznicze i turystyczne*⁷. Do celów operacyjnych zostały przyporządkowane działania priorytetowe wyznaczające obszary, w ramach których będą realizowane zadania. Realizacja przedstawionych w Strategii zadań posłuży do zrealizowania misji gminy. Szczególnie ważnymi, z punktu widzenia planowanej rewitalizacji w Gminie Kamienica, są cele operacyjne i przyporządkowane do nich działania priorytetowe Strategii, zakładające:

- wykorzystanie potencjału kulturowego i naturalnego regionu (*cel operacyjny 1.2. Wykorzystanie potencjału kulturowego i naturalnego regionu, działanie priorytetowe 1.2.1. Organizacja wydarzeń kulturalnych oraz promujących lokalnych artystów i tradycje obszaru; działanie priorytetowe 1.2.2. Współpraca ponadlokalna zorientowana na rozwój turystyki; działanie priorytetowe 1.2.3. Tworzenie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej*);
- wysoką jakość usług publicznych (*cel operacyjny 2.1. Wysoka jakość usług publicznych; działanie priorytetowe 2.1.1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury publicznej; działanie priorytetowe 2.1.2 Wzrost dostępu i jakości usług publicznych; działanie priorytetowe 2.1.3 Ochrona środowiska naturalnego i ograniczenie emisji zanieczyszczeń*);
- aktywność przedsiębiorczą i społeczną mieszkańców (*cel operacyjny 2.1. Gmina aktywnych przedsiębiorczo i społecznie mieszkańców; działanie priorytetowe 2.2.1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców; działanie priorytetowe 2.2.2. Budowanie partnerstw międzysektorowych i wspieranie inicjatyw oddolnych*).

Jednym z głównych planowanych w Strategii zadań w ramach 2 celu strategicznego, dla celu operacyjnego 2.1. *Wysoka jakość usług publicznych*, w zakresie działania 2.1.1. *Rozbudowa i modernizacja infrastruktury publicznej*, jest zadanie pn. „Opracowanie i wdrożenie Programu Rewitalizacji”⁸.

Ponadto w Strategii przeanalizowane są źródła finansowania różnych zadań strategicznych ze wskazaniem priorytetów inwestycyjnych. Strategia zakłada, że wiele z projektów infrastrukturalnych wskazanych w dokumencie będzie finansowanych z osi priorytetowej 11 „Rewitalizacja przestrzeni regionalnej”.

Realizacja powyższych celów strategicznych, operacyjnych i działań priorytetowych osadzona będzie w planowanym procesie rewitalizacji do przeprowadzenia na wyznaczonych

⁷ *Strategia Rozwoju Gminy Kamienica na lata 2016–2023*, s.19.

⁸ *ibid.*, s. 26.

podobszarach rewitalizacji w Gminie Kamienica. Poprzez zaplanowane działania (opisane szeroko w części programowej dokumentu – rozdział III) zostaną zrealizowane cele operacyjne i działania priorytetowe Strategii Rozwoju dotyczące rozwoju społeczno-gospodarczego mieszkańców, dostępu do wysokiej jakości usług publicznych przy zachowaniu ładu przestrzennego i ochrony środowiska, prowadzące do wyprowadzenia podobszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego.

*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamienica*⁹ jest podstawowym dokumentem ustalającym i określającym politykę zagospodarowania przestrzennego na terenie Gminy Kamienica. W Studium wyznaczono cele oraz kierunki działań i rozwoju w zakresie funkcji: społecznych, technicznych, środowiskowych, mieszkaniowych, turystycznych i sanatoryjnych, rekreacyjnych oraz kulturowych. Podczas wdrażania procesu rewitalizacji na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji, zlokalizowanych na terenie Gminy Kamienica, realizowane będą cele strategiczne oraz kierunki zagospodarowania przestrzennego wynikające ze Studium, w tym m.in.:

Cel główny: rozwój funkcji sanatoryjnej do poziomu liczącego się w regionie ośrodka, w oparciu o te atuty stworzenie warunków do stałej poprawy jakości życia mieszkańców;

Cel strategiczny 1: podniesienie atrakcyjności Gminy Kamienica i wzrost jej konkurencyjności w stosunku do gmin sąsiednich;

Cel strategiczny 2: utrwalenie i kształtowanie tożsamości Gminy w oparciu o wartości środowiska przyrodniczego i kulturowego – co wiąże się z ochroną tych wartości przez rozwój zrównoważony;

Cel strategiczny 3: zaspokojenie potrzeb komunalnych przy zapewnieniu warunków ładu przestrzennego¹⁰.

W dokumencie określono też kierunki polityki przestrzennej realizowane w Studium z zakresu¹¹:

1. ochrony środowiska,
2. ochrony dóbr kultury,
3. pozostałych ponadlokalnych celów publicznych proponowanych w Studium,

⁹ *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamienica* przyjęte Uchwałą Nr X/82/1999 Rady Gminy Kamienica z dnia 28 grudnia 1999 r. w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kamienica.

¹⁰ *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamienica*, s. 2–5.

¹¹ jw., s. 3–5.

4. odniesienia do dalszego rozwoju gospodarczego gminy,
5. poprawy warunków życia mieszkańców oraz zapewnienia powszechnej dostępności dóbr, usług i informacji i wysokiej jakości obsługi ponadlokalnej,
6. gospodarowania mieniem komunalnym,
7. zwiększenia efektywności gospodarowania terenami.

Każdemu z zakresów w opracowaniu zostały również przyporządkowane konkretne działania. *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamienica* jest podstawowym dokumentem planistycznym, który określa politykę przestrzenną gminy. Mimo tego, że był konstruowany dla wcześniejszego okresu (w roku 1999), obowiązuje nadal, a problemy, które były obecne w tamtym okresie, w wielu przypadkach są aktualne, podobnie jak wiele celów i kierunków zagospodarowania przestrzennego również jest komplementarnych z założeniami odnoszącymi się do aktualnie opracowywanego Gminnego Programu Rewitalizacji. W związku z powyższym realizacja planowanych założeń rewitalizacyjnych w Gminie Kamienica zostanie przeprowadzona zgodnie z politykami przestrzennymi gminy, rozwiązując negatywne zjawiska występujące na terenie rewitalizacji.

*Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kamienica na lata 2013–2020*¹² jest dokumentem stanowiącym podstawę do realizacji trwałych wzorów interwencji społecznych, które przyczyniać się będą do poprawy warunków życia mieszkańców gminy, zwłaszcza tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

W ramach realizacji Strategii wyznaczono 6 priorytetów, które zostaną osiągnięte poprzez realizację celów strategicznych, skupiających się wokół misji strategii społecznej: *Integracja społeczności lokalnej oraz zapewnienie mieszkańcom Gminy Kamienica możliwości zaspokojenia swoich potrzeb w stopniu zapewniającym równowagę społeczną i ciągłość rozwoju gminy*¹³. Na podstawie rzeczywistych problemów społeczności lokalnej – bezrobocia, problemów z zatrudnieniem itp. określono w dokumencie następujące cele strategiczne w ramach Strategii¹⁴:

- wspieranie bezrobotnych w poszukiwaniu pracy;

¹² Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kamienica na lata 2013–2020 przyjęta Uchwałą Nr XXV/192/13 Rady Gminy Kamienica z dnia 11 czerwca 2013 r. w sprawie uchwalenia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kamienica na lata 2013–2020.

¹³ Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kamienica na lata 2013–2020, s. 25.

¹⁴ jw., s. 26–47.

- przeciwdziałanie i eliminowanie negatywnych skutków psychospołecznych bezrobocia;
- wyrównywanie szans życiowych osób niepełnosprawnych;
- doskonalenie systemu pomocy osobom niepełnosprawnym;
- zintegrowanie działań samorządu, organizacji społecznych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych;
- zminimalizowanie zjawiska bezradności opiekuńczo-wychowawczej na terenie gminy;
- zwiększenie dostępności pomocy rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, w szczególności dla dzieci i młodzieży;
- udzielanie rodzinom, w których występuje problem alkoholowy, wsparcia psychospołecznego, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- zwiększenie aktywności życiowej ludzi starszych poprzez pomoc w łagodzeniu trudności wynikających z wieku i stworzenie uczestnictwa w życiu społecznym;
- zminimalizowanie poczucia izolacji osób starszych samotnych.

Wdrożenie wszystkich przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest komplementarne z priorytetami Strategii, tj. aktywizacją społeczną, poprawą jakości życia mieszkańców w tym osób starszych i niepełnosprawnych, zmniejszeniem zagrożenia występowania zjawisk patologicznych, skuteczną pomocą w rozwiązywaniu problemów. Realizacja założeń zarówno Programu Rewitalizacji jak i Strategii przyczyniają się do niwelowania i zahamowania negatywnych procesów w sferze społecznej, zwłaszcza z uwzględnieniem grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Ostatecznym efektem działań będzie wzrost aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców, budowanie więzi społecznych oraz zwiększenie stopnia integracji mieszkańców.

II. Część diagnostyczno-analityczna

1. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i podobszarów rewitalizacji

Metodologię wyznaczenia obszaru zdegradowanego i podobszarów rewitalizacji oraz szczegółowy przebieg procesu diagnostycznego gminy zawiera *Diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kamienica*¹⁵. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, *rewitalizacja* to „kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych”, dlatego przy wyznaczaniu zasięgu obszaru zdegradowanego wzięto pod uwagę zestaw kryteriów zawarty w art. 9 ust. 1 ww. ustawy i Wytycznych, które wskazują na istnienie stanu kryzysowego na danym terenie.

Stan kryzysowy zdefiniowany został jako „stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- 1) *gospodarczej* – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw;
- 2) *środowiskowej* – w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi bądź stanu środowiska;
- 3) *przestrzenno-funkcjonalnej* – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych;
- 4) *technicznej* – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych. Skalę

¹⁵ Diagnoza stanowi załącznik 3 do *Uchwały Nr XIX/168/16 Rady Gminy z dnia 6 grudnia 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kamienica* (Dz. Urz. Woj. Małopolskiego z 2016 r. poz. 7579).

negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy”¹⁶.

W związku z powyższym, w celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego Gmina Kamienica podzielona została na *jednostki strukturalne (referencyjne)*, w sposób odpowiadający istniejącym powiązaniom funkcjonalnym. W procesie diagnostycznym na terenie objętym opracowaniem gminy przyjęto podział na sołectwa. Analiza danych ilościowych w ustalonych jednostkach strukturalnych pozwoliła na stosunkowo łatwe zidentyfikowanie lokalizacji problemów i wyznaczenie granic obszaru zdegradowanego.

Zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w przeprowadzonej diagnozie dokonano analizy porównawczej jednostek referencyjnych, opartej na zestawie wskaźników cząstkowych oraz syntetycznych wskaźników degradacji we wszystkich sferach pozwalających na obiektywne określenie stopnia zróżnicowania zjawisk kryzysowych i potencjałów lokalnych na terenie gminy. Syntetyczne wskaźniki koncentracji zjawisk kryzysowych w poszczególnych sferach przedstawione zostały na mapach poglądowych Gminy Kamienica z podziałem na jednostki strukturalne. Diagnoza została przeprowadzona w oparciu o obiektywne i weryfikowalne mierniki i metody badawcze.

Jako główne kryteria delimitacji obszaru zdegradowanego przyjęto 35 wskaźników (tabela 2) ustalonych na podstawie danych statystycznych gromadzonych w zasobach Urzędu Gminy Kamienica, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kamienicy i instytucji zewnętrznych, m.in.: Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej, Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego w Limanowej, Komendy Wojewódzkiej Policji w Krakowie, a także ogólnodostępnych danych z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego i Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie. Część pozyskanych danych została wykorzystana do porównawczej analizy ilościowej wskaźników ze średnią wartością dla całej gminy, a część posłużyła do dokonania analizy jakościowej charakteryzującej ważne dla rewitalizacji deficyty i problemy obszarów oraz lokalne potencjały. Ponadto z uwagi na brak danych zagregowanych do poziomu sołectw, sytuację na terenie gminy w sferze środowiskowej

¹⁶ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020, s. 6–7.

w zakresie oceny jakości powietrza dokonano poprzez analizę jakościową dostępnych informacji i wskazanie problemów.

W procesie delimitacji obszaru zdegradowanego wykorzystano różnorodne źródła informacji, dzięki czemu zastosowane podejście ma charakter kompleksowy i łączy wykorzystanie metod ilościowych z jakościowymi.

Tabela 2 Wskaźniki obrazujące sytuację na terenie Gminy Kamienica w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej

Sfery	Cechy szczegółowe	Lp.	Nazwa wskaźnika	Jedn.	Źródło danych
SPOŁECZNA	Trendy demograficzne	1.	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w % ludności ogółem	%	Urząd Gminy w Kamienicy
		2.	Udział ludności w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem	%	
		3.	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w % ludności ogółem	%	
		4.	Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (wskaźnik obciążenia demograficznego)	%	
	Sytuacja na rynku pracy/ bezrobocie	5.	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym	szt.	Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej
		6.	Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy w % bezrobotnych ogółem	%	
	Opieka społeczna	7.	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w % ludności ogółem	%	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamienicy
	Opieka społeczna	8.	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	%	
	Skala problemów społecznych	9.	Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na 1 000 mieszkańców	%	
		10.	Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na 1 000 mieszkańców	szt.	
		11.	Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na 1 000 mieszkańców	szt.	
		12.	Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby na 1 000 mieszkańców	szt.	
		13.	Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na 1 000 mieszkańców	szt.	
		14.	Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie na 1 000 mieszkańców	szt.	

		15.	Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu na 1 000 mieszkańców	szt.	
		16.	Liczba tzw. "niebieskich kart", które założono ze względu na przemoc w rodzinie na 10 tys. mieszkańców	szt.	
	Poziom edukacji i dostępność wychowania przedszkolnego	17.	Średnie % wyniki ze sprawdzianu w 6 klasie szkoły podstawowej (<i>dane dla gminy</i>)	szt.	Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie
		18.	Średnie % wyniki z egzaminów gimnazjalnych (<i>dane dla gminy</i>)	%	
		19.	Odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym (<i>dane dla gminy</i>)	%	Główny Urząd Statystyczny (BDL)
	Stan bezpieczeństwa i porządku publicznego	20.	Liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję na 1 000 mieszkańców	%	Komenda Wojewódzka Policji w Krakowie
		21.	Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję	szt.	
	Udział w życiu publicznym	22.	Frekwencja w wyborach władz samorządowych w 2014 roku	%	Urząd Gminy w Kamienicy
Aktywność społeczna mieszkańców	23.	Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców (<i>dane dla gminy</i>)	%	Główny Urząd Statystyczny (BDL)	
GOSPODARCZA	Przedsiębiorczość mieszkańców	24.	Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	szt.	Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
		25.	Liczba wyrejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	szt.	
	Sytuacja gospodarcza	26.	Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców (<i>dane dla gminy</i>)	szt.	Główny Urząd Statystyczny (BDL)
		27.	Liczba jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (<i>dane dla gminy</i>)	szt.	
PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	Wyposażenie w infrastrukturę społeczną	28.	Powierzchnia terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 1 000 mieszkańców	szt.	Urząd Gminy w Kamienicy
	Poziom obsługi komunikacyjnej	29.	Udział budynków mieszkalnych mających bezpośredni dostęp do dróg asfaltowych w liczbie budynków ogółem	km2	
TECHNICZNA	Mieszkalnictwo	30.	Budynki mieszkalne nowe oddane do użytkowania w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców	%	Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego w Limanowej
	Wyposażenie w infrastrukturę techniczną	31.	Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej w stosunku do ogółu budynków mieszkalnych	szt.	Urząd Gminy w Kamienicy

		32.	Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci kanalizacyjnej w stosunku do ogółu budynków mieszkalnych	%	
ŚRODOWISKOWA	Zieleń urządzona	33.	Udział terenów zieleni urządzonej w ogólnej powierzchni terenu	%	
	Formy ochrony przyrody	34.	Położenie na obszarach objętych formami ochrony przyrody (obszar Natura 2000, rezerwat przyrody, park krajobrazowy)	%	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
	Lokalizacja na terenach zalewowych	35.	Położenie na obszarach zagrożonych wystąpieniem powodzi	TAK/ NIE	Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej

Źródło: Opracowanie własne

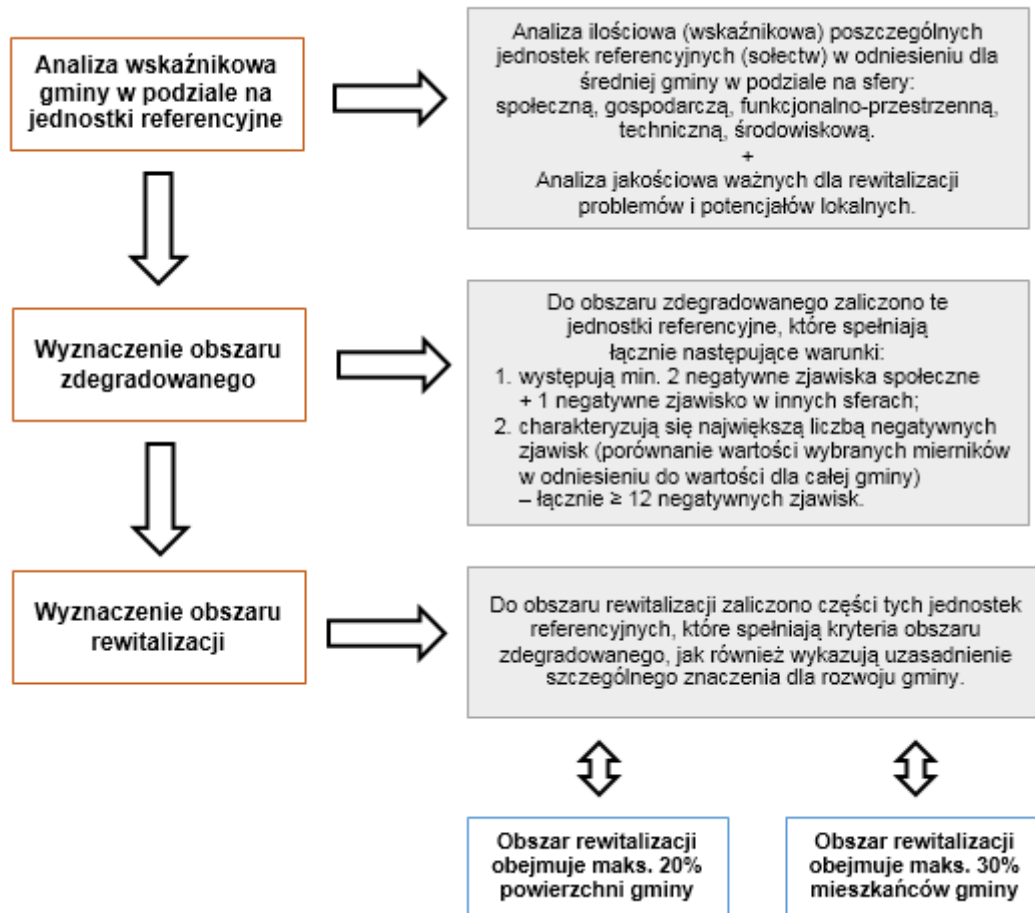
Na potrzeby wyznaczenia zasięgu granic obszaru zdegradowanego, posłużono się jego definicją w art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, zgodnie z którą obszar zdegradowany charakteryzuje się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz stanem kryzysu w co najmniej jednej ze sfer dotyczących zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Delimitacja obszaru rewitalizacji dokonana została natomiast przy uwzględnieniu zapisów art. 10 ustawy o rewitalizacji, który stanowi, że jest to „obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację”.

Zgodnie z powyższym, wyznaczenie granic obszaru rewitalizacji nastąpiło w oparciu o dwie przesłanki. Pierwszą z nich było stwierdzenie, że na wybranym obszarze uznanym wcześniej jako zdegradowany istnieje szczególna koncentracja negatywnych zjawisk. Drugą z przesłanek było uznanie, że wybrany obszar ma istotne znaczenie dla rozwoju gminy. Takie uzasadnienie obejmuje przedstawienie możliwych do wykorzystania w procesie rewitalizacji lokalnych potencjałów.

Metodologia wyznaczenia obszaru zdegradowanego, a następnie podobszarów rewitalizacji w Gminie Kamienica przedstawiona została na schemacie 1.

Schemat 1 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i podobszarów rewitalizacji na terenie Gminy Kamienica

Źródło: Opracowanie własne

2. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego i podobszarów rewitalizacji

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji *obszar zdegradowany* charakteryzuje się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz stanem kryzysu w co najmniej jednej ze sfer dotyczących zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych. Ponadto ust. 2 wskazuje, że „obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych”.

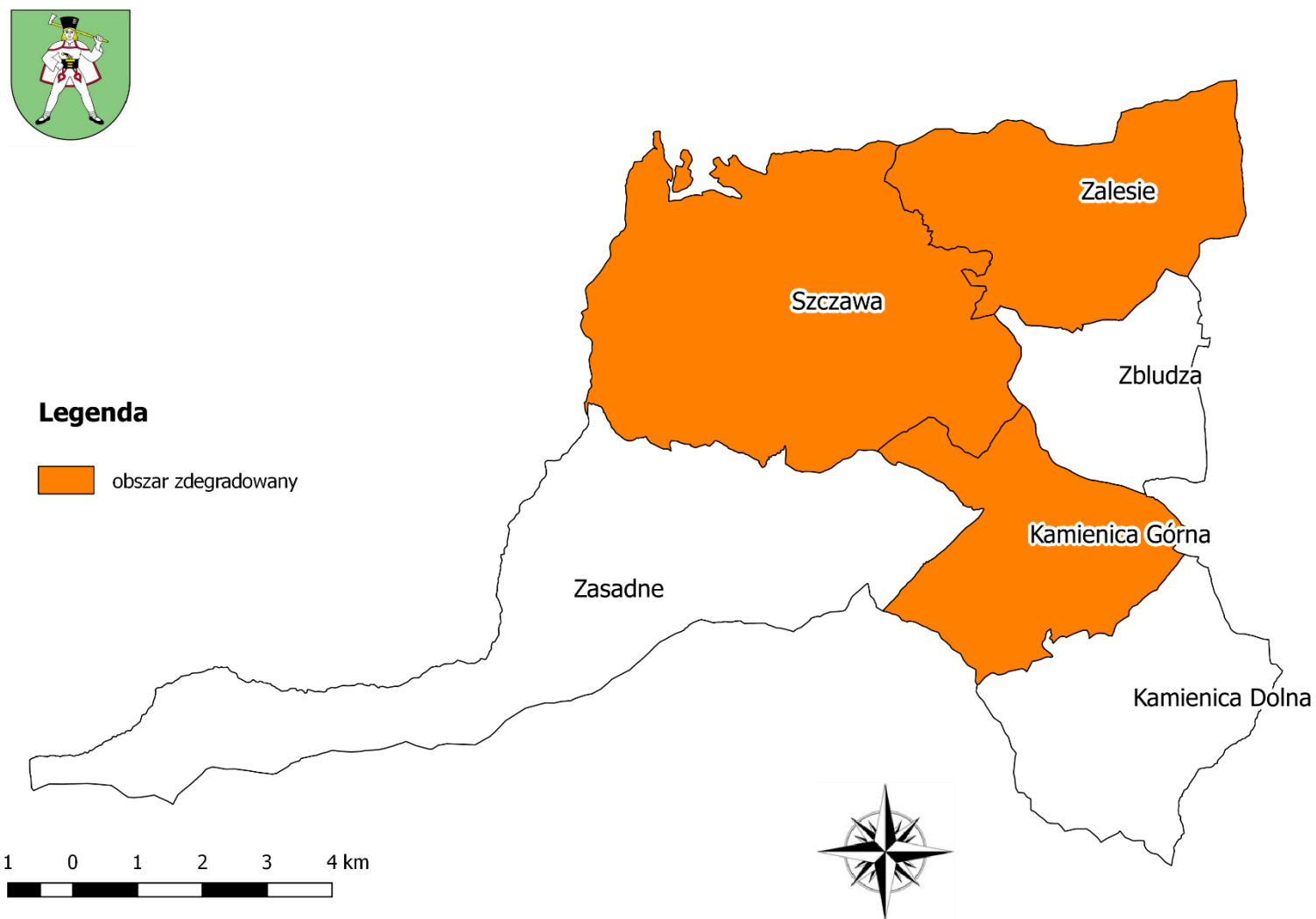
Na podstawie przeprowadzonego audytu gminnego wyznaczono obszar zdegradowany, na który składają się jednostki referencyjne charakteryzujące się przede wszystkim kumulacją problemów w sferze społecznej (≥ 11) przy jednoczesnym występowaniu problemów przynajmniej w jednej innej sferze oraz największą liczbą zidentyfikowanych negatywnych zjawisk tj. ≥ 12 . Kluczowym elementem delimitacji i uzasadnieniem dla takiego zasięgu obszaru zdegradowanego jest fakt nakładania się stanów kryzysowych w poszczególnych sferach na negatywne zjawiska w sferze społecznej.

Zgodnie z przedstawionymi założeniami obszar zdegradowany na terenie Gminy Kamienica obejmuje sołectwa: Szczawa – 20 problemów ogółem (w tym 14 problemów społecznych), Zalesie – 17 problemów ogółem (w tym 13 problemów społecznych) i Kamienica Górna – 12 problemów ogółem (w tym 11 problemów społecznych).

Wskazany obszar zajmuje 49,96 km², co stanowi 52,3% powierzchni gminy i w 2014 roku był zamieszkiwany przez 5 353 osoby, tj. 67,8% ogółu mieszkańców gminy.

Granice obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Kamienica przedstawia mapa 1.

Mapa 1 Granice obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Kamienica

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z art. 10 ust. 1 i 2 ustawy o rewitalizacji, *obszar rewitalizacji* to „obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację (...). Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic”.

W związku z art. 10 ww. ustawy wyznaczone zostały podobszary, na których występuje wysokie natężenie negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz technicznej, a jednocześnie mający istotne znaczenie dla rozwoju gminy i planowane jest na nim przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych.

W wyniku przeprowadzonej diagnozy w podziale na jednostki referencyjne gminy i delimitacji obszaru zdegradowanego, wyznaczono obszar rewitalizacji podzielony na dwa podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic. Obejmują one części sołectw: Kamienica Górna oraz Szczawa. W granicach wyznaczonych podobszarów rewitalizacji nie występują tereny niezamieszkałe o charakterze przemysłowym, powojennym i pokolejowym.

Według danych Urzędu Gminy Kamienica, wyznaczony podobszar rewitalizacji I zajmuje powierzchnię 0,52 km² (0,55% powierzchni ogółem gminy) i w 2014 roku był zamieszkały przez 753 osoby (9,54% mieszkańców ogółem gminy). Natomiast podobszar rewitalizacji II zajmuje powierzchnię 1,98 km² (2,07% powierzchni ogółem gminy) i był zamieszkały przez 1 354 osoby (17,15% mieszkańców ogółem gminy). Łącznie podobszary zajmują powierzchnię 2,50 km² (2,62% powierzchni ogółem gminy) i były w 2014 roku zamieszkałe przez 2 107 osób (26,68% mieszkańców ogółem gminy). Wartości nie przekraczają limitów określonych w art. 10 ust. 2 ustawy o rewitalizacji.

Przez wyznaczone podobszary rewitalizacji biegnie droga wojewódzka nr 968 Lubień – znajduje się tu węzeł z drogą ekspresową S7 (powiat myślenicki) – Zabrzeż (powiat nowosądecki). Dodatkowo przez teren przebiega wiele szlaków pieszych, edukacyjnych, rowerowych itp.

Na podobszarze rewitalizacji wyznaczonym w części sołectwa Kamienica Górna zlokalizowane są siedziby instytucji takich jak: Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Ochotnicza Straż Pożarna, Gimnazjum im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego,

Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Warszawy, Przedszkole Samorządowe, Świetlica Środowiskowa, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Gminny Ośrodek Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna oraz liczne punkty handlowo-usługowe, noclegowe, sportowe, turystyczne i rekreacyjne.

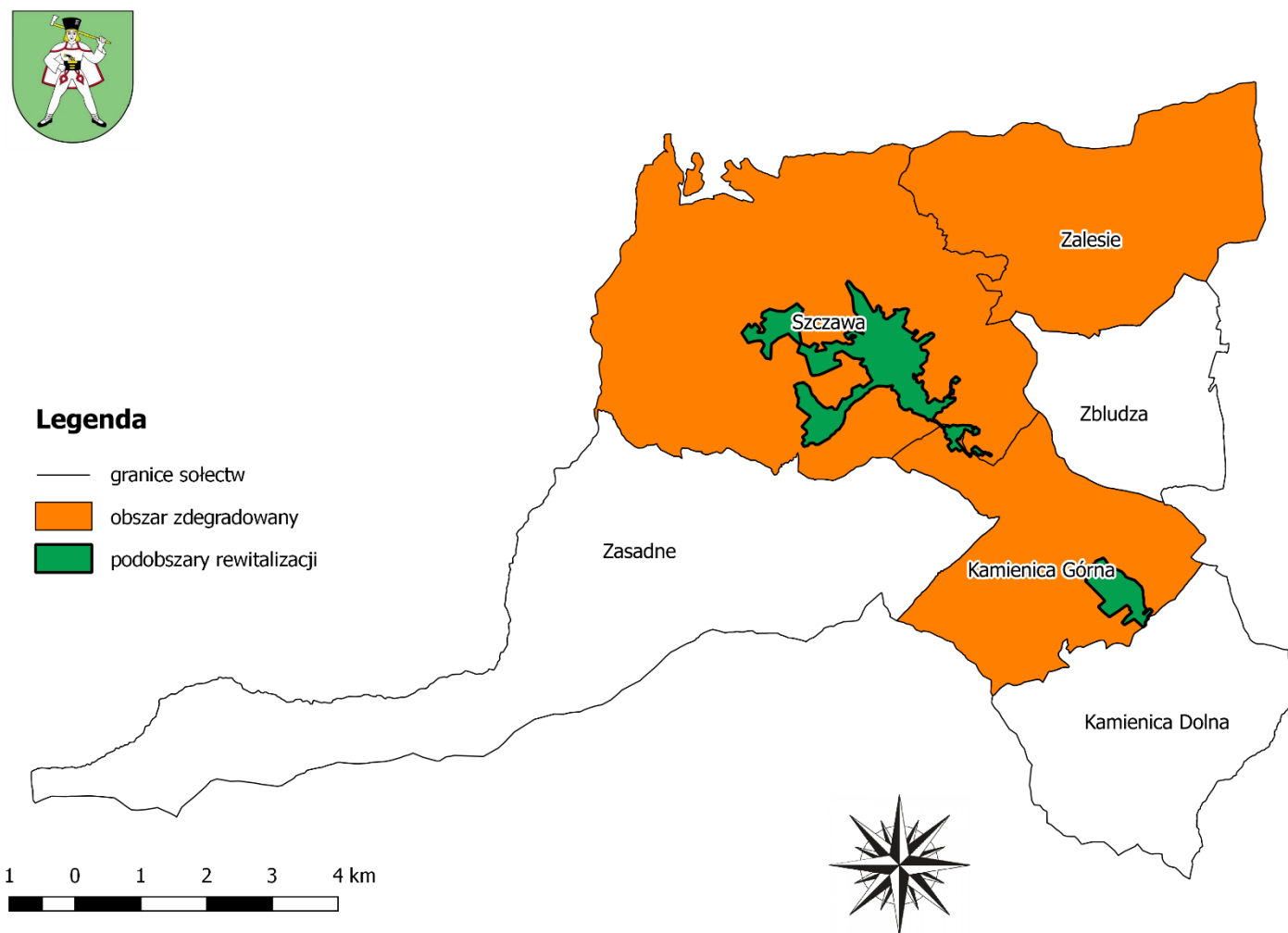
Na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji obejmującym części sołectwa Szczawa i sołectwa Kamienica Górna znajdują się m.in.: Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Szczawie, Ochotnicza Straż Pożarna, Rozlewnia Wód Mineralnych, Pijalnia Wód Mineralnych, Muzeum I Pułku Strzelców Podhalańskich Armii Krajowej, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Szczawie, Biblioteka Publiczna, Świetlica Środowiskowa oraz liczne punkty handlowo-usługowe, noclegowe, sportowe, turystyczne i rekreacyjne.

Wyznaczone podobszary rewitalizacji stanowią centrum działalności administracyjno-usługowo-turystycznej Gminy Kamienica. Jednocześnie z uwagi na najważniejsze znaczenie w rozwoju gminy, podobszary gromadzą największą liczbę sprzeczności i konfliktów rozwojowych, które prowadzą do jego degradacji technicznej i kumulacji problemów społeczno-gospodarczych. Ponadto w związku z lokalizacją na tym terenie największej koncentracji substancji mieszkaniowej, obszar wykazuje wysoką kumulację problemów związanych z wykluczeniem społecznym, wyuczoną bezradnością, niską aktywnością w życiu publicznym oraz niedostateczną możliwością zaspokojenia potrzeb w zakresie świadczonych usług społecznych, kulturalnych, edukacyjnych, rekreacyjnych i sportowych w stosunku do zapotrzebowania zgłaszanego przez mieszkańców.

Potencjały i zasoby podobszarów rewitalizacji pokazują, iż obszary te mają istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gminy, szczególnie w sferze społecznej, w której zidentyfikowano najwięcej problemów. Wszelkie działania rewitalizacyjne podjęte w celu zniwelowania negatywnych zjawisk kryzysowych na wyznaczonym obszarze będą oddziaływać na teren całej gminy, wpływając tym samym na poprawę jakości życia jej mieszkańców.

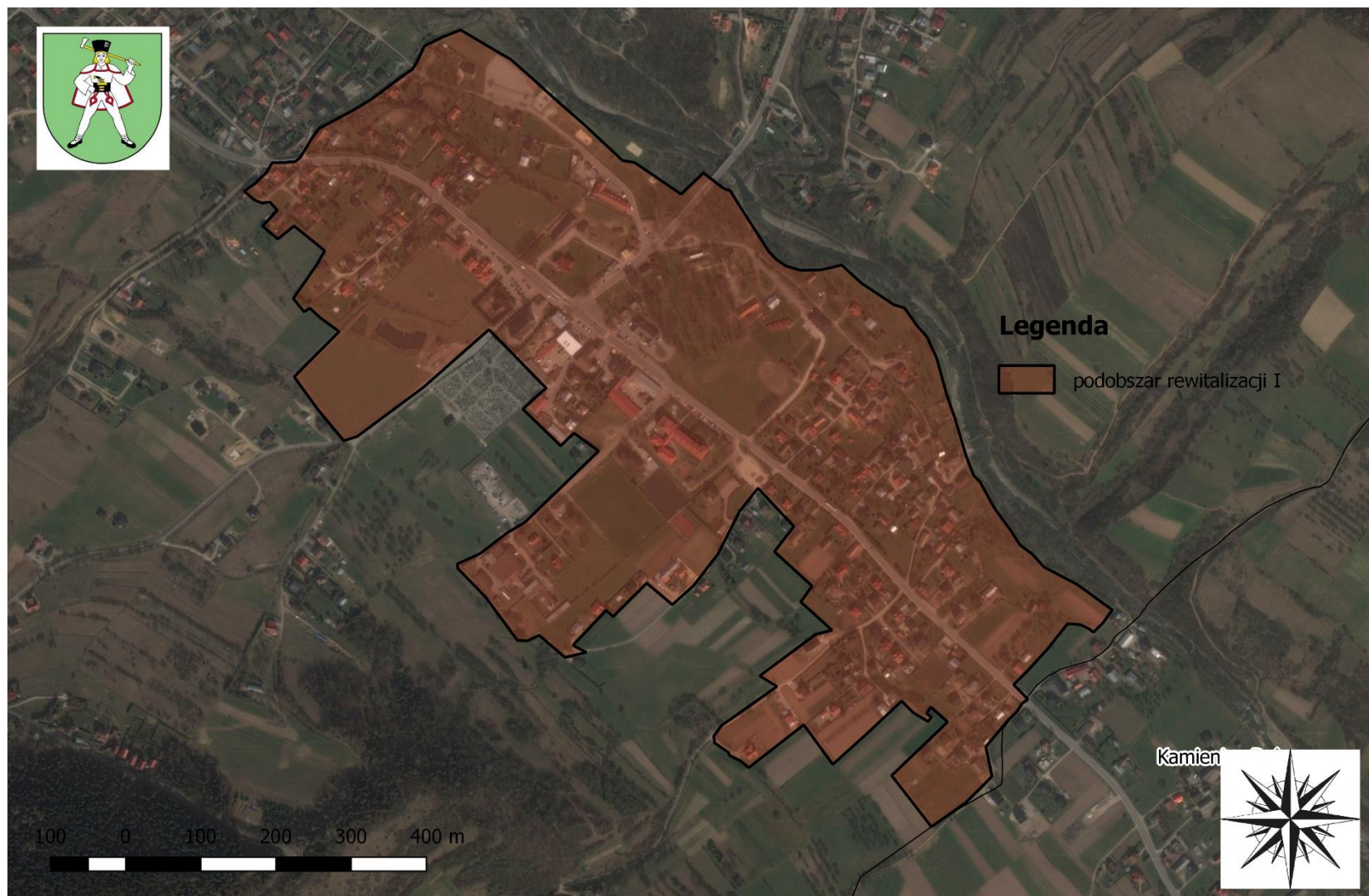
Lokalizację podobszarów rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego przedstawia mapa 2, natomiast szczegółowy przebieg granic podobszarów rewitalizacji na terenie Gminy Kamienica prezentują mapy 3 i 4.

Mapa 2 Lokalizacja podobszarów rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w Gminie Kamienica

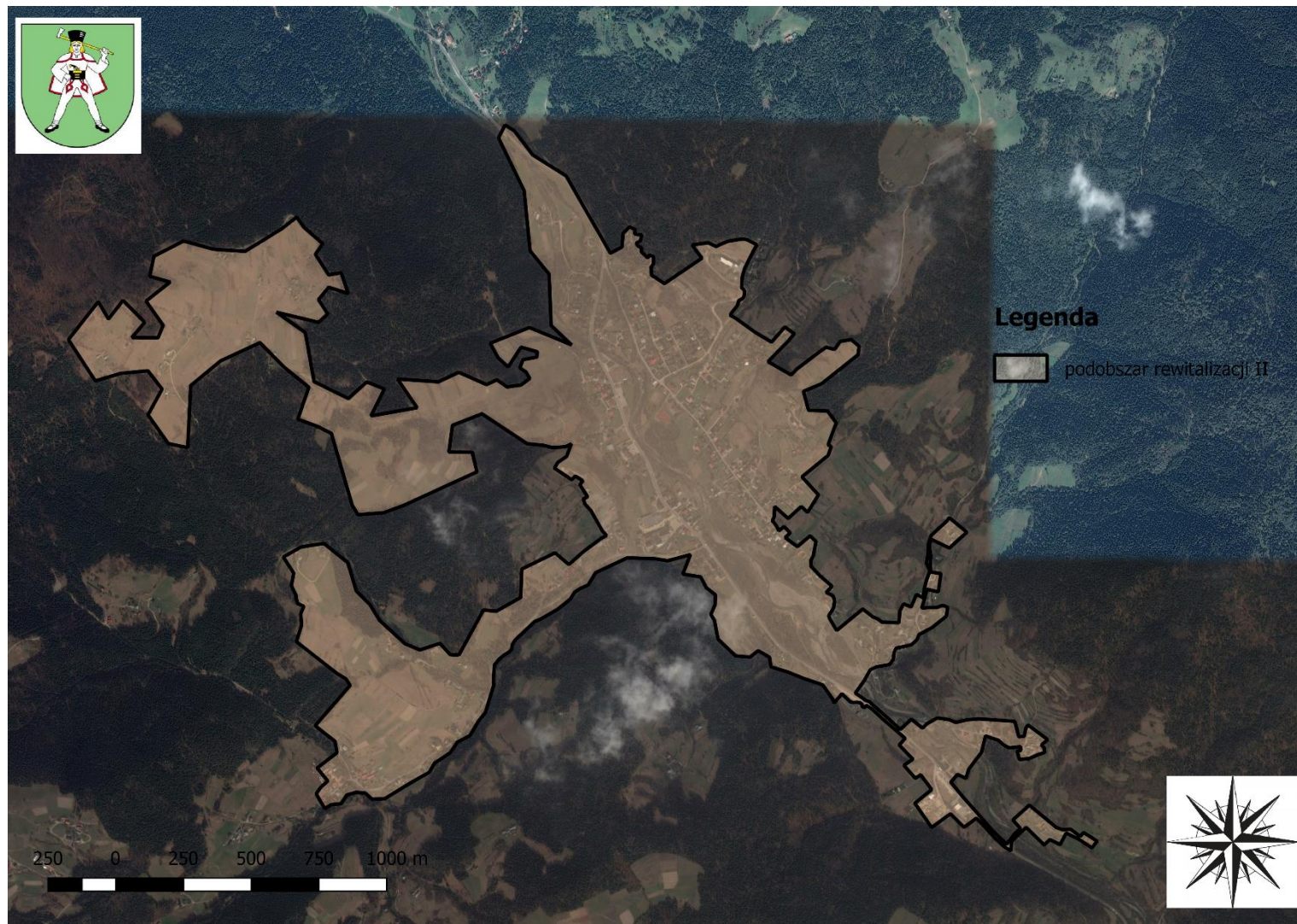
Źródło: Opracowanie własne

Mapa 3 Poglądowe granice wyznaczonego podobszaru rewitalizacji I na terenie Gminy Kamienica

Źródło: Opracowanie własne na podstawie openstreetmap.org

Mapa 4 Poglądowe granice wyznaczonego podobszaru rewitalizacji II na terenie Gminy Kamienica

Źródło: Opracowanie własne na podstawie openstreetmap.org

3. Pogłębiona diagnoza podobszarów rewitalizacji oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Jednym z najważniejszych elementów Gminnego Programu Rewitalizacji, wynikającym z art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy o rewitalizacji jest „szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji (...) obejmująca analizę negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru”.

Zgodnie z powyższym pogłębiona diagnoza wyznaczonych podobszarów obejmowała sfery: społeczną, gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną, techniczną i środowiskową (schemat 2). Problemy analizowane w ramach wszystkich aspektów wzajemnie się przenikają i podział na sfery tematyczne ma charakter umowny. Takie szerokie rozpoznanie oraz identyfikacja skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych pozwoli na przygotowanie projektów o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i większym oddziaływaniu.

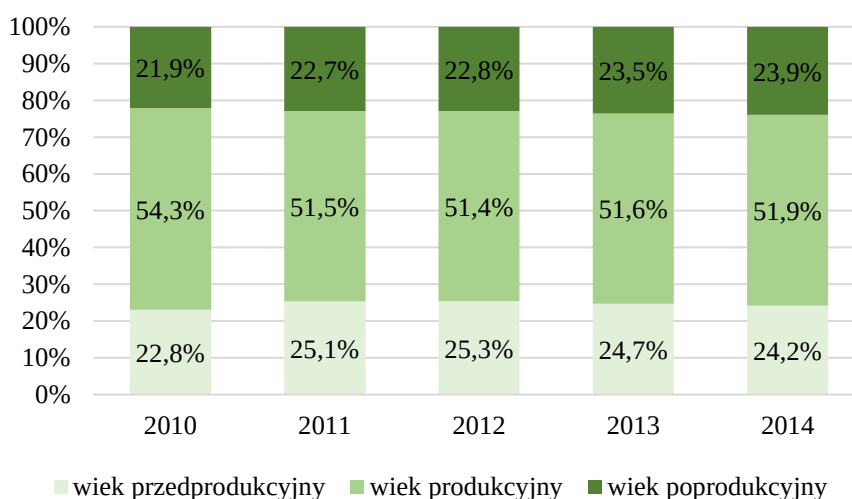
Schemat 2 Sfery tematyczne analizowane w szczegółowej diagnozie podobszarów rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

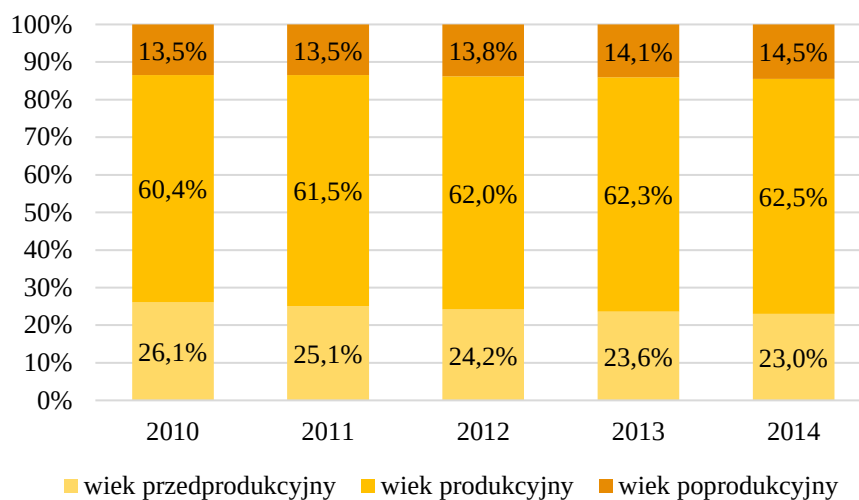
Procesy demograficzne związane z ruchem naturalnym ludności, takie jak: urodzenia, zgony i migracje wpływają nie tylko na liczbę ludności, ale także na jej strukturę wiekową. Analizując udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem poszczególnych podobszarów rewitalizacji (wykres 1 i 2) należy wskazać, że w 2014 roku mieszkańcy w wieku przedprodukcyjnym stanowili 24,2% ludności na I podobszarze oraz 23,0% ludności na II podobszarze, w wieku produkcyjnym 51,9% – I podobszar i 62,5% – II podobszar, natomiast w wieku poprodukcyjnym odpowiednio w I podobszarze – 23,9% i w II podobszarze – 14,5%. Należy podkreślić, że podobszar II charakteryzuje się większym o ponad 10% udziałem osób w wieku produkcyjnym w stosunku do podobszaru I, co wskazuje na większy kapitał społeczny podobszaru II (wykres 3). Należy również zaznaczyć, że w ciągu kilku następnych lat będzie można zauważyć pogłębiającą się tendencję wzrostową liczby osób, które przekroczą potencjalny wiek zdolności do pracy. Zjawisko starzenia się społeczeństwa jest problemem głównie w I podobszarze rewitalizacji. W podobszarze II, pomimo iż tendencja do wzrostu udziału osób w wieku poprodukcyjnym jest rosnąca, grupa osób starszych jest znacznie mniejsza od pozostałych. Zjawisko starzenia się społeczeństwa przy jednoczesnym zaniechaniu kompleksowych działań rewitalizacyjnych może spowodować „wyludnianie się” obszarów, a co za tym idzie również brak osób zdolnych do podjęcia pracy zarobkowej.

Wykres 1 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem w latach 2010–2014 na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji I

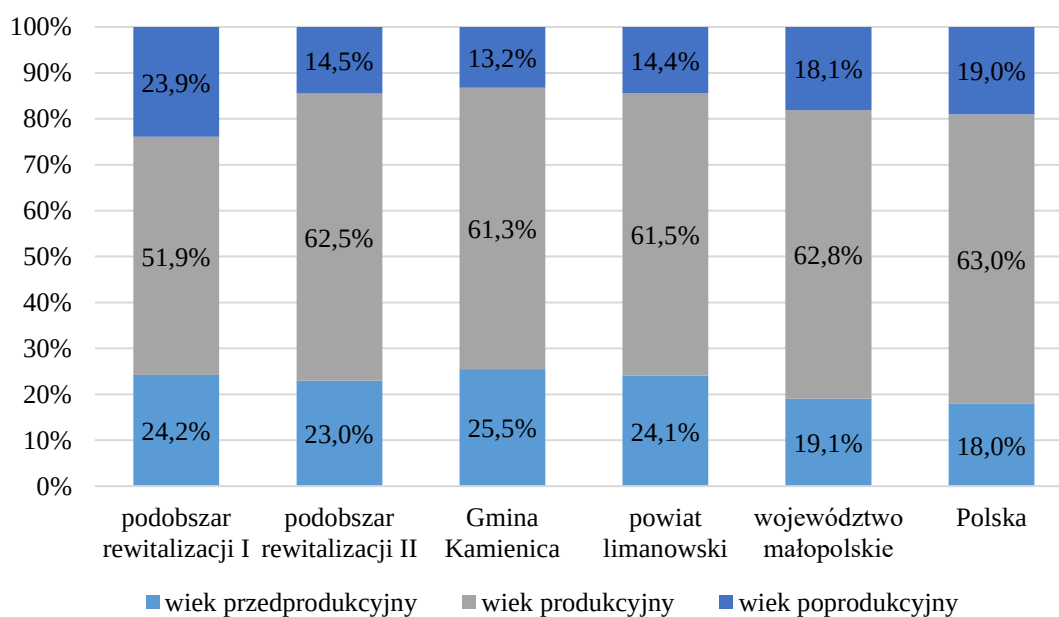
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Kamienica

Wykres 2 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem w latach 2010–2014 na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji II

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Kamienica

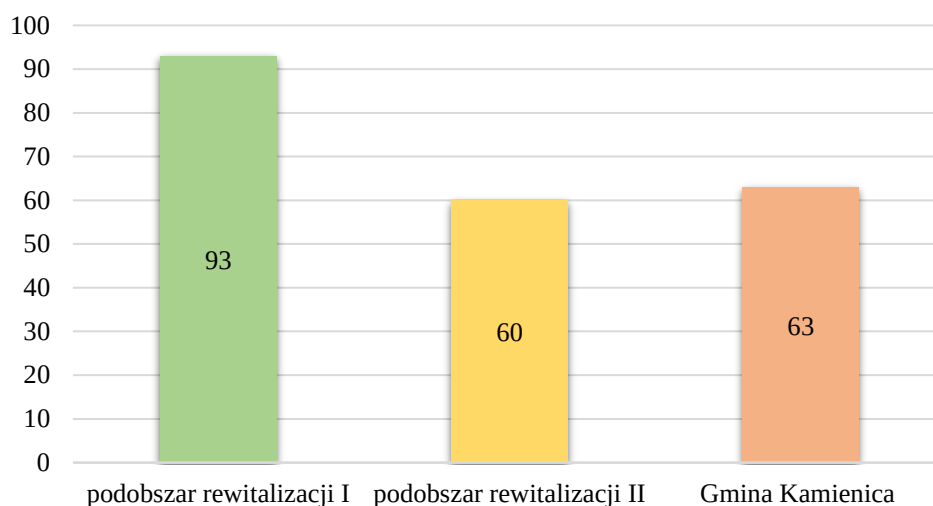
Wykres 3 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem w 2014 roku – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji i średnich dla Gminy Kamienica, powiatu limanowskiego, województwa małopolskiego oraz Polski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Kamienica

Potwierdzeniem tego faktu jest wskaźnik obciążenia demograficznego (wykres 4), odnoszący się do liczby osób w wieku nieprodukcyjnym przypadających na każde 100 osób w wieku produkcyjnym, który w 2014 roku wynosił 93 osoby na I podobszarze rewitalizacji i 60 osób na II, natomiast średnia dla całej gminy wynosiła 63 osoby.

Wykres 4 Wskaźnik obciążenia demograficznego w 2014 roku – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji oraz Gminy Kamienica

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Kamienica

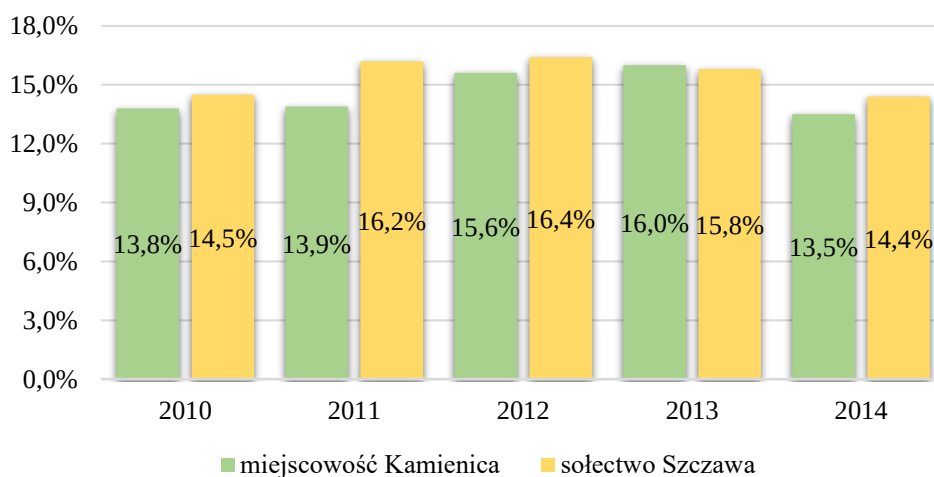
Procesy demograficzne wpływające na strukturę wiekową społeczności podobszarów rewitalizacji bezpośrednio wiążą się z sytuacją na rynku pracy. Z uwagi na rolniczy charakter jednostki administracyjnej, charakteryzuje się ona występowaniem tzw. ukrytego bezrobocia, które związane jest z dużą ilością osób zatrudnionych w rolnictwie. Jest to m.in. grupa mieszkańców nieaktywnych zawodowo, zamieszkująca z rodzinami prowadzącymi gospodarstwa rolne i zatrudniona w gospodarstwach rolnych. Problem ten został wskazany przez interesariuszy rewitalizacji podczas spotkań partycypacyjnych. Bezrobocie ukryte oznacza też sytuację, w której dana osoba pozostaje bez jakiegokolwiek zatrudnienia i jest zdolna do podjęcia pracy, ale jej nie poszukuje, gdyż rozpatrując wcześniejsze doświadczenia jest przekonana, że nie znajdzie odpowiedniej oferty. Powyższa sytuacja dotyczy w zdecydowanej większości kobiet mieszkających na obszarach wiejskich, które ze względu na opiekę nad dziećmi przez długi czas nie podejmowały żadnej pracy. Z punktu widzenia problemów społecznych, na podobszarach rewitalizacji jednym z istotnych problemów jest wysoki poziom bezrobocia.

Ze względu na brak możliwości pozyskania zagregowanych danych dla podobszarów rewitalizacji, przedstawiono dane dla całej miejscowości Kamienica oraz całego sołectwa

Szczawa. Poziom bezrobocie wykazywał tendencję rosnącą w miejscowości Kamienica w latach 2010–2013, podobnie jak w sołectwie Szczawa w latach 2010–2012. Poziom bezrobocie na analizowanych obszarach zmalał w 2014 roku w porównaniu z rokiem 2013 (wykres 5).

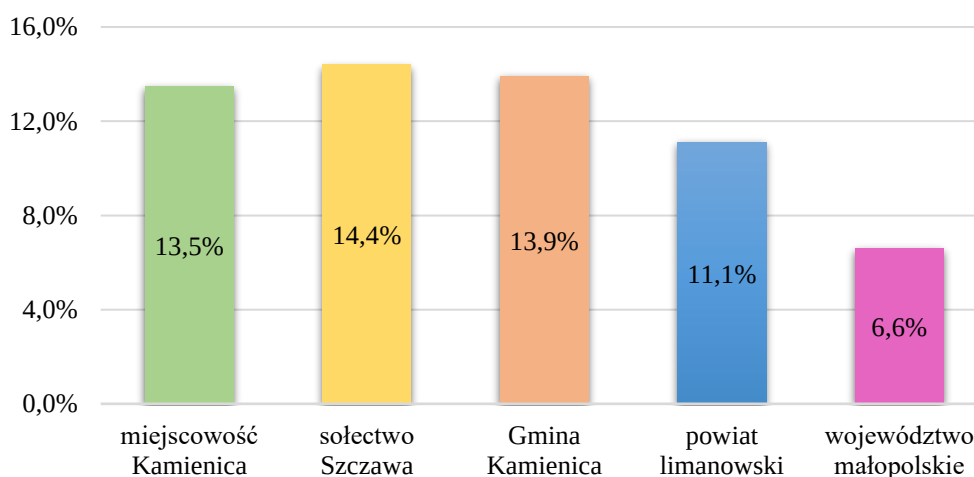
Na tle średniej dla gminy w 2014 roku, tj. 13,9%, wartości dla podobszarów rewitalizacji były porównywalne – miejscowość Kamienica 13,5%, a sołectwo Szczawa 14,4%. Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym dla miejscowości Kamienica oraz sołectwa Szczawa przedstawia się mniej korzystnie niż średnia dla powiatu limanowskiego – 11,1% oraz województwa małopolskiego – 6,6% (wykres 6).

Wykres 5 Udział % osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym – porównanie sytuacji w miejscowości Kamienica oraz w sołectwie Szczawa w latach 2010–2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej

Wykres 6 Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym w 2014 roku – porównanie średniej dla miejscowości Kamienica, sołectwa Szczawa, Gminy Kamienica, powiatu limanowskiego oraz województwa małopolskiego

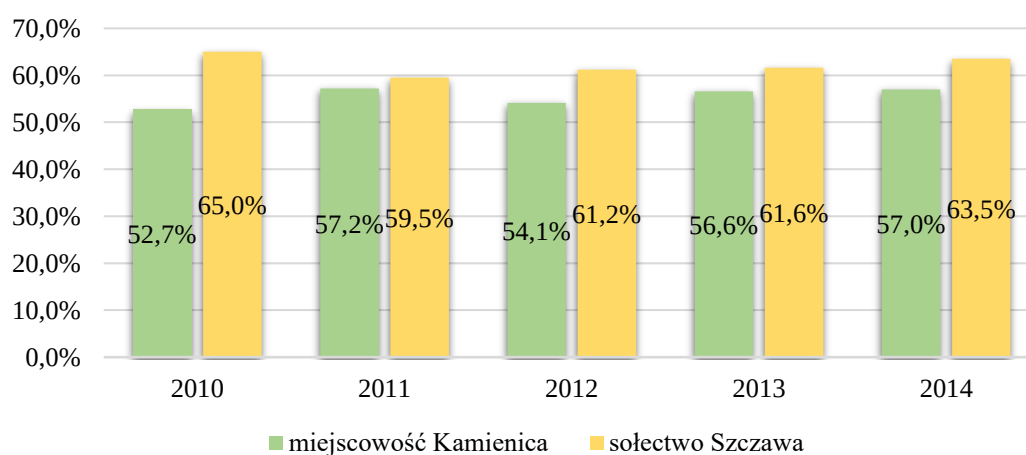

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej oraz GUS

Niepokojącym zjawiskiem na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji jest też fakt, iż zanotowano wysoki udział osób bezrobotnych, którzy pozostają bez pracy dłużej niż 12 miesięcy. Dzięki takiej statystyce możliwe staje się przeanalizowanie skali potrzeb osób pozostających bez pracy w kontekście nabycia nowych umiejętności i kompetencji. Podczas spotkań partycypacyjnych mieszkańcy wskazywali na niedostateczne dostosowanie kompetencji i kwalifikacji mieszkańców do obecnie panujących potrzeb rynku pracy. W związku z powyższym konieczne są działania mające na celu włączenie tych osób w życie społeczno-gospodarcze poprzez różnego rodzaju działania aktywizacyjne, budujące i/lub podnoszące ich kwalifikacje, kompetencje itp.

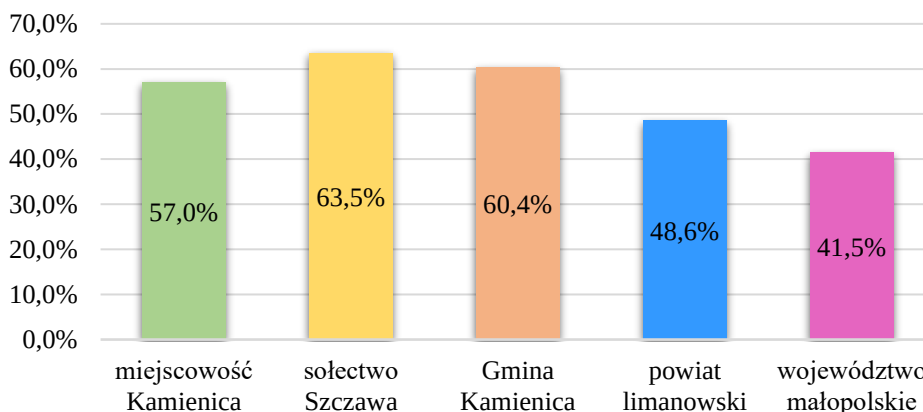
W latach 2012–2014 roku zauważalna była tendencja wzrostowa udziału osób bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy – zarówno dla miejscowości Kamienica jak i sołectwa Szczawa (wykres 7). W porównaniu do wartości dla innych jednostek na koniec 2014 roku, miejscowość Kamienica (57,0%) wypadła niekorzystnie przy średnich dla powiatu limanowskiego (48,6%) i województwa małopolskiego (41,5%), natomiast sołectwo Szczawa otrzymało najmniej korzystny wynik wśród porównywanych jednostek (wykres 8).

Wykres 7 Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy w % bezrobotnych w miejscowości Kamienica oraz w sołectwie Szczawa w latach 2010–2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej

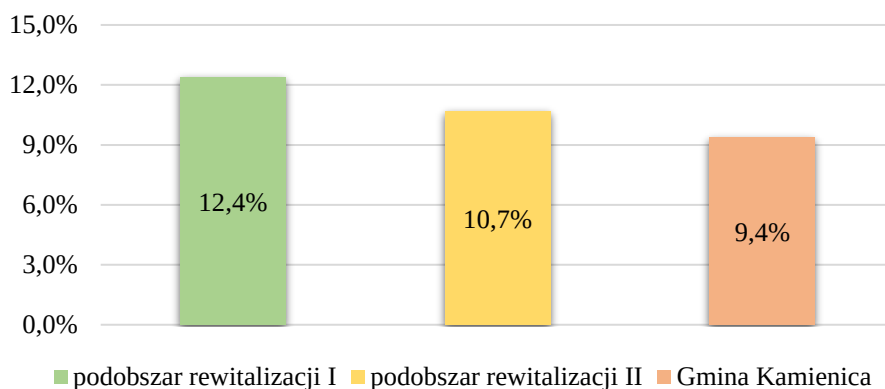
Wykres 8 Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy w % bezrobotnych w 2014 roku – porównanie średniej dla miejscowości Kamienica, sołectwa Szczawa, Gminy Kamienica, powiatu limanowskiego oraz województwa małopolskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej oraz GUS

Kryterium poziomu ubóstwa i skali problemów społecznych na podobszarach rewitalizacji zostało zmierzone przy pomocy wskaźnika „udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w % ludności ogółem”. Zgodnie z danymi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kamienicy w 2014 r. kształtował się on na poziomie 12,4% dla I podobszaru oraz 10,7% dla II podobszaru rewitalizacji. Wartości te były wyższe od średniej dla gminy, która wynosiła 9,4% ludności ogółem (wykres 9).

Wykres 9 Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w % ludności ogółem w 2014 roku – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji i Gminy Kamienica

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kamienicy

Negatywne zjawiska społeczne występują wewnątrz obszaru z różną intensywnością i nieco inne są także ich przyczyny. Nie zmienia to faktu, że rozproszenie koncentracji problemów społecznych wpływa na jakość życia całej społeczności zamieszkującej na tym

obszarze i osób korzystających z różnych usług czy aktywności na jego terenie. Z zestawienia danych (tabela 3) wynika, że największymi problemami społecznymi, biorąc pod uwagę pomoc udzieloną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamienicy na przestrzeni lat 2010–2014 – były m.in. ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Ubóstwo rozumiane jest jako uzyskiwanie dochodów poniżej ustawowego kryterium dochodowego, które oscyluje na granicy minimum egzystencji określonego przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych – w 2014 r. ustalone zostało na poziomie 544 zł dla osoby samotnie gospodarującej oraz 457 zł dla osoby w rodzinie¹⁷. Ubóstwo jest wynikiem głównie bezrobocia, niepełnosprawności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego, a także uzależnień.

Bezrobocie jako zjawisko społeczne ma znaczący wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka, zwłaszcza w przypadku długookresowości. Pierwsze odczuwalne skutki wiążą się z naturą ekonomiczną – utratą źródła utrzymania, idącym za tym ubożeniem, a w dalszej kolejności problemami społecznymi czy nawet z przestępczością. Może też prowadzić do rozpadu rodziny czy przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji do dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Problemy w realizowaniu funkcji rodzicielskich dotyczą trzech podstawowych aspektów: opieki i wychowania dziecka, prowadzenia gospodarstwa domowego oraz kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych. W większości rodzin problemy dotyczą więcej niż jednego obszaru i są połączone z problemem bezrobocia, ubóstwa czy uzależnień.

Znaczna ilość osób korzysta też z pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby oraz niepełnosprawności. Długotrwała choroba oraz niepełnosprawność dezorganizują życie osoby oraz jej rodziny, a natężenie zjawiska nasila się wraz z wiekiem. Choroba może całkowicie sparaliżować aktywność społeczną i zawodową osoby, w wyniku czego wycofuje się ona na margines życia społecznego. Często prowadzi to do ograniczeń w prawidłowym i samodzielnym funkcjonowaniu oraz zubożenia, a tym samym wymaga wsparcia innych osób i instytucji.

¹⁷ Strona internetowa Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych, ipiss.com.pl/?zaklady=minimum-egzystencji-2, inf. z dnia 15.02.2017.

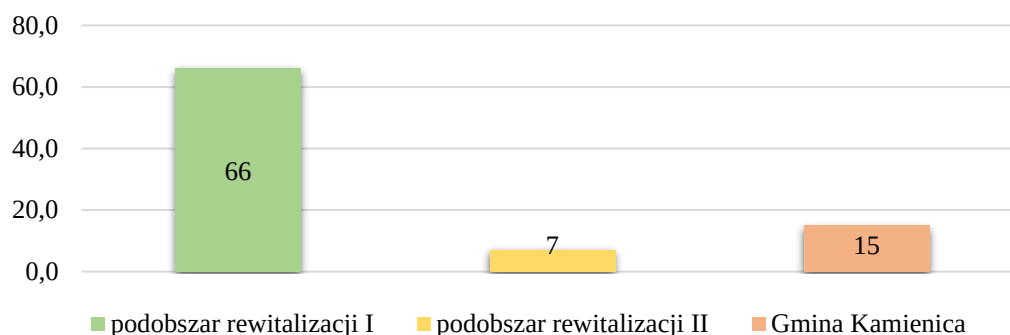
Tabela 3 Najczęstsze powody korzystania ze świadczeń na podobszarach rewitalizacji w 2014 roku (liczba osób, którym przyznano świadczenie z danego powodu na 1 000 mieszkańców) – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji i Gminy Kamienica

Lp.	Powód korzystania ze świadczeń z pomocy społecznej	Podobszar I rewitalizacji	Podobszar II rewitalizacji	Gmina Kamienica
1.	ubóstwo	98,3	42,0	37,4
2.	bezrobocie	71,7	33,6	27,4
3.	niepełnosprawność	18,6	6,3	6,8
4.	długotrwała lub ciężka choroba	33,2	12,6	12,4
5.	bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	58,4	19,6	22,0
6.	przemoc	4,0	1,4	1,3
7.	alkoholizm	6,6	2,8	2,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kamienicy

Zjawisko przemocy w rodzinie paraliżuje często jej funkcjonowanie, a także prowadzi do powielania negatywnych wzorców przez potomstwo. Na terenie Gminy Kamienica w 2014 roku średnia liczba wypełnionych formularzy „niebieska karta” to 15 sztuk w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców (wykres 10), co było wartością niższą niż dla podobszaru rewitalizacji I (66), a wyższą niż dla podobszaru rewitalizacji II (7). Działania rewitalizacyjne mające na celu integrację rodziny i zwalczanie zjawiska przemocy powinny być realizowane ze względu na niwelowanie skutków, jakie za sobą niosą te zjawiska, poprzez oddziaływanie na inne sfery życia mieszkańców podobszarów.

Wykres 10 Liczba wypełnionych formularzy "niebieska karta" ze względu na przemoc w rodzinie w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w 2014 roku – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji i Gminy Kamienica

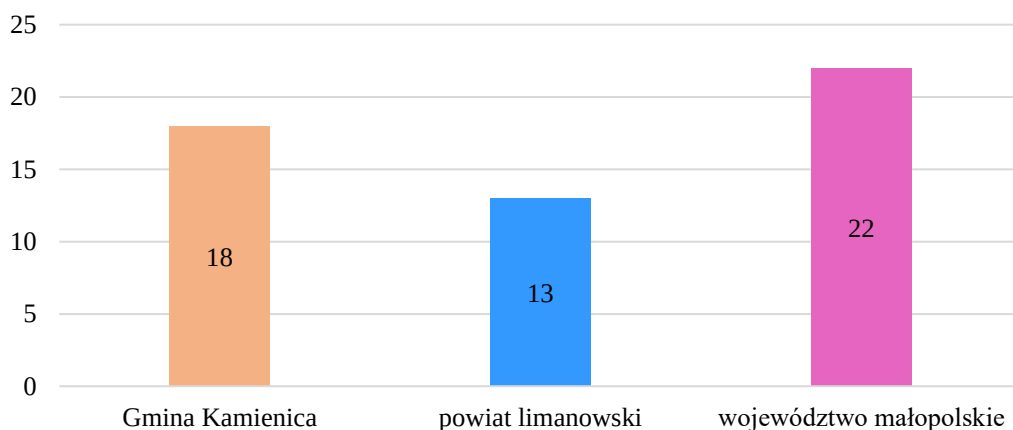

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kamienicy

Najważniejsze problemy społeczne zidentyfikowane na podobszarach rewitalizacji są ze sobą ściśle powiązane, np. bezrobocie powoduje utratę środków na utrzymanie doprowadzając do ubóstwa, a jednocześnie pogłębia i nawarstwia inne problemy, takie jak izolacja społeczna bądź uzależnienia. W związku z tym bardzo często powodem przyznawania pomocy jest występowanie kilku przyczyn jednocześnie.

Kolejnym istotnym czynnikiem oceny skali rozwiązywania różnych problemów społecznych jest stan bezpieczeństwa publicznego, który został zmierzony dla całej Gminy Kamienica. Na koniec 2014 roku liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję na 1 000 mieszkańców była wyższa w porównaniu do powiatu limanowskiego, ale niższa w porównaniu do średniej wartości dla województwa małopolskiego (wykres 11).

Wykres 11 Liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję na 1 000 mieszkańców w 2014 roku – porównanie Gminy Kamienica, powiatu limanowskiego oraz województwa małopolskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Wojewódzkiej Policji w Krakowie

Istotnym czynnikiem oceny skali rozwiązywania problemów społecznych jest stan bezpieczeństwa publicznego. Problemem zidentyfikowanym na podobszarach rewitalizacji są notoryczne dewastacje mienia publicznego czy zakłócanie porządku publicznego. Wysoki poziom wykroczeń w tym zakresie może mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność lokalną, dlatego tak istotne jest prowadzenie odpowiednich działań prewencyjnych i operacyjnych we współpracy z Komendą Powiatową Policji w Limanowej, zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa oraz porządku publicznego mieszkańców (w szczególności na obszarach problemowych). Przeciwdziałanie takim zjawiskom wymusza również stworzenie spójnego systemu monitoringu, obejmującego w szczególności miejsca najczęstszego łamania prawa.

Zasadniczą rolę w podniesieniu jakości zasobów ludzkich, a tym samym rozwiązywaniu problemów występujących na podobszarach rewitalizacji, pełni jakość i poziom edukacji, rozumianej jako wychowanie, wykształcenie, nauka oraz zdobywanie wiedzy i umiejętności. W związku z tym istotne jest, aby lokalna społeczność miała równy dostęp do wiedzy przez całe życie i usługa ta świadczona była na wysokim poziomie.

Jednym ze wskaźników przedstawiających jakość i efekty kształcenia na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji są wyniki uzyskane ze sprawdzianów szóstoklasistów oraz wybranych części egzaminu gimnazjalnego, sprawdzające wiedzę i umiejętności uczniów kończących dany poziom nauczania. Na wyznaczonym terenie funkcjonuje Szkoła Podstawowa nr 2 im. Mikołaja Kopernika w Szczawie (Szczawa 290), Szkoła Podstawowa nr 1 im. I Pułku Strzelców Podhalańskiej Armii Krajowej w Szczawie (Szczawa 167), Szkoła Podstawowa nr 1 im. Bohaterów Warszawy w Kamienicy (Kamienica 490). Na podobszarach rewitalizacji znajdują się również 2 gimnazja: Gimnazjum w Kamienicy (Kamienica 490) oraz Gimnazjum im. I Pułku Strzelców Podhalańskich Armii Krajowej w Szczawie (Szczawa 167). W związku z tym porównano wyniki ww. szkół z 2014 roku.

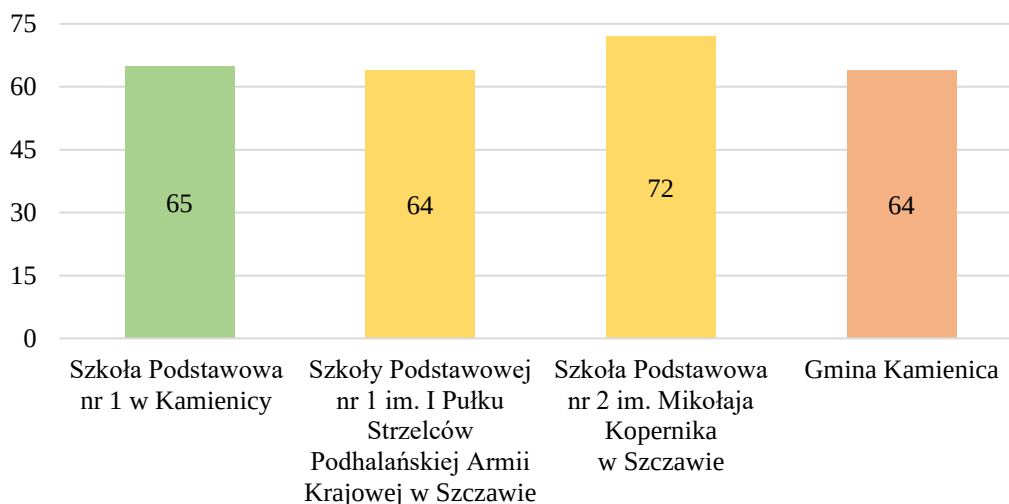
Średnie % wyniki sprawdzianu po szóstej klasie wypadły znacznie lepiej w roku 2014 niż w latach poprzednich (2010–2013), co przedstawia tabela 4. Najlepsze wyniki na przestrzeni analizowanych lat (2010–2014) osiągnęli uczniowie Szkoły Podstawowej nr 2 w Szczawie, natomiast nieco słabsze wyniki uzyskiwali uczniowie Szkoły Podstawowej nr 1 w Kamienicy oraz Szkoły Podstawowej nr 1 I Pułku Strzelców Podhalańskiej Armii Krajowej w Szczawie. W roku 2014 wyniki uczniów wszystkich analizowanych szkół były równe (Szkoła Podstawowa nr 1 w Szczawie) lub wyższe niż średnia dla gminy wynosząca 64% (wykres 12). Świadczy to o wysokim kapitale młodych osób, który należy wesprzeć i wykorzystać w działaniach rewitalizacyjnych.

Tabela 4 Średnie % wyniki sprawdzianu po szóstej klasie w szkołach podstawowych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji w latach 2010–2014

Nazwa szkoły podstawowej	Średnie % wyniki sprawdzianu w poszczególnych latach				
	2010	2011	2012	2013	2014
Szkoła Podstawowa nr 1 w Kamienicy (podobszar I rewitalizacji)	57	63	58	62	65
Szkoła Podstawowa nr 1 im. I Pułku Strzelców Podhalańskiej Armii Krajowej w Szczawie (podobszar II rewitalizacji)	58	60	53	67	64
Szkoła Podstawowa nr 2 im. Mikołaja Kopernika w Szczawie (podobszar II rewitalizacji)	64	61	49	71	72

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

Wykres 12 Średnie % wyniki sprawdzianu po szóstej klasie w szkołach podstawowych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji w 2014 roku – porównanie Szkoły Podstawowej nr 1 w Kamienicy, Szkoły Podstawowej nr 1 im. I Pułku Strzelców Podhalańskiej Armii Krajowej w Szczawie, Szkoły Podstawowej nr 2 im. Mikołaja Kopernika w Szczawie oraz Gminy Kamienica

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

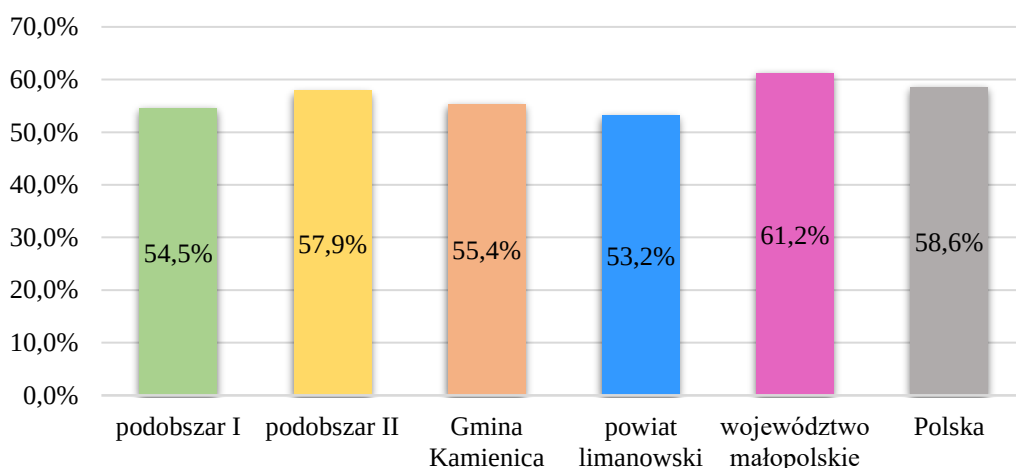
W tabeli 5 zamieszczono wyniki egzaminu gimnazjalnego w 2014 roku ze szkół znajdujących się na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji. Uczniowie z Gimnazjum w Szczawie osiągnęli lepsze wyniki od uczniów z Gimnazjum w Kamienicy ze wszystkich przedmiotów oprócz matematyki. Wyniki gimnazjalistów z podobszarów rewitalizacji były w 2014 roku niższe niż średnia dla województwa małopolskiego oraz Polski (wykres 13). Należy zatem podjąć działania mające na celu wzrost jakości kształcenia osób młodych.

Tabela 5 Średnie % wyniki z wybranych części egzaminu gimnazjalnego w 2014 roku – porównanie średniej dla gimnazjów z wyznaczonych podobszarów rewitalizacji

Nazwa przedmiotu	Średnie % wyniki z wybranych części egzaminu gimnazjalnego	
	Gimnazjum w Kamienicy (podobszar rewitalizacji I)	Gimnazjum w Szczawie (podobszar rewitalizacji II)
	2014	2014
Język polski	69,3	72,2
Historia i wiedza o społeczeństwie	57,9	63,3
Matematyka	44,5	41,9
Przedmioty przyrodnicze	48,6	55,8
Język angielski (poziom podstawowy)	52,1	56,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

Wykres 13 Średnie % wyniki z egzaminu gimnazjalnego w 2014 roku – porównanie średniej dla podobszarów rewitalizacji, Gminy Kamienica, powiatu limanowskiego, województwa małopolskiego i Polski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego oraz jedną z form aktywności lokalnej. Odgrywają ważną rolę nie tylko w umacnianiu więzi społecznych i organizacyjnym wzmacnianiu władz lokalnych, lecz również zwiększają możliwości rozwoju społecznego. Na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji zarejestrowanych jest 20 organizacji pozarządowych (według stanu na miesiąc marzec 2017 r.). Pomimo tego, że część z organizacji działających na terenie gminy nie posiada siedziby w granicach podobszarów rewitalizacji to poprzez zasięg swojej działalności i aktywności oddziałuje na jego mieszkańców. Wykaz organizacji pozarządowych na obszarze rewitalizacji przedstawia tabela 6.

Wysoka liczba organizacji społecznych nie odzwierciedla ich dostatecznej aktywności i działalności na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji, jak również na terenie całej Gminy Kamienica. Nie oddziałuje również w sposób dostateczny na aktywność obywatelską mieszkańców, co zostało wskazane przez interesariuszy rewitalizacji podczas spotkań partycypacyjnych. Aby społeczność mogła się zrzeszać i aktywnie działać dla dobra wspólnoty jaką są mieszkańcy podobszarów rewitalizacji, należy poprzez działania rewitalizacyjne stworzyć im sprzyjające do tego warunki (miejsca spotkań i integracji, angażowanie i współorganizacja wydarzeń i różnego rodzaju działań oraz wspieranie inicjatyw oddolnych).

Tabela 6 Liczba organizacji pozarządowych w granicach podobszarów rewitalizacji (albo mających na niego wpływ) na terenie Gminy Kamienica

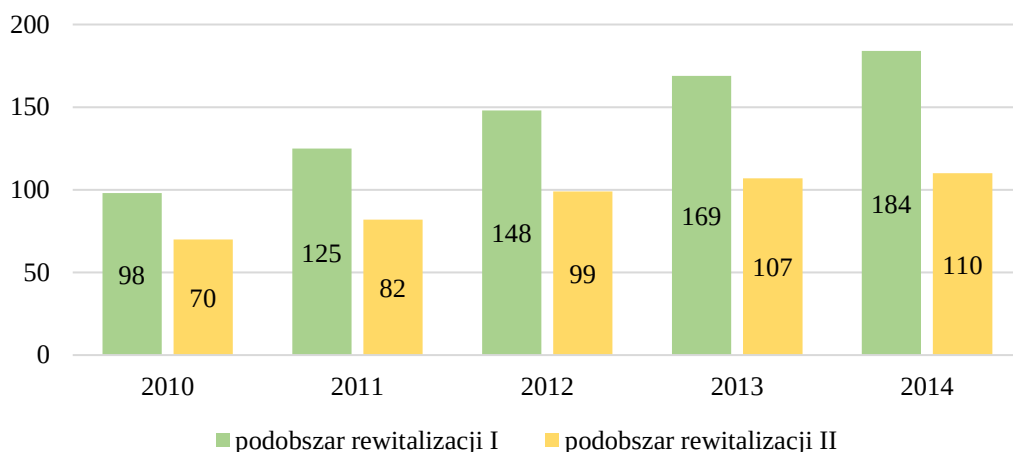
Lp.	Nazwa organizacji	Adres
1.	Stowarzyszenie Seniorów w Gminie Kamienica	Kamienica
2.	Związek Podhalan Oddział w Kamienicy	Kamienica
3.	Stowarzyszenie Nasza Inicjatywa Wiejskiej Aktywności	Kamienica
4.	Gorczańska Organizacja Turystyczna	Kamienica
5.	Gorczańskie Stowarzyszenie Właścicieli Lasów Prywatnych	Kamienica
6.	Motorowy Klub Sportowy „Gorce” w Kamienicy	Kamienica
7.	Ludowy Klub Sportowy „Gorce” w Kamienicy	Kamienica
8.	Uczniowski Klub Sportowy „Gorce Dwójka”	Kamienica
9.	Uczniowski Klub Sportowy „Halny”	Kamienica
10.	Ochotnicza Straż Pożarna w Kamienicy	Kamienica
11.	Uczniowski Klub Sportowy „Watra”	Kamienica
12.	Stowarzyszenie „Nasz Region”	Kamienica
13.	Kółko Rolnicze w Kamienicy	Kamienica
14.	Uczniowski Klub Sportowy „Mogielica”	Szczawa
15.	Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania Rozwoju Szczawy	Szczawa
16.	Stowarzyszenie Orkiestry Dętej im. Św. Floriana w Szczawie	Szczawa
17.	Ochotnicza Straż Pożarna w Szczawie	Szczawa
18.	Stowarzyszenie Na Rzecz Utworzenia Gminy w Szczawie	Szczawa
19.	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Wspólna Droga	Szczawa
20.	Klub Sportowy „Szczawa” w Szczawie	Szczawa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych wyszukiwarki podmiotów Krajowego Rejestru Sądowego (ems.ms.gov.pl) oraz wyszukiwarki organizacji pozarządowych z terenu powiatu limanowskiego (organizacje.powiat.limanowa.pl)

Analizie w pogłębionej diagnozie poddana została również sfera gospodarcza wyznaczonych podobszarów rewitalizacji. Rozpatrywano dwa główne aspekty: przedsiębiorczość mieszkańców oraz sytuację gospodarczą.

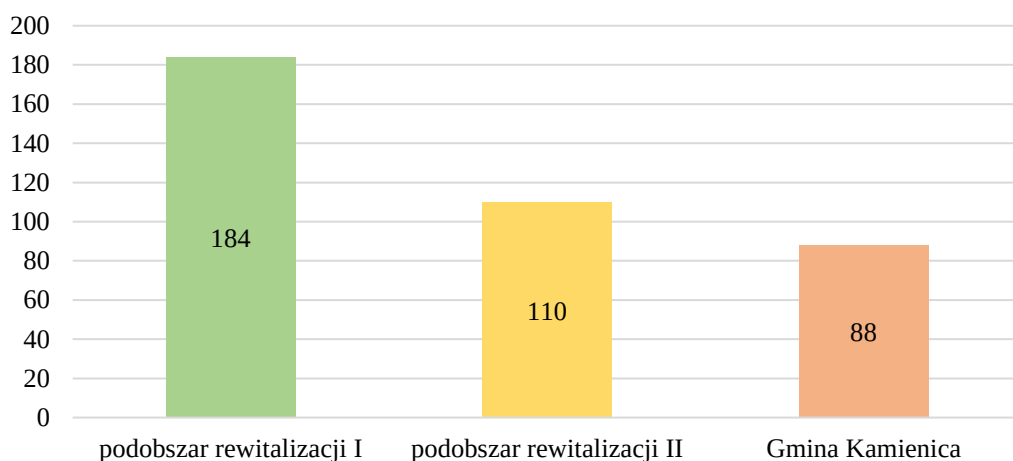
Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym na przestrzeni lat 2010–2014 na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji stale wzrastała (wykres 14). Wartości na koniec badanego okresu były wyższe w porównaniu do średniej dla gminy, wynoszącej 88 (wykres 15). Związane jest to m.in. z położeniem podobszarów rewitalizacji w centrach społeczno-gospodarczych gminy oraz korzystną przedsiębiorczością mieszkańców. W celu dalszego wzrostu istniejących działalności gospodarczych należy poprzez działania edukacyjno-informacyjne oraz szkoleniowe wzmacniać zaobserwowany pozytywny trend.

Wykres 14 Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji w latach 2010–2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Kamienica

Wykres 15 Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w 2014 roku – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji i Gminy Kamienica

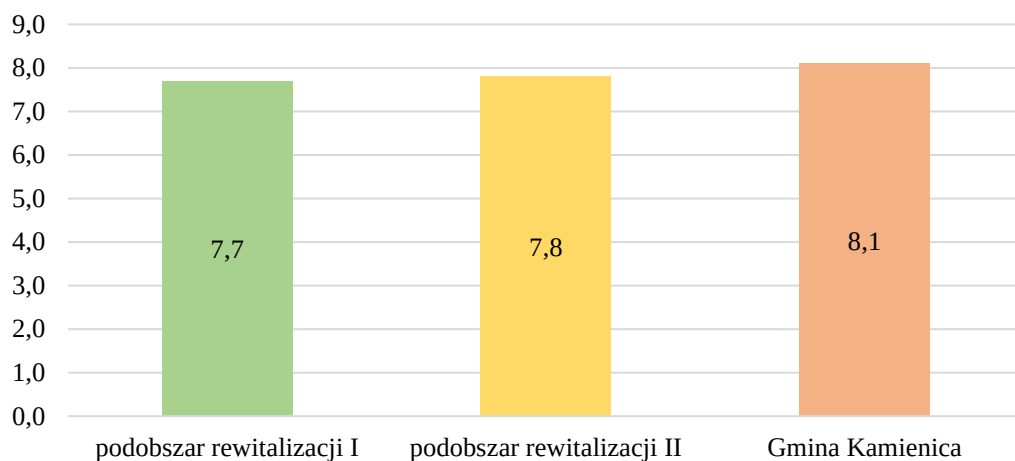
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Kamienica

Pomimo tego zauważalne jest niedostateczne zróżnicowanie oferty handlu i usług na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji dla mieszkańców, jak również w sferze związanej z działalnością turystyczną, zdrowotną i prozdrowotną tego terenu.

Pomimo korzystnej przedsiębiorczości mieszkańców podobszarów rewitalizacji, zauważalne jest również niekorzystne zjawisko związane z liczbą wyrejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych. W przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym, wskaźnik ten dla wyznaczonych podobszarów rewitalizacji był porównywalny ze średnią dla gminy (wykres 16). Problem trwałości działalności gospodarczych został wskazany przez interesariuszy rewitalizacji podczas spotkań

partycypacyjnych. Należy zatem podjąć działania edukacyjne mające na celu wzrost świadomości i wiedzy mieszkańców na temat prowadzenia istniejących, a także zakładania nowych działalności gospodarczych.

Wykres 16 Liczba wyrejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2014 roku – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji i Gminy Kamienica

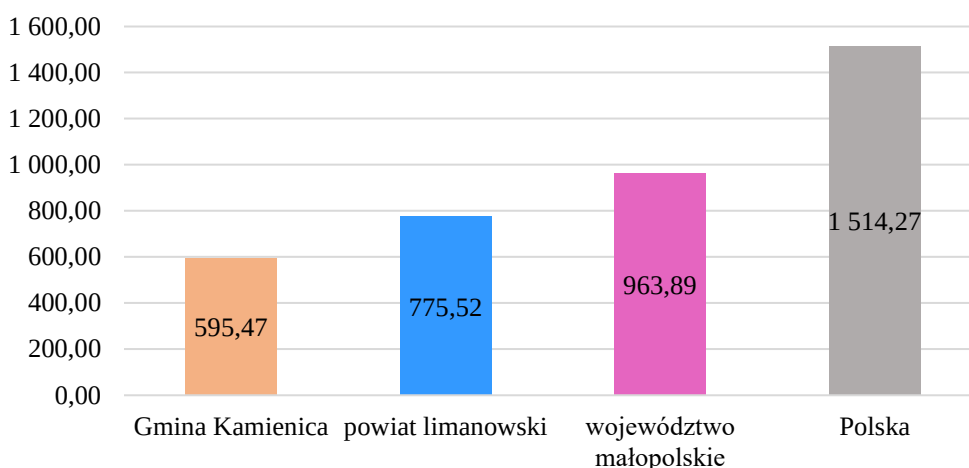

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Kamienica

Badanie stopnia dochodów i zamożności mieszkańców określono na podstawie wysokości podstawowych dochodów na 1 mieszkańca na 2016 r. – dane przygotowane przez Departament Finansów Samorządu Terytorialnego działający przy Ministerstwie Finansów. Wskaźnik G oblicza się dzieląc kwotę dochodów podatkowych (w tym m.in. podatku od osób fizycznych) i dla Gminy Kamienica za 2014 rok (według stanu na 30 czerwca 2015 roku) wyniósł 595,47 zł, natomiast dla powiatu limanowskiego i województwa małopolskiego (poprzez obliczenie średniej arytmetycznej gmin należących do wskazanych jednostek administracyjnych) – odpowiednio: 775,52 zł i 963,89 zł, co wskazuje na niski stopień dochodów podatkowych i stopnia zamożności mieszkańców w gminie. Natomiast wartość wskaźnika dla kraju, oznaczona jako wskaźnik Gg, podana została przez Departament jako wartość stała¹⁸. Ze względu na brak możliwości pozyskania danych zagregowanych do poziomu sołectw i granic podobszarów rewitalizacji, przedstawiono je jako średnia dla gminy. Dane przedstawiono na wykresie 17.

¹⁸ Strona internetowa Ministerstwa Finansów, mf.gov.pl.

Wykres 17 Dochód podatkowy gminy na 1 mieszkańca (w złotych) – porównanie średniej dla Gminy Kamienica, powiatu limanowskiego, województwa małopolskiego i Polski w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów

Podobszary rewitalizacji pomimo szczególnego znaczenia dla rozwoju gminy, gromadzą największą liczbę sprzeczności i konfliktów, które prowadzą do jego degradacji w sferach nie tylko społecznej i gospodarczej, ale również przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej.

Wyznaczony podobszar rewitalizacji I skupia w swoich granicach przestrzeń o przeznaczeniu centrotwórczym. Jednym z głównych problemów tego obszaru jest jednak brak przestrzeni spełniającej funkcje rynku, czyli charakterystycznego miejsca dla centralnych miejscowości gminnych, wokół którego skupiają się usługi o różnym charakterze oraz stanowi on przestrzeń do integracji i spotkań mieszkańców. Miejscem, które mogłoby spełniać takie funkcje, ale ze względu na brak odpowiedniego zagospodarowania przestrzeni w m.in. obiekty małej architektury, uporządkowaną i atrakcyjną zieleń oraz bezpośrednie sąsiedztwo z dwoma ruchliwymi drogami obniżającymi komfort korzystania z przestrzeni – ich nie spełnia, jest plac w centralnej części miejscowości (fotografia 1). Podjęcie działań związanych z odpowiednią adaptacją przestrzeni oraz separacją od arterii komunikacyjnych pozwoliłoby na wykreowanie rynku, skupiającego życie społeczne i gospodarcze podobszaru rewitalizacji i całej gminy.

Fotografia 1 Plac w Kamienicy Górnej

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Wyznaczony podobszar rewitalizacji I charakteryzuje się dużą ilością niezagospodarowanych i zdegradowanych przestrzeni i obiektów prywatnych i publicznych, które swoim stanem zaburzają ład przestrzenny i czynią przestrzeń nieatrakcyjną i niebezpieczną. Prowadzi to do braku możliwości jej wykorzystania do spotkań i integracji, aktywności sportowej i rekreacji mieszkańców oraz rozwijania działalności o charakterze społecznym i gospodarczym.

Charakterystycznym obiektem, stanowiącym dziedzictwo kulturowe podobszarów rewitalizacji jest zespół pałacowo-dworski w Kamienicy Górnej (fotografie 2 i 3) ze stadniną koni. W celu udostępnienia, zachowania, ochrony oraz szerszego wykorzystania go do celów społecznych i gospodarczych niezbędne jest przeprowadzenie prac porządkowych, modernizacyjnych i adaptacyjnych związanych z zagospodarowaniem zabytkowych obiektów i terenu wraz z jego otoczeniem (fotografia 4).

Fotografia 2 Zespół pałacowo-dworski w Kamienicy Górnej – 1

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 3 Zespół pałacowo-dworski w Kamienicy Górnej – 2

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 4 Niezagospodarowany i zdegradowany teren w sąsiedztwie zespołu pałacowo-dworskiego w Kamienicy Górnej

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Miejszem rekreacji, wypoczynku oraz imprez o charakterze kulturalnym i rozrywkowym na terenie podobszaru I jest park gminny (fotografia 5) oraz teren amfiteatru „Saturn”. Obszar ten wyposażony jest m.in. w skatepark, plac amfiteatru (fotografia 6) oraz w niewielką ilość obiektów małej architektury, takich jak urządzenia zabawowe i ławki. Obszar ten nie jest wystarczająco wyposażony i zagospodarowany w elementy związane z możliwością aktywnego wypoczynku (m.in. urządzenia do ćwiczeń). Brak jest również utwardzonych ciągów pieszych, uporządkowanej zieleni i oświetlenia. Wzrost dostępności do atrakcyjnych, bezpiecznych i funkcjonalnych miejsc pozwoli na wzrost aktywności sportowej i rekreacyjnej mieszkańców podobszarów rewitalizacji w różnym wieku, pozwalającej na wzrost integracji (w tym integracji międzypokoleniowej).

Fotografia 5 Park gminny w Kamienicy Górnej

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 6 Płyta amfiteatru w Kamienicy Górnej

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

W związku z lokalizacją podobszaru rewitalizacji I wzdłuż drogi wojewódzkiej 968 o wzmożonym ruchu kołowym, ważne jest również zachowanie bezpieczeństwa pieszych, rowerzystów oraz pojazdów korzystających z obiektów o charakterze administracyjnym i usługowym, położonych przy głównej drodze. W związku z powyższym niezbędne jest zapewnienie spójnego oznakowania pionowego i poziomego oraz oświetlenia miejsc

szczególnie uczęszczanych przez mieszkańców, jak również poprawa stanu technicznego dróg oraz stworzenie możliwości do bezpiecznego i bezkolizyjnego parkowania pojazdów mechanicznych.

Zdegradowanymi, nieuporządkowanymi, nieutwardzonymi i zaburzającymi estetykę przestrzenną terenami, które charakteryzują się brakiem organizacji postojowej i komunikacyjnej, możliwymi do zaadaptowania i zagospodarowania pod powierzchnie parkingów są m.in.:

- 1) teren za Domem Handlowym w Kamienicy Górnej (fotografia 7);
- 2) teren przy parku gminnym w Kamienicy Górnej (fotografia 8).

Fotografia 7 Teren za Domem Handlowym w Kamienicy Górnej

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 8 Teren przy parku gminnym w Kamienicy Górnej

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Ponadto na terenie podobszaru rewitalizacji I aktywnie działa Gminny Ośrodek Kultury w Kamienicy, będący samorządową instytucją kultury Gminy Kamienica. Prowadzi on szereg działań w zakresie sportu, rekreacji, kultury i sztuki, takich jak imprezy, koncerty, konkursy, wystawy czy zajęcia dla różnych grup wiekowych, integrujące mieszkańców nie tylko podobszaru rewitalizacji, ale również całej gminy. Poprzez szereg działań rewitalizacyjnych zostanie stworzona możliwość do rozszerzenia i uatrakcyjnienia jego działalności oraz przemysłu czasu wolnego.

Wyznaczony podobszar rewitalizacji II, obejmujący część sołectwa Szczawa oraz niewielki fragment sołectwa Kamienica Górna, charakteryzuje się podobnymi problemami w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej jak podobszar rewitalizacji I. Związany jest on w szczególności z brakiem centrum miejscowości, wokół którego mogłoby się skupiać życie społeczno-gospodarcze podobszaru, niewielką ilością terenów przeznaczonych pod działalność sportową, rekreacyjną, kulturalną, wypoczynkową i turystyczną oraz niezagospodarowanymi i zdegradowanymi przestrzeniami o charakterze publicznym i prywatnym.

Swoistym punktem centralnym sołectwa Szczawa jest Pijalnia Wód Mineralnych (fotografia 9), w której można nabyć i napić się jednego z kilku typów wód leczniczych, w szczególności wód wodorowęglanowo-chlorkowo-sodowych. Obiekt powstał w 2010 roku,

swoim wyglądem nawiązuje do górskiego charakteru sołectwa oraz całej Gminy Kamienica. Niemniej jednak, aby obszar spełniał funkcje centralnego punktu, musi posiadać szerszy zakres możliwości do świadczenia zróżnicowanych usług. Niezbędne zatem jest zagospodarowanie i adaptacja tego miejsca wraz z otoczeniem (fotografia 10) na cele społeczno-gospodarcze, pozwalające na wykreowanie miejsca spotkań, integracji i organizacji wydarzeń o charakterze kulturalno-rozrywkowym, przy jednoczesnym rozwijaniu funkcji gospodarczej, turystycznej i uzdrowiskowej obszaru.

Fotografia 9 Pijalnia Wód Mineralnych w Szczawie

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 10 Niezagospodarowany teren wokół Pijalni Wód Mineralnych w Szczawie

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Jednym z miejsc o charakterze rekreacyjnym na wyznaczonym podobszarze II jest kilkukilometrowy deptak w Szczawie, biegnący wzdłuż potoku Głębień (fotografia 11). Obszar ten posiada bardzo ubogą infrastrukturę towarzyszącą w postaci pojedynczych ławek i lamp oświetleniowych oraz chodnika. Nie pozwala to na wykorzystanie w pełni potencjału krajobrazowo-przyrodniczego tego miejsca. Ponadto zauważalny jest brak zagospodarowania terenów wzdłuż deptaka, który stanowią w większości samosiewy i nieurządzona zieleń (fotografia 12). Podjęcie prac mających na celu zagospodarowanie tego terenu w infrastrukturę o charakterze turystyczno-rekreacyjno-edukacyjnym w postaci obiektów małej architektury jak m.in. ławki, stoły, kosze na śmieci, stojaki na rowery, wiaty, altany (poprzez utworzenie miejsc postoju i odpoczynku), uzupełnienie oświetlenia, utworzenie spójnego oznakowania informacyjno-edukacyjnego oraz wykorzystanie lokalnego dziedzictwa do stworzenia tematycznego parku edukacyjnego na niewykorzystanych nieużytkach – pozwoli nadać temu miejscu funkcje, które powinno spełniać.

Fotografia 11 Deptak w Szczawie

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 12 Nieużytki wzdłuż deptaka w Szczawie

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Podobszar rewitalizacji II, podobnie jak podobszar I, położony jest przy drodze wojewódzkiej 968 i charakteryzuje się niezagospodarowanymi terenami zlokalizowanymi w centrum miejscowości Szczawa. Obszary te są nieestetyczne i нефunkcjonalne, zaburzają ład przestrzenno-funkcjonalny tego obszaru, a ich atrakcyjne położenie stanowi potencjał możliwy do wykorzystania w ramach rozwiązywania zdiagnozowanych problemów oraz stworzenia możliwości do rozwoju aktywności społeczno-gospodarczej mieszkańców.

Jednym z takich terenów są nieużytki położone w dolinie rzeki Kamienica (fotografia 13) oraz wzdłuż drogi wojewódzkiej 986 (fotografia 14). Nieużytki stanowią głównie samosiewy oraz nieuporządkowane zakrzewienia i zadrzewienia. Aby zachować spójność przestrzenną niezbędne jest przeprowadzenie prac porządkowych i adaptacyjnych do rozwoju funkcji turystycznej, sportowej, rekreacyjnej i wypoczynkowej podobszaru rewitalizacji.

Fotografia 13 Nieużytki w dolinie rzeki Kamienica w Szczawie

Źródło: Urząd Gminy Kamienica

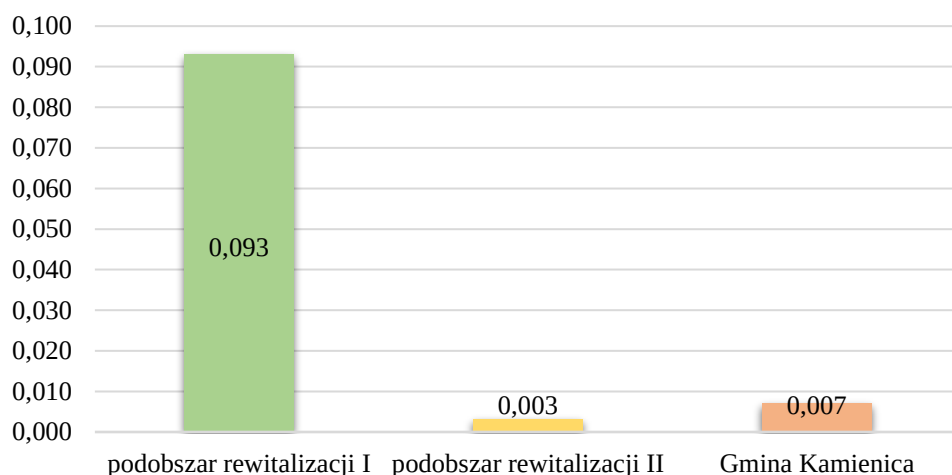
Fotografia 14 Nieużytek przy drodze wojewódzkiej 968 w Szczawie

Źródło: Urząd Gminy Kamienica

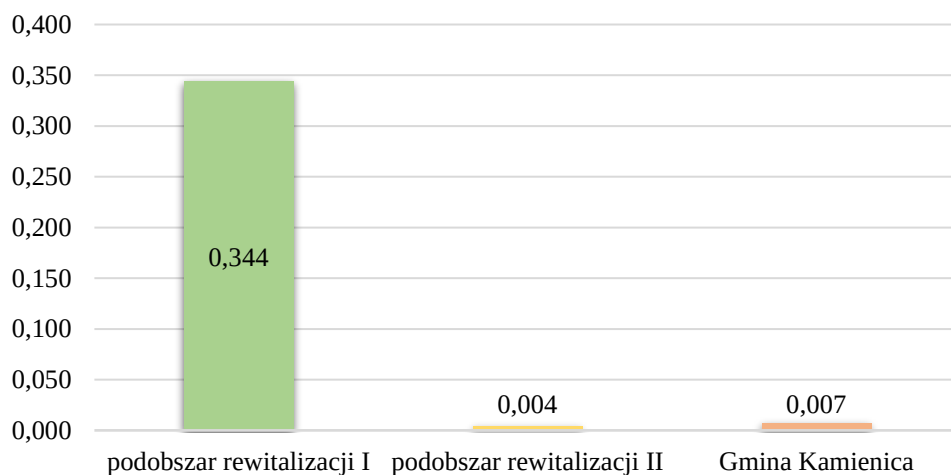
Według danych statystycznych na koniec 2014 roku, powierzchnia terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 1 000 mieszkańców oraz udział terenów zieleni urządzonej w ogólnej powierzchni terenów na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji w porównaniu do średniej dla Gminy Kamienica wypadły niekorzystnie dla podobszaru rewitalizacji II (wykresy 18 i 19). Niemniej jednak z pogłębionej diagnozy wynika, iż podobszar rewitalizacji I, pomimo korzystnych wartości liczbowych, charakteryzuje się niedostatecznym wyposażeniem i zagospodarowaniem przestrzeni w infrastrukturę społeczną oraz zielenią urządzonej.

Wykres 18 Powierzchnia terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 1 000 mieszkańców w km² w 2014 roku – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji i Gminy Kamienica

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Kamienica

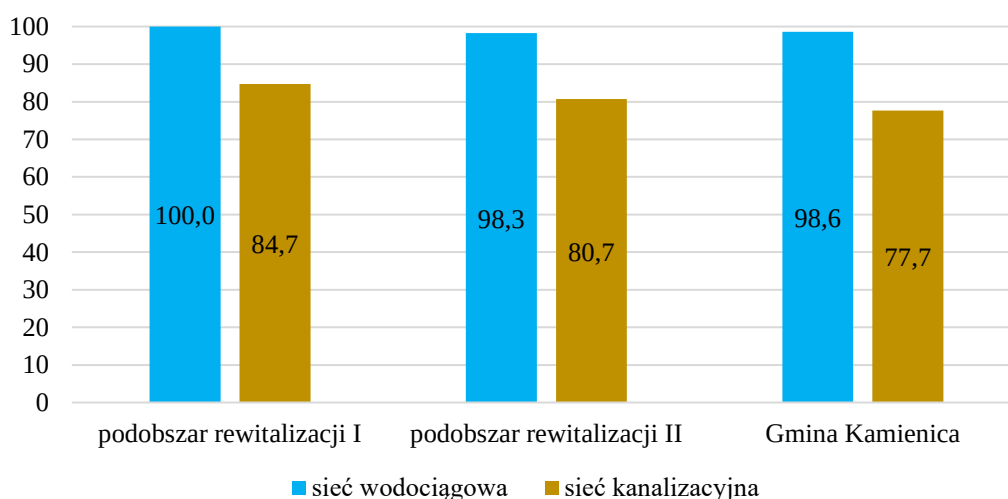
Wykres 19 Udział terenów zieleni urządzonej w ogólnej powierzchni terenów w 2014 roku – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji i Gminy Kamienica

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Kamienica

W zakresie wyposażenia w infrastrukturę techniczną zbadano udział % budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w stosunku do ogółu budynków mieszkalnych. Na koniec 2014 roku udział tychże budynków na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji I wyniósł 100% dla sieci wodociągowej i 84,7% dla sieci kanalizacyjnej, natomiast na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji II – 98,3% i 80,7%. W porównaniu do średnich dla gminy, wynoszących odpowiednio: 98,6% i 77,7%, jedynie wartość dla sieci wodociągowej na podobszarze rewitalizacji II była minimalnie niższa od średniej dla gminy (wykres 20), co świadczy o dostatecznym wyposażeniu w infrastrukturę komunalną. Niemniej jednak na przedmiotowych obszarach istnieją fragmenty niesprawnych i przestarzałych przewodów sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, wymagające modernizacji.

Wykres 20 Udział % budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w stosunku do ogółu budynków mieszkalnych w 2014 roku – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji i Gminy Kamienica

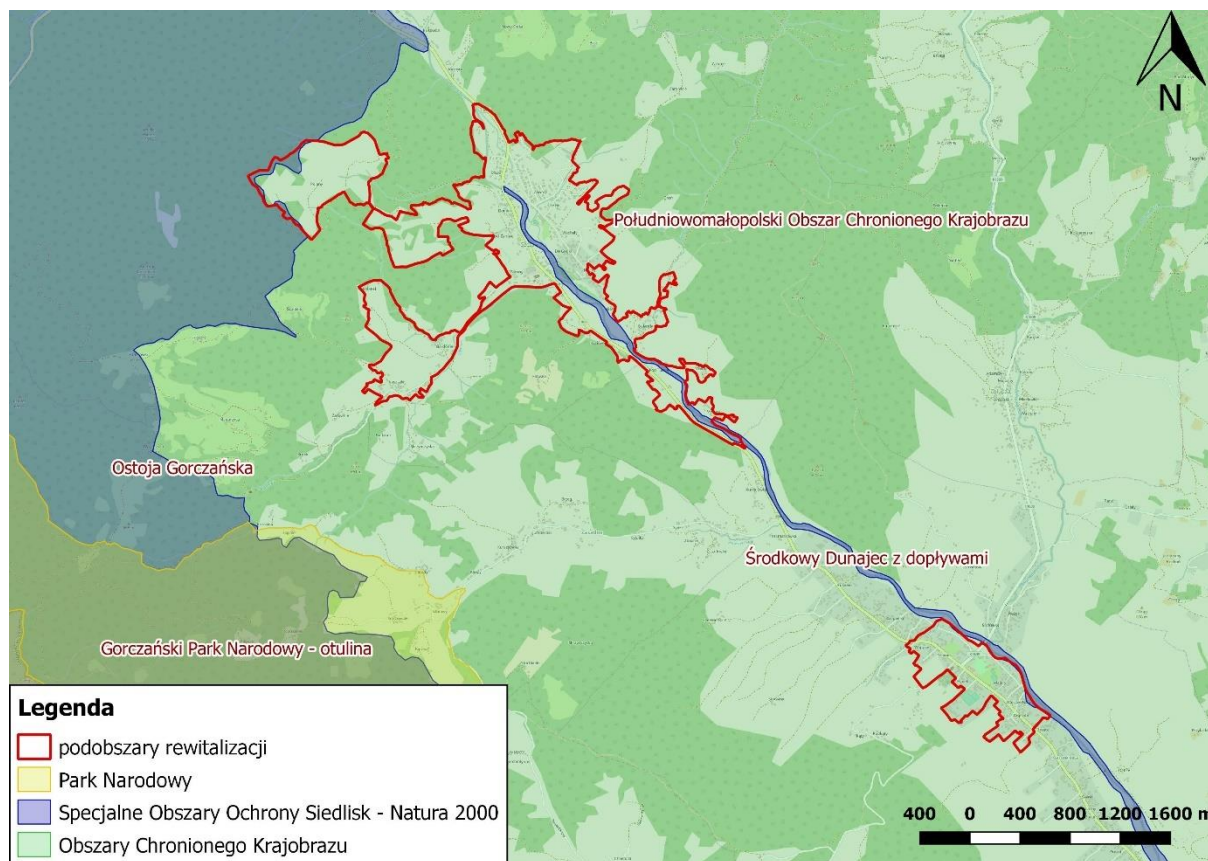
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Kamienica

Wszelkie kwestie związane z koniecznością uporządkowania, zagospodarowania, adaptacji i wyposażenia przestrzeni publicznych oraz przeznaczenia ich na różnorodne cele (w szczególności społeczne i gospodarcze) były wskazywane i zgłaszane przez interesariuszy rewitalizacji podczas szeregu spotkań, warsztatów, badań itp.

Wyznaczone podobszary rewitalizacji na terenie Gminy Kamienica charakteryzują się wysokimi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi, związanymi z istnieniem m.in. form ochrony przyrody, takich jak Południowomałopolski Obszar Chronionego Krajobrazu, obszary Natura 2000: Środkowy Dunajec z dopływami oraz Ostoja Gorczańska.

W niedalekiej odległości znajduje się również Gorczański Park Narodowy. Ponadto przepływa tutaj rzeka Kamienica i potok Głębieńiec (mapa 5).

Mapa 5 Formy ochrony przyrody w granicach wyznaczonych podobszarów rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie openstreetmap.org

Diagnoza w zakresie przekroczenia standardów jakości powietrza na terenie Gminy Kamienica przeprowadzona została na podstawie raportu *Ocena jakości powietrza w województwie małopolskim w 2015 roku*¹⁹ sporządzonego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie. Klasyfikacji podlegały trzy strefy – Aglomeracja Krakowska, Miasto Tarnów oraz strefa małopolska. Gmina Kamienica leży w obszarze rozległej powierzchniowo strefy małopolskiej. W 2015 roku na terenie strefy małopolskiej, w tym Gminy Kamienica, odnotowano przekroczenia w zakresie:

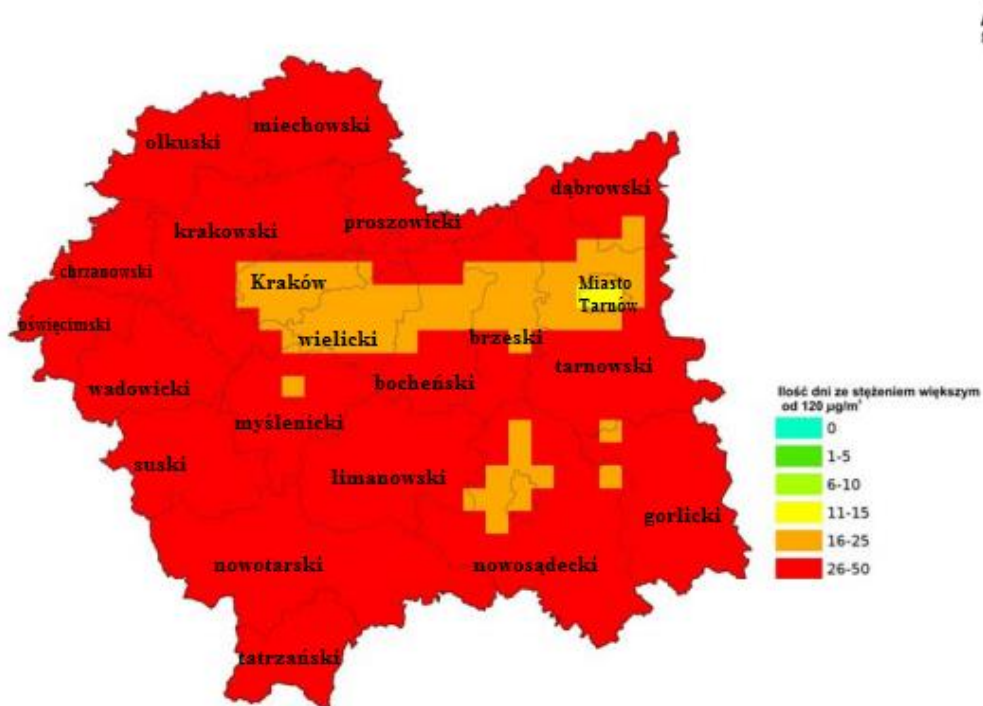
- poziomu docelowego benzo(a)pirenu;
- poziomu docelowego i długoterminowego ozonu;
- poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10;

¹⁹ Strona internetowa Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Krakowie, krakow.pios.gov.pl/publik.php, inf. z dnia 24.06.2016.

- poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM_{2,5};
- stężenia rocznego benzo(a)pirenu.

Na terenie Gminy Kamienica w 2015 roku liczba dni, w których stężenie ozonu było większe niż 120 µg/m³ przekroczyła 26 dni (mapa 6). W związku z tym niedotrzymany został poziom docelowy.

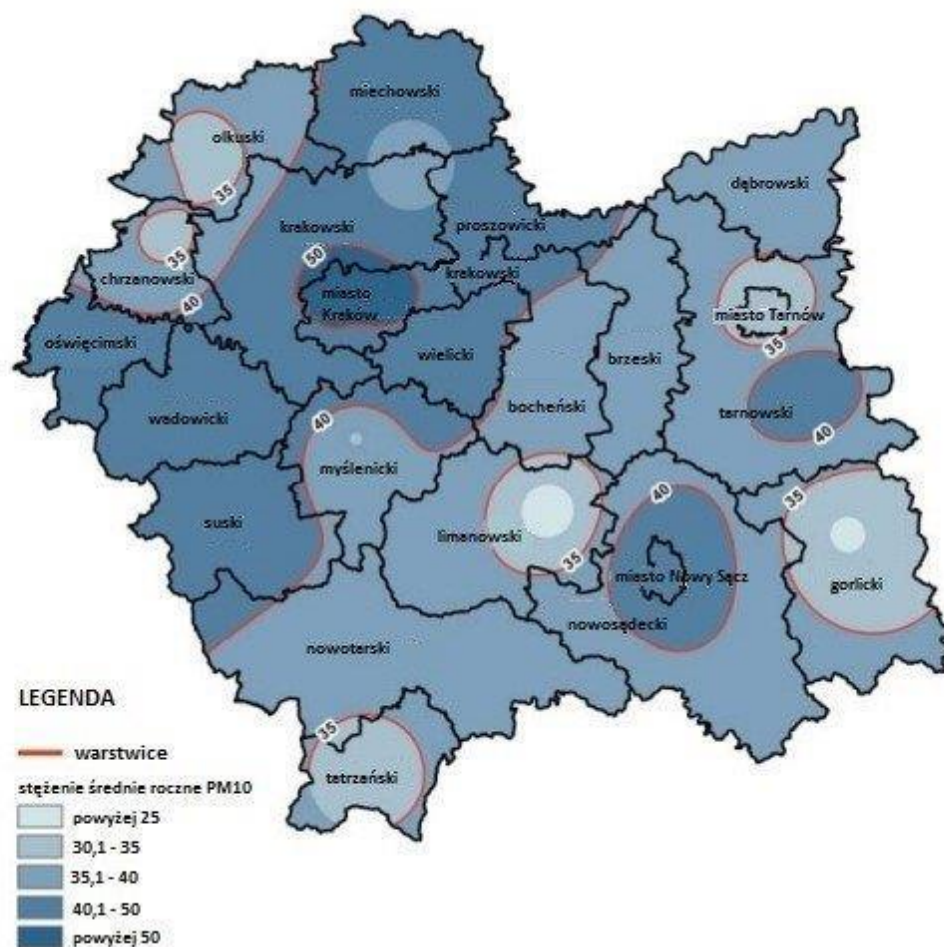
Mapa 6 Klasyfikacja pod względem kryterium ochrony zdrowia dla ozonu – cel długoterminowy w 2015 roku

Źródło: Ocena jakości powietrza w województwie małopolskim w 2015 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie, Kraków 2016

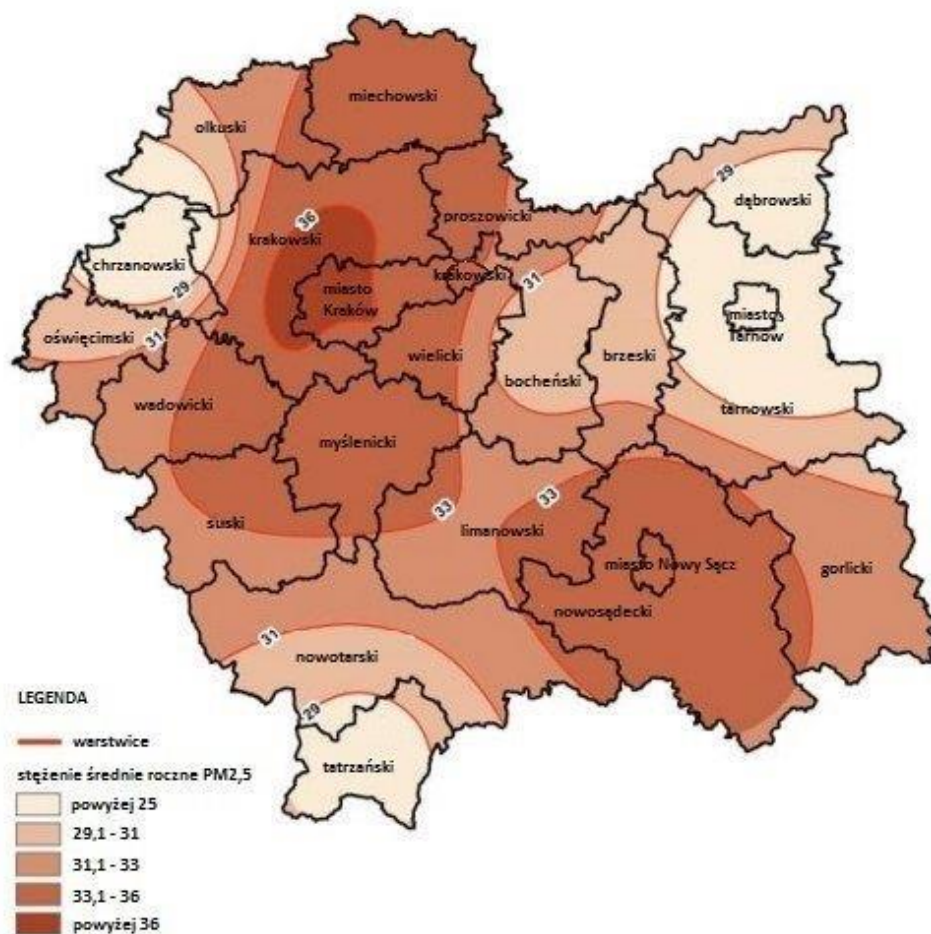
Na terenie strefy małopolskiej oraz Gminy Kamienica odnotowano przekroczenia stężenia dla pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz PM_{2,5} (mapa 7 i 8).

Mapa 7 Rozkład stężenia rocznego pyłu zawieszonego PM10 na terenie województwa małopolskiego w 2015 roku

Źródło: Ocena jakości powietrza w województwie małopolskim w 2015 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie, Kraków 2016

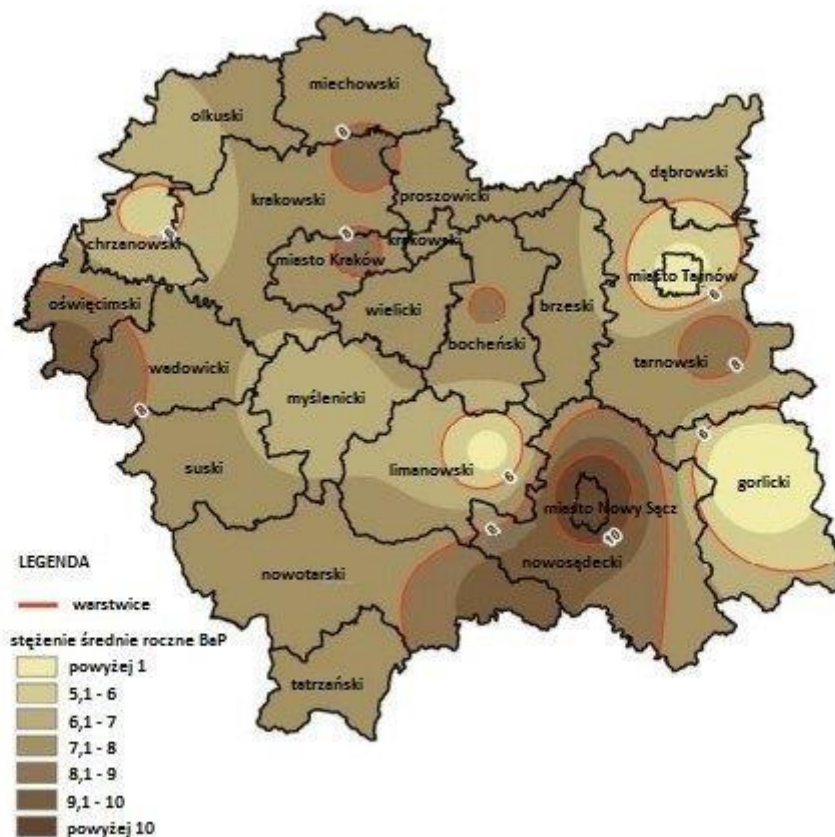
Mapa 8 Rozkład stężeń pyłu zawieszonego PM_{2,5} – stężenia roczne na terenie województwa małopolskiego w 2015 roku

Źródło: Ocena jakości powietrza w województwie małopolskim w 2015 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie, Kraków 2016

Udokumentowany pomiarami obszar przekroczeń poziomu docelowego benzo(a)pirenu obejmował całe województwo małopolskie, w tym Gminę Kamienica. Podobnie jak w roku 2014 przekroczony został poziom dopuszczalny (mapa 9).

Mapa 9 Rozkład stężenia rocznego benzo(a)pirenu w pyłe PM₁₀ na terenie województwa małopolskiego w 2015 roku

Źródło: Ocena jakości powietrza w województwie małopolskim w 2015 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie, Kraków 2016

Zdiagnozowanym negatywnym zjawiskiem w sferze środowiskowej, wpływającym na stan jakości powietrza atmosferycznego na terenie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji jest opalanie kotłowni domowych paliwem niskiej jakości oraz o niskich parametrach grzewczych, a także odpadami komunalnymi. Efekt ten potęguje użytkowanie przestarzałych i niesprawnych urządzeń grzewczych. Wynika to z niedostatecznej świadomości mieszkańców o wpływie spalnego paliwa do ogrzewania domów oraz o stanie stosowanych w tym celu pieców – na jakość wdychanego przez nich powietrza. W efekcie nieefektywnego spalania paliw stosowanych w kotłowniach domowych, do atmosfery uwalnianych jest wiele szkodliwych substancji, w tym w szczególności: pyły zawieszone, dwutlenek siarki, tlenki azotu, metale ciężkie, wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, dioksyny. Ponadto piece w kotłowniach domowych nie są przystosowane do spalania odpadów, gdyż nie posiadają odpowiednich filtrów. W wyniku ich spalania emitowane są trujące i niebezpieczne substancje dla zdrowia i życia człowieka. Należy do nich m.in.: benzo(a)piren, tlenek węgla,

dwutlenek siarki, metale ciężkie, kadm, cyjanowodór. Spalanie odpadów, oprócz emisji niebezpiecznych substancji, wiąże się także z ryzykiem zacczadzenia spowodowanego zapchaniem się przewodów kominowych. W kontekście charakteru podobszarów rewitalizacji, związanego z bogatym dziedzictwem naturalnym oraz istnieniem częściowej infrastruktury uzdrowiskowej, poprawa jakości powietrza jest jednym z kluczowych elementów związanych z rozwijaniem funkcji turystycznej obszaru i wykorzystaniem jej do rozwiązywania kluczowych problemów związanych z ubóstwem i bezrobociem.

W wyniku przeprowadzonej pogłębionej diagnozy wyznaczonych podobszarów rewitalizacji na terenie Gminy Kamienica oraz w oparciu o różne formy partycypacji społecznej (spotkania, warsztaty, badania ankietowe dla różnych grup interesariuszy), zidentyfikowano problemy (konieczne do rozwiązania poprzez działania rewitalizacyjne) i potencjały (których uruchomienie jest istotne do powodzenia procesu rewitalizacji) w podziale na sfery tematyczne (tabela 7) oraz wynikające z nich potrzeby o różnym charakterze i skali oddziaływania.

Tabela 7 Zidentyfikowane kluczowe problemy oraz potencjały wyznaczonych podobszarów rewitalizacji na terenie Gminy Kamienica

Problemy	Potencjały
SFERA SPOŁECZNA	
1. Wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym, świadczący o postępującym procesie starzenia się społeczeństwa. 2. Spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji II. 3. Wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji I. 4. Niekorzystny udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym. 5. Wzrost udziału osób bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy w % bezrobotnych ogółem. 6. Niekorzystne wyniki egzaminów gimnazjalnych na podobszarze rewitalizacji I. 7. Niedostosowany poziom kompetencji i kwalifikacji mieszkańców do potrzeb rynku pracy, wynikający m.in. z obecnego systemu kształcenia oraz wiejskiego charakteru gminy. 8. Wysoki udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej.	1. Wzrost udziału ludności w wieku produkcyjnym na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji II. 2. Korzystne wyniki uczniów szkół podstawowych świadczące o wysokim kapitale społecznym młodych osób. 3. Korzystne wyniki uczniów z egzaminu gimnazjalnego na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji II. 4. Wysoka liczba działających organizacji pozarządowych. 5. Aktywna działalność kulturalna, edukacyjna, rekreacyjna i sportowa Gminnego Ośrodka Kultury.

9. Wzrost zagrożenia patologiami społecznymi (najczęstsze powody korzystania ze świadczeń pomocy społecznej to ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz długotrwała lub ciężka choroba). 10. Wysoki poziom przemocy w rodzinach – wysoka liczba wypełnionych formularzy „niebieska karta” na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji I. 11. Częste dewastacje mienia publicznego. 12. Niedostateczna aktywność mieszkańców, w szczególności skupionych w sektorze społecznym (w tym m.in. w organizacjach społecznych). 13. Niska integracja i tożsamość lokalna mieszkańców. 14. Niski stopień zamożności mieszkańców – niski poziom wskaźnika podatkowego G.	
SFERA GOSPODARCZA	
1. Niedostateczne zróżnicowanie oferty handlu i usług. 2. Niedostateczne rozwinięcie sfery usług związanych z turystyką, w tym turystyką zdrowotną i prozdrowotną. 3. Niska trwałość działalności gospodarczych. 4. Niedostateczne wykorzystanie potencjału leczniczych wód mineralnych oraz dziedzictwa Beskidu Wyspowego.	1. Skoncentrowanie na podobszarach rewitalizacji obiektów o charakterze usługowym, turystycznym i handlowym. 2. Korzystna liczba (wzrost w latach 2012–2014) zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych, świadcząca o przedsiębiorczości mieszkańców. 3. Potencjał dziedzictwa kulturowego i naturalnego możliwy do wykorzystania w zakresie rozwoju gospodarczego.
SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	
1. Brak wykreowanych centrów podobszarów rewitalizacji będących miejscami integracji i aktywności mieszkańców. 2. Bariery architektoniczne i urbanistyczne uniemożliwiające efektywne korzystanie z przestrzeni i obiektów publicznych, w szczególności osobom starszym i niepełnosprawnym. 3. Niefunkcjonalny i niebezpieczny układ komunikacyjny spowodowany wysokim natężeniem ruchu kołowego oraz lokalizacją większości przestrzeni i obiektów wzdłuż drogi wojewódzkiej 968. 4. Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura sportowa, rekreacyjna, turystyczna i okołoturystyczna. 5. Brak systemu spójnego oznakowania informacyjno-edukacyjnego do pełnienia funkcji turystycznych. 6. Niedostateczny stan infrastruktury technicznej	1. Lokalizacja przy drodze wojewódzkiej 968, pozwalającej na sprawną komunikację z większymi ośrodkami, takimi jak Limanowa, Rabka-Zdrój czy Nowy Sącz. 2. Lokalizacja większości obiektów ochrony zdrowia, oświaty, usługowo-handlowych, turystycznych, rekreacyjnych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji. 3. Istnienie rekreacyjnego deptaka wzdłuż potoku Głębień. 4. Działająca Pijalnia Wód Mineralnych na podobszarze rewitalizacji II. 5. Korzystne wskaźniki wyposażenia w infrastrukturę komunalną (wodociągową i kanalizacyjną). 6. Korzystny udział powierzchni terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną oraz zieleni urządzonej na podobszarze rewitalizacji I.

i komunalnej, w tym infrastruktury towarzyszącej (m.in. chodniki, parkingi, oświetlenie).	
7. Niedostateczne wyposażenie przestrzeni publicznych w obiekty małej architektury.	
8. Niedostateczna ilość i jakość zieleni urządzonej.	
9. Nieuporządkowane przestrzenie publiczne.	
10. Niekorzystny udział powierzchni terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną oraz zieleni urządzonej na podobszarze rewitalizacji II.	
SFERA TECHNICZNA	
1. Zaburzenie ładu przestrzennego i estetyki obiektów budowlanych.	1. Lokalizacja obiektów dziedzictwa kulturowego w postaci zespołu pałacowo-dworskiego wraz z ogrodem na podobszarze rewitalizacji I.
2. Niska efektywność energetyczna części budynków, w tym obiektów mieszkalnych.	
3. Postępująca degradacja techniczna części budynków.	
SFERA ŚRODOWISKOWA	
1. Przekroczenie standardów jakości powietrza.	1. Wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe: Południowomałopolski Obszar Chronionego Krajobrazu, Obszary Natura 2000 – Środkowy Dunajec z dopływami oraz Ostoja Gorczańska, rzeka Kamienica i potok Głębień.
2. Nieurządzone i nieuporządkowane obszary zieleni.	
3. Niedostateczna świadomość ekologiczna mieszkańców w zakresie ochrony środowiska.	2. Położenie podobszarów rewitalizacji w Beskidzie Wyspowym.

Źródło: Opracowanie własne

Przeprowadzenie całościowej analizy problemów oraz potencjałów zidentyfikowanych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji pozwoliło na wskazanie skali i charakteru zdiagnozowanych potrzeb, które determinują zakres działań o charakterze rewitalizacyjnym.

Zidentyfikowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej to:

1. *Zapewnianie udziału w życiu społecznym osobom starszym* – niezbędne jest zwiększenie dostępności do aktywnych form spędzania czasu wolnego, zapewnienia zaspokojenia potrzeb społecznych, kulturalnych, rekreacyjnych, edukacyjnych, profilaktycznych oraz integracyjnych (w tym integracji międzypokoleniowej) dostosowanych do potrzeb starzejącego się społeczeństwa.
2. *Wyrównanie szans edukacyjnych i stworzenie możliwości do rozwoju kapitału ludzi młodych* – istnieje potrzeba zapewnienia kompleksowych warunków edukacyjnych w zakresie możliwości kształcenia, nabywania nowych umiejętności i kompetencji oraz samorozwoju ludzi młodych, dostosowanych do zmieniających się potrzeb rynku pracy poprzez kreowanie postaw obywatelskich i przedsiębiorczych, wprowadzanie

nowych i rozwijanie istniejących kierunków kształcenia, organizację zajęć pozalekcyjnych i różnorodnych form spędzania wolnego czasu.

3. *Przeciwdziałanie zjawisku bezrobocia (w tym bezrobocia długotrwałego) i zwiększanie szans na zatrudnienie* – niezwykle istotne jest sukcesywne zmniejszanie wysokiego poziomu bezrobocia mieszkańców, spowodowanego m.in. niedostosowaniem w strukturze kompetencji, kwalifikacji i przygotowania zawodowego potencjalnych uczestników rynku pracy, specyficznej charakterystyki obszarów wiejskich – prowadzące do wzrostu liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej oraz bezradności i niechęci w znalezieniu zatrudnienia. Koniecznym działaniem jest wdrażanie programów aktywizacji zawodowych i społecznych we współpracy z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Powiatowym i Wojewódzkim Urzędem Pracy, opartych o różne narzędzia i środki, a także tworzenie warunków techniczno-przestrzennych do powstawania nowych, atrakcyjnych i dobrze płatnych miejsc zatrudnienia i samozatrudnienia służących rozwojowi, w szczególności sektora handlowo-usługowego, turystycznego i okolicznościowego.
4. *Wieloaspektowe wsparcie osób zagrożonych marginalizacją społeczną i wykluczonych społecznie na podobszarach rewitalizacji* – konieczne jest zainicjowanie i prowadzenie kompleksowych form aktywizacji prowadzących do przerwania procesu dziedziczenia ubóstwa, bezrobocia, przemocy czy bezradności społeczno-opiekuńczo-wychowawczej poprzez wykorzystanie szerokiego wachlarza narzędzi – zarówno z dorosłymi, jak również z osobami młodymi.
5. *Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego na podobszarach rewitalizacji* – określono potrzeby w zakresie przeciwdziałania przestępczości i dewastacji mienia publicznego poprzez realizację działań edukacyjnych we współpracy z Komendą Powiatową Policji, jak również systemów nadzorowania porządku publicznego.
6. *Wzrost zaangażowania lokalnej społeczności (w tym mieszkańców skupionych w organizacjach pozarządowych)* – jednym z niezbędnych elementów jest budowanie wspólnoty aktywnych i zaangażowanych mieszkańców wokół wspólnego publicznego dobra, stwarzanie możliwości do funkcjonowania w społeczeństwie obywatelskim, w tym w grupach nieformalnych i organizacjach pozarządowych poprzez m.in. działania informacyjno-edukacyjne, wspieranie inicjatyw oddolnych oraz tworzenia warunków technicznych do wspólnej integracji, budowania tożsamości lokalnej i aktywnego spędzania wolnego czasu.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przezwyciężania zjawisk kryzysowych w sferze gospodarczej to:

1. *Tworzenie warunków do rozwoju sektorów handlowo-usługowego, turystycznego i okółoturystycznego* – niezbędne jest podjęcie działań mających na celu powstanie atrakcyjnej, spójnej i kompleksowej infrastruktury o charakterze sportowym, rekreacyjnym i edukacyjnym, jak również gospodarczym, służącej rozszerzeniu oferty przemysłu czasu wolnego na terenie podobszarów rewitalizacji, a także umożliwiającej wykorzystanie wspartej przestrzeni i obiektów do założenia nowej lub przeniesienia istniejącej działalności gospodarczej na rewitalizowane obszary.
2. *Wzmocnienie przedsiębiorczości mieszkańców podobszarów rewitalizacji* – istnieje potrzeba w zakresie wzmocnienia sektora gospodarczego poprzez podjęcie kompleksowych działań inwestycyjnych w przestrzeni, tworzących odpowiednią bazę techniczną oraz wdrożenie programów ułatwiających, zachęcających, informujących i edukujących mieszkańców w zakresie podjęcia działalności gospodarczych i wzrost dochodów uzyskiwanych przez mieszkańców podobszarów rewitalizacji, w szczególności wykorzystujących lokalne zasoby dziedzictwa kulturowego i naturalnego.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przezwyciężania zjawisk kryzysowych w sferze przestrzenno-funkcjonalnej to:

1. *Uporządkowanie istniejących oraz stworzenie nowych wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych* – zauważalny jest szereg potrzeb dotyczących poprawy funkcjonalności, estetyki i bezpieczeństwa w przestrzeniach publicznych (w szczególności zdegradowanych) poprzez m.in. wyposażenie w elementy małej architektury, uporządkowanie zieleni, zachowanie i udostępnienie obiektów dziedzictwa kulturowego czy zagospodarowanie pod kątem możliwości prowadzenia działalności społecznej, sportowej, rekreacyjnej, kulturalnej, edukacyjnej i turystycznej, (wykreowania centrów podobszarów rewitalizacji), a także niwelowania barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych i starszych, z zachowaniem spójności przestrzennej.
2. *Wzrost funkcjonalności i jakości infrastruktury technicznej i komunalnej* – istnieje potrzeba związana z przeprowadzeniem działań obejmujących przebudowę i modernizację fragmentów dróg wraz z infrastrukturą towarzyszącą (m.in. ciągi piesze i rowerowe, oświetlenie energooszczędne, spójne oznakowanie, parkingi)

i sieci wodno-kanalizacyjnej, będących w złym stanie technicznym – działania te mają na celu poprawę bezpieczeństwa, warunków i jakości zamieszkania.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze technicznej to:

1. *Zatrzymanie postępującej degradacji technicznej i/lub poprawa efektywności energetycznej budynków* – na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji zidentyfikowano zdegradowane, częściowo lub całkowicie nieużytkowane budynki stanowiące również własność prywatną, które wymagają przeprowadzenia niezbędnych prac modernizacyjnych i przywrócenia lub nadania im nowych funkcji o wieloaspektowym charakterze bądź ich poprawy efektywności energetycznej, w tym wykorzystania technologii EWE i OZE.
2. *Zachowanie i udostępnienie obiektów zabytkowych świadczących o tożsamości lokalnej* – z postępującej degradacji technicznej zabytków wynikają pilne potrzeby podjęcia kompleksowych działań renowacyjnych i modernizacyjnych, służących ich zabezpieczeniu i zachowaniu do udostępnienia i pełnienia różnych funkcji na rzecz mieszkańców podobszarów rewitalizacji.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze środowiskowej to:

1. *Przeciwdziałanie i ograniczenie emisji szkodliwych substancji* – zdiagnozowano pilną potrzebę w zakresie podjęcia działań mających na celu zmniejszenie poziomu zanieczyszczenia powietrza poprzez realizację projektów mających na celu zastąpienie starych, nisko sprawnych urządzeń grzewczych bardziej proekologicznymi rozwiązaniami oraz rozszerzenie zastosowania odnawialnych źródeł energii.
2. *Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców* – potrzebne są inicjatywy informacyjno-edukacyjne dla lokalnej społeczności w zakresie zwiększenia świadomości oraz kreowania postaw i zachowań ekologicznych przyczyniających się do ochrony lokalnego dziedzictwa naturalnego.

III. Część programowa

1. Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji

Przeprowadzenie całościowej analizy zjawisk kryzysowych i potencjałów oraz wskazanie czynników mających szczególne znaczenie z punktu widzenia rewitalizacji (tabela 7) pozwoliło określić strategiczne kierunki działań dla wyznaczonych podobszarów rewitalizacji na terenie Gminy Kamienica. Określono wizję (planowany efekt), misję oraz 2 cele rewitalizacji, wokół których skoncentrowane zostały kierunki działań. Realizacja zaplanowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych pozwoli na wykonanie misji, a tym samym wyprowadzenie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji ze stanu określonego jako „stan kryzysowy”.

1.1. Misja i wizja stanu podobszarów po przeprowadzeniu rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji opracowany został w układzie uwzględniającym dwa kluczowe jego elementy, tj. *wizję* – pokazującą wizerunek podobszarów rewitalizacji w przyszłości i *misję* – będącą naczelnym kierunkiem zintegrowanej polityki terytorialnej, wokół której koncentrować się będą kompleksowe i partnerskie działania wszystkich interesariuszy rewitalizacji. Na podstawie przeprowadzonej pogłębionej diagnozy, analizy zjawisk kryzysowych i lokalnych potencjałów oraz w wyniku wspólnej pracy warsztatowej interesariuszy rewitalizacji, sformułowano misję i wizję stanu wyznaczonych podobszarów po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji.

Wizja wyznaczonych podobszarów rewitalizacji zawiera w sobie opis pożądanego stanu docelowego we wszystkich sferach interwencji rewitalizacji, tj. społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, a także osiągnięcia dwóch celów rewitalizacji.

W wymiarze *społecznym* na podobszarach objętych działaniami rewitalizacyjnymi nastąpi włączenie społeczne i zawodowe społeczności, w tym mieszkańców zagrożonych marginalizacją i wykluczonych społecznie poprzez ich kompleksową aktywizację, wzrost uzyskiwanych dochodów oraz międzysektorową współpracę i integrację.

W aspekcie *gospodarczym* działania rewitalizacyjne przyczynią się do zmniejszenia poziomu bezrobocia (w tym bezrobocia długotrwałego), wzmocnienia przedsiębiorczości mieszkańców, w szczególności w zakresie zakładania nowych oraz rozwijania istniejących działalności gospodarczych tworzących nowe, atrakcyjne i dobrze płatne miejsca pracy, wykorzystujące dziedzictwo Beskidu Wyspowego oraz mineralnych wód leczniczych.

W zakresie *przestrzenno-funkcjonalnym* po przeprowadzeniu kompleksowych działań rewitalizacyjnych zagospodarowane zostaną istniejące oraz stworzone nowe, atrakcyjne, wielofunkcyjne, bezpieczne i spójne przestrzenie o charakterze publicznym oraz dostosowane zostaną do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych. Przeprowadzona zostanie również modernizacja podstawowej infrastruktury drogowej i komunalnej wraz z obiektami towarzyszącymi.

W wymiarze *technicznym* na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji nastąpi poprawa stanu technicznego i estetyki obiektów (w tym m.in. prywatnych), zwiększenie ich efektywności energetycznej oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii, a co za tym idzie – zmniejszenie uciążliwości dla środowiska naturalnego.

W zasięgu *środowiskowym* kompleksowa rewitalizacja podobszarów przyczyni się do przeciwdziałania i ograniczania negatywnego wpływu działalności człowieka na środowisko poprzez wykorzystywanie alternatywnych źródeł energii i zmniejszanie niskiej emisji, a także działań edukacyjno-informacyjnych w zakresie świadomości ekologicznej mieszkańców.

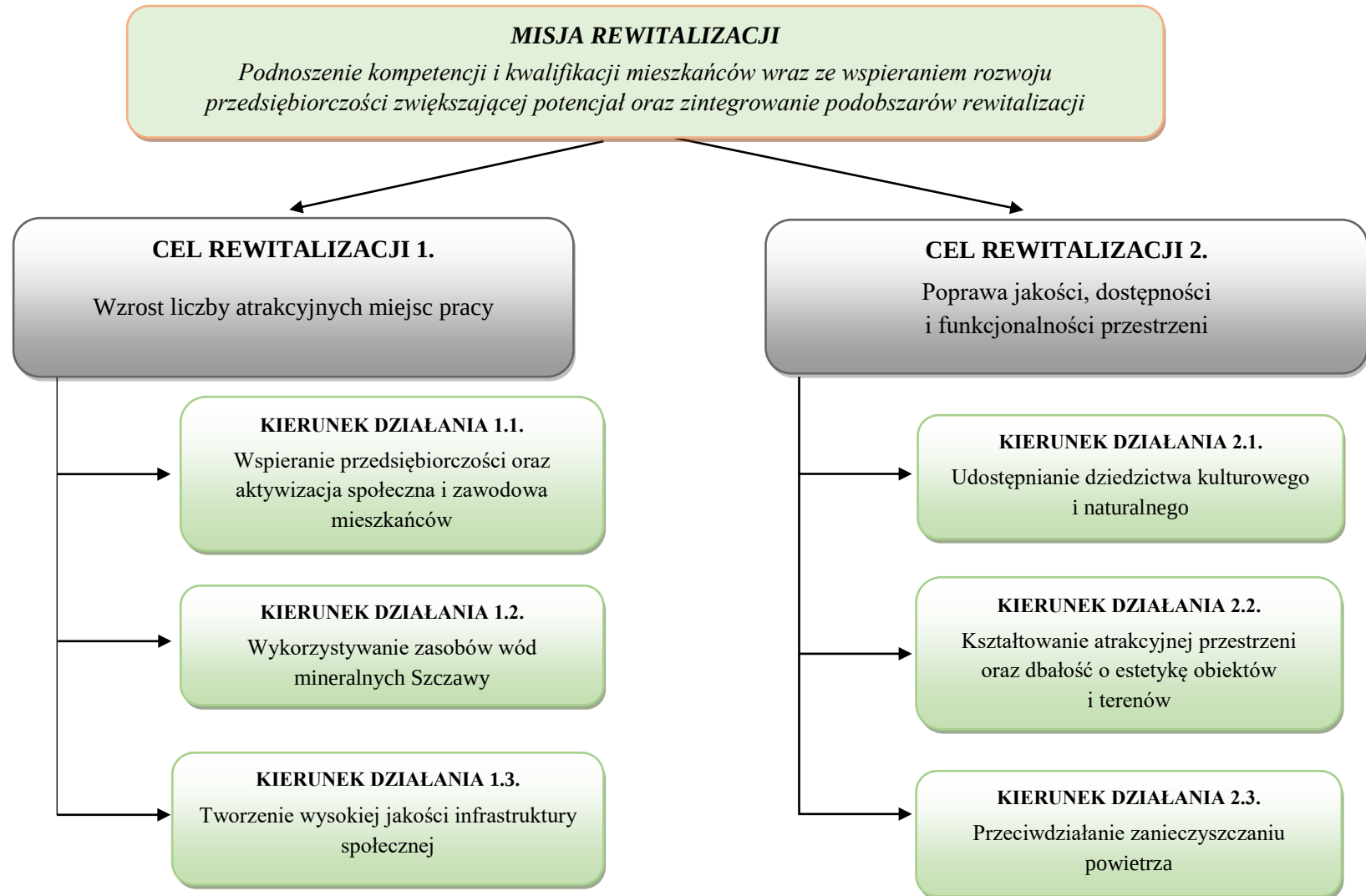
1.2. Cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań

Wypełnienie przyjętej wizji i misji jest uwarunkowane realizacją postawionych celów rewitalizacji i zaplanowanych do realizacji kierunków działań, służących eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych na etapie diagnostycznym negatywnych zjawisk, ściśle odpowiadających przyjętym celom (schemat 3).

Cele rewitalizacji są kwantyfikowalne (wymierne) oraz adekwatne do wyników pogłębionej diagnozy podobszarów rewitalizacji, co zostało wykazane w tabeli 26. *Wskaźniki monitoringowe wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023*, gdzie do poszczególnych celów przyporządkowano konkretne wskaźniki oddziaływania.

Kierunki działań rewitalizacyjnych zestawiono wraz z odpowiadającymi im zidentyfikowanymi potrzebami obszaru rewitalizacji (tabela 8).

Schemat 3 Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 8 Kierunki działań wraz z odniesieniem ich do zidentyfikowanych potrzeb rewitalizacyjnych, mające na celu eliminację lub ograniczenie występowania negatywnych zjawisk na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji

Lp.	KIERUNEK DZIAŁAŃ	POTRZEBY REWITALIZACYJNE
1.	KIERUNEK DZIAŁANIA 1.1. <i>Wspieranie przedsiębiorczości oraz aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców</i>	- zapewnianie udziału w życiu społecznym osobom starszym; - wyrównanie szans edukacyjnych i stworzenie możliwości do rozwoju kapitału ludzi młodych; - przeciwdziałanie zjawisku bezrobocia (w tym bezrobocia długotrwałego) i zwiększanie szans na zatrudnienie; - wieloaspektowe wsparcie osób zagrożonych marginalizacją społeczną i wykluczonych społecznie na podobszarach rewitalizacji; - wzrost zaangażowania lokalnej społeczności (w tym mieszkańców skupionych w organizacjach pozarządowych); - wzmocnienie przedsiębiorczości mieszkańców podobszarów rewitalizacji.
2.	KIERUNEK DZIAŁANIA 1.2. <i>Wykorzystywanie zasobów wód mineralnych Szczawy</i>	- tworzenie warunków do rozwoju sektorów handlowo-usługowego, turystycznego i okołoturystycznego; - wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.
3.	KIERUNEK DZIAŁANIA 1.3. <i>Tworzenie wysokiej jakości infrastruktury społecznej</i>	- tworzenie warunków do rozwoju sektorów handlowo-usługowego, turystycznego i okołoturystycznego; - uporządkowanie istniejących oraz stworzenie nowych wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych; - wzrost funkcjonalności i jakości infrastruktury technicznej i komunalnej.
4.	KIERUNEK DZIAŁANIA 2.1. <i>Udostępnianie dziedzictwa kulturowego i naturalnego</i>	- tworzenie warunków do rozwoju sektorów handlowo-usługowego, turystycznego i okołoturystycznego; - uporządkowanie istniejących oraz stworzenie nowych wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych; - zachowanie i udostępnienie obiektów zabytkowych świadczących o tożsamości lokalnej.
5.	KIERUNEK DZIAŁANIA 2.2. <i>Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni oraz dbałość o estetykę obiektów i terenów</i>	- poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego na podobszarach rewitalizacji; - uporządkowanie istniejących oraz stworzenie nowych wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych; - zatrzymanie postępującej degradacji technicznej i/lub poprawa efektywności energetycznej budynków; - zachowanie i udostępnienie obiektów zabytkowych świadczących o tożsamości lokalnej.
6.	KIERUNEK DZIAŁANIA 2.3. <i>Przeciwdziałanie zanieczyszczeniu powietrza</i>	- przeciwdziałanie i ograniczenie emisji szkodliwych substancji; - wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.

Źródło: Opracowanie własne

2. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne w latach 2016–2023

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kamienica złożony jest z listy planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz z charakterystyki pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Dzięki temu dokument jest konstrukcją złożoną z wielu różnorodnych projektów, która warunkuje osiągnięcie zaplanowanych efektów, a tym samym ich efektywne oddziaływanie na zidentyfikowane na etapie diagnozy zjawiska kryzysowe oraz wykorzystuje lokalne potencjały. Ponadto planowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne wynikają z określonych kierunków działań służących realizacji celów rewitalizacji, co wykazane zostało w zakresie projektów podstawowych (tabele 9–19) jako „Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt” oraz przedsięwzięć uzupełniających jako „Powiązanie z celami i kierunkami działań”.

2.1. Lista planowanych podstawowych projektów/przedsięwzięć

W wyniku prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji oraz w oparciu o zasadę partnerstwa oraz partycypacji społecznej, zdefiniowano i scharakteryzowano 11 *projektów podstawowych*, czyli takich, bez których realizacja celów dokumentu nie będzie możliwa i obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji. Ponadto są to projekty kluczowe do powodzenia procesu rewitalizacji, ponieważ oddziałują kompleksowo na zidentyfikowane problemy we wszystkich sferach, a przede wszystkim w sferze społecznej. Główne założenia projektów przedstawiają tabele 9–19.

Tabela 9 Projekt podstawowy nr 1

Nazwa projektu	<i>Zwiększenie integracji i poziomu bezpieczeństwa mieszkańców – rozwój infrastruktury społecznej i atrakcyjne zagospodarowanie przestrzeni publicznych</i>		
Lokalizacja	Podobszary rewitalizacji	Okres realizacji	2017–2021
Szacowana wartość	11,5 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFRR), budżet gminy, środki prywatne
Zakres rzeczowy realizowanych zadań i efektywność oddziaływania na podobszary rewitalizacji oraz na realizację celów	Zakres rzeczowy projektu obejmować będzie w szczególności utworzenie spójnych, atrakcyjnych, bezpiecznych i wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych dla mieszkańców, z dostosowaniem ich do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych oraz uwzględnieniem zachowań niskoemisyjnych. Projekt uwzględniac będzie zasady ładu przestrzennego oraz estetyki otoczenia, w szczególności w kontekście charakteru przyrodniczego, kulturowego i społecznego dwóch podobszarów rewitalizacji obejmujących części sołectw Kamienica Górna i Szczawa. Projekt oddziaływać będzie		

rewitalizacji	na cele rewitalizacji i odpowiadające im kierunki działań poprzez m.in. stworzenie możliwości przestrzennych do rozwoju i wzmocnienia działalności i aktywności społecznej i gospodarczej, a co za tym idzie wzrostu atrakcyjnych miejsc pracy i włączenia społecznego mieszkańców podobszarów rewitalizacji (oraz Gminy Kamienica) przy wykorzystaniu lokalnych potencjałów. Wsparta przestrzeń publiczna wykorzystana będzie również do prowadzenia działań społecznych, prowadząc do bezpośredniego zaangażowania lokalnej społeczności. Zakres projektu obejmuje m.in.: 1) zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni publicznych wokół zespołu pałacowo-dworskiego w Kamienicy Górnej w celu nadania mu funkcji społecznych m.in. poprzez: – uporządkowanie i oczyszczenie terenu, nasadzenie nowej i uporządkowanie istniejącej zieleni; – montaż obiektów małej architektury (m.in. ławki, kosze, altany, wiaty, urządzenia sportowo-rekreacyjne, stojaki na rowery, oznakowanie); – wytyczenie i utwardzenie ciągów pieszych; – montaż energooszczędnego oświetlenia oraz monitoringu wizyjnego. 2) zagospodarowanie płyty rynku w Kamienicy Górnej w celu nadania mu funkcji charakterystycznych dla tego typu miejsc poprzez: – nasadzenie nowej zieleni, w tym zieleni w postaci szpaleru oddzielającego rynek od dróg publicznych; – modernizację istniejących i wytyczenie nowych ciągów pieszych, obiektów małej architektury (m.in. ławki, kosze, altany, urządzenia sportowo-rekreacyjne, stojaki na rowery, spójne oznakowanie informacyjno-edukacyjne), montaż energooszczędnego oświetlenia i monitoringu wizyjnego w celu zwiększenia funkcjonalności i bezpieczeństwa korzystania z ww. przestrzeni; 3) adaptację nowych oraz modernizację istniejących przestrzeni publicznych pod miejsca parkingowe w celu poprawy bezpieczeństwa i komfortu korzystania z przestrzeni publicznych; 4) modernizację, wyposażenie i udostępnienie parku dworskiego w celu zachowania lokalnego dziedzictwa; 5) zagospodarowanie i uatrakcyjnienie terenu parku gminnego w Kamienicy Górnej m.in. poprzez: – uporządkowanie istniejącej oraz nasadzenie nowej zieleni; – utwardzenie i wyznaczenie ciągów pieszych; – wyposażenie przestrzeni w obiekty małej architektury (m.in. ławki, kosze, altany, wiaty, urządzenia sportowo-rekreacyjne, stojaki na rowery, spójne oznakowanie informacyjno-edukacyjne); – montaż energooszczędnego oświetlenia parkowego; 6) adaptację istniejącej płyty amfiteatru „Saturn” poprzez utworzenie edukacyjnego parku; 7) udostępnienie, zachowanie i ochronę obiektów i przestrzeni, w tym nawiązujących do dziedzictwa kulturowego i naturalnego podobszarów rewitalizacji; 8) przebudowę, rozbudowę, modernizację i adaptację obiektów i przestrzeni oraz nadanie im nowych funkcji społecznych i gospodarczych; 9) adaptację niezagospodarowanych i nieuporządkowanych terenów zieleni w dolinie rzeki Kamienica w Szczawie oraz wzdłuż drogi wojewódzkiej 968 w celu stworzenia centrum rekreacyjno-wypoczynkowego, obejmującego w szczególności: – uporządkowanie i oczyszczenie istniejących terenów;
-----------------------------	---

	- nasadzenie nowej oraz uporządkowanie istniejącej zieleni, utworzenie parku; - wykreowanie ścieżek spacerowych i rowerowych; - zagospodarowanie i wyposażenie terenów w obiekty małej architektury, w tym m.in. urządzenia zabawowe i siłownię zewnętrzną, boiska wielofunkcyjne do różnych dyscyplin sportowych, kąpielisko oraz ławki, kosze, altany, wiaty, stojaki na rowery, spójne oznakowanie informacyjno-edukacyjne; 10) zagospodarowanie terenu deptaka w Szczawie wzdłuż potoku Głębień wraz z jego otoczeniem, w szczególności poprzez: - utworzenie spójnego oznakowania informacyjno-edukacyjnego, montaż elementów małej architektury w postaci ławek, stolików, altan (miejsc odpoczynku); - zagospodarowanie nieużytku pod park edukacyjny nawiązujący do lokalnego dziedzictwa kulturowego i naturalnego: • zagospodarowanie i wyposażenie terenu w obiekty małej architektury, w tym m.in. edukacyjne urządzenia zabawowe, elementy siłowni zewnętrznej oraz ławki, kosze, altany, wiaty i stojaki na rowery; • montaż oświetlenia energooszczędnego; • wykreowanie alejek spacerowych; • uporządkowanie istniejącej zieleni; 11) wykreowanie centrum sołectwa Szczawa wokół przestrzeni przy Pijalni Wód Mineralnych w Szczawie, w szczególności poprzez: - zagospodarowanie terenu mające na celu ożywienie gospodarcze rewitalizowanego obszaru poprzez utworzenie miejsc do prowadzenia działalności o charakterze handlowo-usługowym; - montaż obiektów małej architektury oraz zagospodarowanie terenu w m.in. amfiteatr z zapleczem, edukacyjne urządzenia zabawowe, ławki, kosze, altany, wiaty, stoły, stojaki na rowery i oznakowanie; - utwardzenie części terenu; - wykreowanie przestrzeni zieleni urządzonych oraz montaż oświetlenia energooszczędnego; 12) przebudowę i modernizację fragmentów infrastruktury drogowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą (w tym m.in. ciągów pieszych i rowerowych, spójnego oznakowania, oświetlenia energooszczędnego) dostosowaną do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych w celu poprawy dostępności i bezpieczeństwa rewitalizowanych obszarów.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Kamienica, partnerzy społeczni i gospodarczy, przedsiębiorcy
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	Realizacja przedmiotowego projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane problemy (tabela 7): 1) <i>w sferze społecznej</i>: 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 – poprzez stworzenie możliwości do włączenia społecznego osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym (w tym również patologiami społecznymi), aktywizację społeczną i gospodarczą dostosowaną do potrzeb różnych grup społecznych (w tym mieszkańców skupionych lub chcących działać w działalnościach społecznych i gospodarczych), rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty świadczonych usług społecznych, poprawę bezpieczeństwa publicznego i wzrost integracji oraz tożsamości lokalnej mieszkańców podobszarów

	rewitalizacji. 2) <i>w sferze gospodarczej</i>: 1, 2, 4 – poprzez stworzenie wysokiej jakości, funkcjonalnych możliwości do zakładania nowych i rozwoju istniejących działalności gospodarczych z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa, w szczególności Beskidu Wyspowego i wód mineralnych. 3) <i>w sferze przestrzenno-funkcjonalnej</i>: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 – poprzez szereg różnego rodzaju działań mających na celu adaptację (w tym do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych), modernizację i wyposażenie przestrzeni publicznych (wraz z infrastrukturą techniczną i komunalną) w celu podniesienia ich jakości, funkcjonalności i bezpieczeństwa, w tym kreowania centrów miejscowości do świadczenia różnorodnych usług. 4) <i>w sferze technicznej</i>: 1, 3 – poprzez zachowanie ładu przestrzennego i estetyki przestrzeni publicznych i obiektów, w tym zatrzymanie degradacji technicznej. 5) <i>w sferze środowiskowej</i>: 1, 2 – poprzez podjęcie działań niskoemisyjnych i wykorzystanie technologii energooszczędnych, w tym opartych na odnawialnych źródłach energii oraz uporządkowanie istniejącej i nasadzenie nowej zieleni. Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące potencjały (tabela 7): 1) <i>w sferze społecznej</i>: 1, 2, 3, 4, 5 – poprzez wykorzystanie do działań rewitalizacyjnych kapitału społecznego młodych osób, licznych organizacji pozarządowych i aktywnej działalności Gminnego Ośrodka Kultury do zwiększenia zaangażowania społeczności w sprawy lokalne, wzrostu integracji, wzmocnienia i rozwoju aktywności społecznej i gospodarczej oraz włączenia społecznego osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym (w tym również patologiami społecznymi). 2) <i>w sferze gospodarczej</i>: 1, 2, 3 – poprzez wykorzystanie istniejących obiektów usługowych, handlowych i turystycznych do rozszerzenia i uatrakcyjnienia sfery gospodarczej, wzmocnienia i utrzymania pozytywnego trendu wzrostowego liczby działalności gospodarczych przy wykorzystaniu lokalnych potencjałów. 3) <i>w sferze przestrzenno-funkcjonalnej</i>: 1, 2, 3, 4, 5, 6 – poprzez wykorzystanie istniejących przestrzeni, infrastruktury i korzystnego położenia (wysokiej dostępności) do rozwoju społecznego i gospodarczego podobszarów rewitalizacji. 4) <i>w sferze technicznej</i>: 1 – poprzez wykorzystanie lokalnego dziedzictwa kulturowego w celu budowania tożsamości miejsca i integracji mieszkańców. 5) <i>w sferze środowiskowej</i>: 1, 2 – poprzez wykorzystanie wysokich walorów przyrodniczo-krajobrazowych i lokalnego dziedzictwa naturalnego do kreowania miejsc rekreacji, wypoczynku, a także poprawy jakości zamieszkania.
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	Cel rewitalizacji 1. Wzrost liczby atrakcyjnych miejsc pracy. Kierunek działania 1.1. Wspieranie przedsiębiorczości oraz aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców. Kierunek działania 1.2. Wykorzystywanie zasobów wód mineralnych Szczawy. Kierunek działania 1.3. Tworzenie wysokiej jakości infrastruktury społecznej. Cel rewitalizacji 2. Poprawa jakości, dostępności i funkcjonalności przestrzeni. Kierunek działania 2.1. Udostępnianie dziedzictwa kulturowego i naturalnego. Kierunek działania 2.2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni oraz dbałość o estetykę obiektów i terenów. Kierunek działania 2.3. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniu powietrza.
Typ projektu według SzOOP	TYP A – przebudowa, rozbudowa, modernizacja, adaptacja obiektów infrastrukturalnych z przeznaczeniem na cele społeczne. TYP B – budowa, przebudowa, rozbudowa, modernizacja i adaptacja obiektów infrastruktury kultury. TYP C – działania prowadzące do ożywienia gospodarczego rewitalizowanych

	obszarów. TYP D – zagospodarowanie (przebudowa, rozbudowa, modernizacja i adaptacja) przestrzeni publicznej na cele społeczne (np. place, skwery, parki, drogi rowerowe).
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowane rezultaty planowanych działań to: - zwiększenie jakości i rozszerzenie oferty usług w zakresie sportu, rekreacji, kultury i edukacji; - zwiększenie terenów uporządkowanej i atrakcyjnej zieleni; - stworzenie bezpiecznej, estetycznej przestrzeni publicznej służącej różnym grupom społecznym; - rozwój oraz poprawa dostępności do infrastruktury i przestrzeni społecznej; - poprawa stanu technicznego infrastruktury drogowej; - zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne; - wzmocnienie i rozwój przedsiębiorczości mieszkańców; - ochrona, zabezpieczenie i udostępnienie dziedzictwa kulturowego i naturalnego; - obniżenie niskiej emisji zanieczyszczeń; - wzrost tożsamości lokalnej i integracji mieszkańców - stworzenie nowych, atrakcyjnych miejsc pracy; - wzrost dochodów mieszkańców - aktywizacja społeczna i integracja mieszkańców. <i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach. 3. Liczba osób korzystających z obiektów/przestrzeni objętych wsparciem. 4. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach. Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.

Tabela 10 Projekt podstawowy nr 2

Nazwa projektu	<i>Przedsiębiorczy mieszkańcy – współpraca i wsparcie na starcie oraz w rozwoju</i>		
Lokalizacja	Gmina Kamienica (w tym podobszary rewitalizacji)	Okres realizacji	2017–2023
Szacowana wartość	1 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFS), budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań i efektywność oddziaływania na podobszary rewitalizacji oraz na realizację celów rewitalizacji	Zakres rzeczowy projektu obejmuje w szczególności szereg inicjatyw o charakterze społecznym i gospodarczym, mających na celu pobudzenie i wzmocnienie aktywności i potencjału mieszkańców (w szczególności podobszarów rewitalizacji) oraz stworzenie przyjaznych warunków do międzysektorowej współpracy na rzecz rozwoju Gminy Kamienica (w tym podobszarów rewitalizacji), w tym rozwoju funkcji turystycznej, okołoturystycznej i potencjału tego obszaru. Projekt efektywnie oddziaływać będzie na podobszary rewitalizacji w szczególności w aspekcie społecznym i gospodarczym, ale również w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej oraz na 2 cele rewitalizacji poprzez zapewnienia możliwości nabycia wiedzy, umiejętności i otrzymanie wsparcia do zakładania nowych i rozwijania istniejących działalności gospodarczych i organizacji pozarządowych, z wykorzystaniem wspartych w działaniach rewitalizacyjnych przestrzeni publicznych oraz lokalnych potencjałów dziedzictwa kulturowego i naturalnego, a co za tym idzie – tworzenia nowych, atrakcyjnych miejsc pracy. Ponadto projekt zakłada integrację i wzrost świadomości mieszkańców poprzez różnego rodzaju działania społeczne. Zakres rzeczowy obejmuje w szczególności: 1) Stworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości (w szczególności dla zawodów związanych z rzemiosłem i gospodarką turystyczną); 2) Stworzenie Centrum Zarządzania i Usług Szkoleniowo-Doradczych; 3) Rozwijanie i wzmacnianie sieci powiązań pomiędzy instytucjami sektora uzdrowiskowo-turystycznego, przedsiębiorcami, samorządem, uczelniami wyższymi, jednostkami badawczo-rozwojowymi, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami branżowymi w kraju i za granicą; 4) Propagowanie i wspieranie przedsięwzięć o charakterze innowacyjnym, wpisujących się w cele strategii rozwoju regionu i kraju; 5) Stymulowanie rozwoju i umożliwianie wymiany pomysłów i idei związanych z rozwojem Gminy Kamienica (w tym podobszarów rewitalizacji) poprzez różnego rodzaju spotkania, prelekcje, fora itp.; 6) Promowanie postaw przedsiębiorczych i wspieranie inicjatyw środowisk akademickich i twórczych; 7) Stwarzanie warunków dla wsparcia realizacji nowatorskich przedsięwzięć, komercjalizacji pomysłów i zakładania własnej działalności społecznej i gospodarczej, rozwoju indywidualnych i zorganizowanych inicjatyw; 8) Stwarzanie warunków dla zwiększania atrakcyjności i konkurencyjności określonych miejsc i terenów dla inwestycji w różnych dziedzinach (m.in. o charakterze społecznym, turystycznym, rekreacyjnym, zdrowotnym czy uzdrowiskowym); 9) Wspieranie idei wolontariatu; 10) Pomoc w zakresie wsparcia stypendialnego najzdolniejszych uczniów, studentów i absolwentów;		

	11) Organizacja akcji oraz kampanii społecznych mających na celu poprawę profilaktyki zdrowotnej, zapobieganie i przeciwdziałanie patologiom społecznym, rehabilitację zawodową osób niepełnosprawnych i starszych oraz promowanie działań w zakresie kultury, rozrywki, rekreacji i turystyki. Realizacja projektu wpłynie pozytywnie na wzrost atrakcyjności turystycznej Gminy Kamienica (w tym podobszarów rewitalizacji) poprzez wprowadzanie nowej, innowacyjnej i unikatowej oferty.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Kamienica, partnerzy społeczni i gospodarczy, przedsiębiorcy
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	Realizacja przedmiotowego projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane problemy (tabela 7): 1) <i>w sferze społecznej</i>: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14 – poprzez stworzenie szerokiego wachlarza możliwości i świadczenia usług o zróżnicowanym charakterze przy wykorzystaniu różnego rodzaju metod i technik do wzrostu świadomości mieszkańców, w tym osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym (w tym również patologiami społecznymi) w nabywaniu nowych i rozwijaniu posiadanych umiejętności i kompetencji w zakresie m.in. prowadzenia działalności gospodarczych i organizacji społecznych, jak również inicjowania współpracy na rzecz integracji, budowania tożsamości i wspierania najzdolniejszych osób. 2) <i>w sferze gospodarczej</i>: 1, 2, 3, 4 – poprzez wzrost kompetencji, umiejętności i przygotowania, jak również pomoc i wsparcie związane z możliwością wykorzystania lokalnych potencjałów do zakładania nowych i rozwoju istniejących działalności gospodarczych, zwiększenia ich trwałości, jak również różnicowania i zwiększania konkurencyjności świadczonych lokalnie usług. 3) <i>w sferze środowiskowej</i>: 3 – poprzez wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców. Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące potencjały (tabela 7): 1) <i>w sferze społecznej</i>: 1, 2, 3, 4, 5 – poprzez wsparcie kapitału społecznego osób młodych i zapewnienie możliwości do ciągłego rozwoju oraz nabywania i rozwijania kompetencji i umiejętności, aktywizację istniejących działalności o charakterze społecznym, w tym instytucji kultury – Gminnego Ośrodka Kultury. 2) <i>w sferze gospodarczej</i>: 2, 3 – poprzez wzmocnienie realizacją projektu pozytywnego trendu powstających działalności gospodarczych oraz wsparcie w możliwie szerokim i efektywnym wykorzystaniu lokalnych potencjałów. 3) <i>w sferze przestrzenno-funkcjonalnej</i>: 1, 2, 3, 4, 5, 6 – poprzez wykorzystanie lokalnych potencjałów (w tym przestrzeni publicznych) do realizacji projektu. 4) <i>w sferze technicznej</i>: 1 – poprzez wykorzystanie lokalnego dziedzictwa kulturowego w celu budowania tożsamości miejsca i integracji mieszkańców, jak również rozwoju społeczno-gospodarczego mieszkańców. 5) <i>w sferze środowiskowej</i>: 1, 2 – poprzez wykorzystanie wysokich walorów przyrodniczo-krajobrazowych i lokalnego dziedzictwa naturalnego do rozwoju społeczno-gospodarczego mieszkańców.
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	Cel rewitalizacji 1. Wzrost liczby atrakcyjnych miejsc pracy. Kierunek działania 1.1. Wspieranie przedsiębiorczości oraz aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców. Kierunek działania 1.2. Wykorzystywanie zasobów wód mineralnych Szczawy. Kierunek działania 1.3. Tworzenie wysokiej jakości infrastruktury społecznej.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowane rezultaty planowanych działań to: - wzrost kapitału społecznego mieszkańców; - wsparcie i rozwój innowacyjnych pomysłów; - wzrost potencjału turystycznego i uzdrowiskowego podobszarów rewitalizacji; - zmniejszenie poziomu bezrobocia; - wzrost kompetencji i umiejętności mieszkańców; - wzrost aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców; - powstanie nowych, atrakcyjnych miejsc pracy; - wzrost dochodu mieszkańców; - wzrost przedsiębiorczości mieszkańców; - zmniejszenie poziomu wykluczenia społecznego; - efektywne wykorzystanie potencjału podobszarów rewitalizacji. <i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba osób objętych wsparciem. Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.
---	--

Tabela 11 Projekt podstawowy nr 3

Nazwa projektu	<i>Spoleczne zintegrowanie – włączenie społeczne mieszkańców i wsparcie w sytuacjach kryzysowych</i>		
Lokalizacja	Gmina Kamienica (w tym podobszary rewitalizacji)	Okres realizacji	2017–2023
Szacowana wartość	0,8 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFS), budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań i efektywność oddziaływania na podobszary rewitalizacji oraz na realizację celów rewitalizacji	Celem działania jest aktywne włączenie osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym poprzez wykorzystanie różnego rodzaju narzędzi i działań prowadzących do poprawy oraz wzmocnienia ich szans na zatrudnienie. Zakres rzeczowy projektu obejmuje realizację kompleksowych, zindywidualizowanych programów na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej, obejmujących szeroki katalog instrumentów o charakterze społecznym, zawodowym czy edukacyjnym, wpisując się w szczególności w aspekty społeczne i gospodarcze oraz cel rewitalizacji 1 poprzez aktywizację społeczną i zawodową mieszkańców (w szczególności podobszarów rewitalizacji) i tworzenie nowych usług społecznych. Zakres projektu obejmuje elementy takie jak.: - praca socjalna; - staże, wolontariat, praktyki zawodowe; - subsydiowane zatrudnienie, zajęcia reintegracji zawodowej u pracodawcy; - usługi ułatwiające adaptację pracownika w środowisku pracy; - poradnictwo psychologiczne i psychospołeczne; - trening kompetencji i umiejętności społecznych; - poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy; - kursy i szkolenia umożliwiające nabycie, podniesienie lub zmianę/dostosowanie kwalifikacji i umiejętności. Głównym celem działania jest aktywne włączenie osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym (w tym również patologiami społecznymi), poprzez poprawę oraz wzmocnienie ich szans na zatrudnienie.		

Podmioty realizujące projekt	Gmina Kamienica, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	Realizacja przedmiotowego projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane problemy (tabela 7): 1) <i>w sferze społecznej</i>: 4, 5, 7, 8, 9, 10, 14 – poprzez włączenie i aktywizację społeczną i gospodarczą osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym (w tym również patologiami społecznymi) oraz zwiększenie szans na zatrudnienie poprzez działania mające na celu wzrost kompetencji i kwalifikacji. 2) <i>w sferze gospodarczej</i>: 2 – poprzez wykorzystanie możliwości zatrudnienia lub samozatrudnienia w sferach usług związanych z turystyką. Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące potencjały (tabela 7): 1) <i>w sferze społecznej</i>: 1, 2, 3 – projekt wpłynie na zwiększenie możliwości zatrudnienia ludzi młodych zamieszkujących na podobszarach rewitalizacji. 2) <i>w sferze gospodarczej</i>: 3 – poprzez wykorzystanie możliwości zatrudnienia lub samozatrudnienia przy wykorzystaniu lokalnych potencjałów.
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	Cel rewitalizacji 1. Wzrost liczby atrakcyjnych miejsc pracy. Kierunek działania 1.1. Wspieranie przedsiębiorczości oraz aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: - pobudzenie i zwiększenie aktywności społecznej; - włączenie społeczne i zawodowe osób wykluczonych; - podniesienie kompetencji życiowych i zawodowych; - spadek poziomu bezrobocia (w tym bezrobocia długotrwałego); - spadek liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej (szczególnie z powodu bezrobocia i ubóstwa). <i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba osób objętych wsparciem. Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.

Tabela 12 Projekt podstawowy nr 4

Nazwa projektu	<i>Edukacja przez całe życie – podniesienie kompetencji kluczowych</i>		
Lokalizacja	Gmina Kamienica (w tym podobszary rewitalizacji)	Okres realizacji	2017–2023
Szacowana wartość	0,8 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFS), budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań i efektywność oddziaływania na podobszary rewitalizacji oraz na realizację celów	Działanie polegać będzie na wsparciu w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy, prowadzące do samorealizacji i rozwoju osobistego, aktywności obywatelskiej, integracji społecznej i zatrudnienia uczniów szkół podstawowych. Projekt będzie oddziaływał na podobszary rewitalizacji w aspekcie społecznym oraz cel rewitalizacji 1 w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców oraz wzrostu jakości świadczonych usług społecznych. Do zakresu zalicza się w szczególności:		

rewitalizacji	1) porozumiewanie się w językach obcych; 2) kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne; 3) kompetencje informatyczne; 4) umiejętność uczenia się; 5) kompetencje społeczne; 6) inicjatywność i przedsiębiorczość. Ponadto realizowany projekt uwzględnia rozwój kompetencji i umiejętności kadr kształcących oraz zakup niezbędnego wyposażenia w sprzęt i materiały dydaktyczne.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Kamienica, szkoły podstawowe
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	Realizacja przedmiotowego projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane problemy (tabela 7): 1) <i>w sferze społecznej</i>: 2, 6, 7, 12, 13 – poprzez wzrost kompetencji kluczowych i kwalifikacji dostosowanych do potrzeb rynku pracy, zahamowanie dziedziczenia uzależnienia od pomocy społecznej, wzrost integracji, tożsamości i aktywności społecznej uczniów. Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące potencjały (tabela 7): 1) <i>w sferze społecznej</i>: 1, 2, 3 – projekt wpłynie na wzmocnienie kapitału społecznego ludzi młodych, rozwijanie ich umiejętności, pasji i talentów.
Cele rewitalizacji, które realizuje projekt	Cel rewitalizacji 1. Wzrost liczby atrakcyjnych miejsc pracy. Kierunek działania 1.1. Wspieranie przedsiębiorczości oraz aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców. Kierunek działania 1.3. Tworzenie wysokiej jakości infrastruktury społecznej.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: - wzmocnienie jakości oferty edukacyjnej; - podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych oraz właściwych postaw i umiejętności niezbędnych na rynku pracy; - rozwój indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi; - wzrost aktywności społecznej i gospodarczej uczniów. <i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba osób objętych wsparciem. Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.

Tabela 13 Projekt podstawowy nr 5

Nazwa projektu	Aktywizacja i integracja międzypokoleniowa mieszkańców		
Lokalizacja	Gmina Kamienica (w tym podobszary rewitalizacji)	Okres realizacji	2017–2023
Szacowana wartość	0,3 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFS), środki MKiDN, budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań i efektywność oddziaływania na podobszary rewitalizacji oraz na realizację celów rewitalizacji	Zakres projektu obejmuje organizację spotkań, wydarzeń, warsztatów oraz wspieranie inicjatyw oddolnych mających na celu edukację kulturalną, zdrowotną, ekologiczną i artystyczną poprzez działania edukacyjno-animacyjne, stymulujące kreatywność i aktywizujące twórczo uczestników w różnym wieku. Projekty oparte o oryginalną i spójną koncepcję, uwzględniające zindywidualizowane potrzeby docelowych grup odbiorców w sposób umożliwiający uczestnikom rozwijanie zdolności, umiejętności i wiedzy. Realizacja przedsięwzięć wykorzystywać będzie eksperymenty, nowe technologie oraz media. Jednym z głównych założeń projektu jest wspieranie zadań umożliwiających uczestnictwo oraz integrację przedstawicieli różnych grup społecznych i wiekowych, osób z niepełnosprawnościami, grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, opartych o międzysektorową współpracę, w szczególności sektora publicznego i społecznego (organizacje pozarządowe, grupy nieformalne itp.). Projekt efektywnie będzie oddziałował na podobszary rewitalizacji, wykorzystując w szczególności wspartą przestrzeń publiczną w ramach działań rewitalizacyjnych przede wszystkim w aspekcie społecznym oraz na 2 cele rewitalizacji poprzez aktywizację społeczną, rozszerzanie i uatrakcyjnienie usług społecznych i wykorzystanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego.		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Kamienica, Gminny Ośrodek Kultury, partnerzy społeczni i gospodarczy, przedsiębiorcy		
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	Realizacja przedmiotowego projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane problemy (tabela 7): 1) <i>w sferze społecznej</i>: 1, 2, 3, 6, 8, 9, 10, 12, 13 – poprzez świadczenie wielokierunkowych usług o charakterze społecznym na rzecz różnych grup interesariuszy rewitalizacji, w tym osobom starszym oraz zagrożonym marginalizacją i wykluczeniem społecznym (w tym również patologiami społecznymi), mających na celu wzrost integracji i tożsamości lokalnej, jak również wzrost aktywności mieszkańców. 2) <i>w sferze środowiskowej</i>: 3 – poprzez wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców. Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące potencjały (tabela 7): 1) <i>w sferze społecznej</i>: 1, 2, 3, 4, 5 – poprzez wykorzystanie potencjału i doświadczenia organizacji pozarządowych i Gminnego Centrum Kultury oraz umiejętności kapitału młodych ludzi.		
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	Cel rewitalizacji 1. Wzrost liczby atrakcyjnych miejsc pracy. Kierunek działania 1.1. Wspieranie przedsiębiorczości oraz aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców. Kierunek działania 1.3. Tworzenie wysokiej jakości infrastruktury społecznej. Cel rewitalizacji 2. Poprawa jakości, dostępności i funkcjonalności przestrzeni. Kierunek działania 2.2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni oraz dbałość o estetykę obiektów i terenów.		
Prognozowane	Prognozowane rezultaty podjętych działań to:		

rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	- wzmocnienie jakości oferty edukacyjnej, kulturalnej, zdrowotnej, ekologicznej i artystycznej; - włączenie społeczne osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym (w tym również patologiami społecznymi); - zapewnienie atrakcyjnych możliwości spędzania czasu wolnego dla różnych grup wiekowych mieszkańców; - wzrost tożsamości lokalnej i integracji mieszkańców; - wzmocnienie międzysektorowej współpracy. <i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba osób objętych wsparciem. Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.
---	---

Tabela 14 Projekt podstawowy nr 6

Nazwa projektu	<i>Czyste środowisko naturalne – edukacja i przeciwdziałanie zanieczyszczeniu</i>		
Lokalizacja	Gmina Kamienica (w tym podobszary rewitalizacji)	Okres realizacji	2017–2023
Szacowana wartość	2 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFRR), budżet gminy, środki prywatne
Zakres rzeczowy realizowanych zadań i efektywność oddziaływania na podobszary rewitalizacji oraz na realizację celów rewitalizacji	Zakres rzeczowy projektu obejmuje wymianę starych pieców, kotłów oraz urządzeń grzewczych, w których używane są paliwa stałe wraz z wykonaniem instalacji wewnętrznych w indywidualnych gospodarstwach domowych, niezbędnych do odpowiedniego funkcjonowania systemu ogrzewania. Wsparcie projektu udzielone będzie na inwestycje w źródła ciepła wykorzystujące paliwa stałe oraz odnawialne źródła energii. Dofinansowanie do nowych urządzeń grzewczych będzie wynosiło 350 zł/kW mocy nowego źródła ciepła, maksymalnie do mocy wyznaczonej w wyniku przeprowadzenia oceny energetycznej budynku oraz nie więcej niż 8 tys. zł/kocioł w przypadku budynku jednorodzinnego oraz nie więcej niż 10 tys. zł/kocioł w przypadku budynku wielorodzinnego, dla którego jest wprowadzane wspólne źródło ciepła dla więcej niż jednego lokalu. W przypadku konieczności poniesienia kosztów na instalację wewnętrzną, która jest niezbędna do prawidłowego funkcjonowania urządzenia, istnieje możliwość zwiększenia limitu środków dofinansowania maksymalnie do 1 tys. zł w przypadku budynku jednorodzinnego oraz do wielokrotności 1 tys. zł, zgodnej z liczbą odrębnych lokali mieszkalnych w budynku wielorodzinnym i nie więcej niż 80 zł/m² ogrzewanej powierzchni. Warunkiem poprzedzającym realizację projektów będzie opracowanie planów gospodarki niskoemisyjnej, które muszą być zaopiniowane pozytywnie przez WFOŚiGW. W ramach projektu dofinansowanie będzie udzielone właścicielom budynków przeznaczonych na cele mieszkaniowe. W przypadku prowadzenia w części budynku działalności gospodarczej (np. wynajem pokoi, agroturystyka) będzie udzielona pomoc de minimis przez gminę, czyli pomoc na tzw. drugim poziomie. Ponadto w ramach projektu planuje się kampanię informacyjno-edukacyjną w zakresie		

	wzrostu świadomości mieszkańców w zakresie ekologii. Projekt efektywnie będzie oddziaływał na całą gminę (w tym podobszary rewitalizacji) w aspektach gospodarczym, technicznym i środowiskowym oraz na cel rewitalizacji 2 poprzez przeciwdziałanie zanieczyszczeniu powietrza oraz dbałość o obiekty.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Kamienica, partnerzy społeczni i gospodarczy, przedsiębiorcy
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	Realizacja przedmiotowego projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane problemy (tabela 7): 1) w sferze gospodarczej: 4 – poprzez zmniejszenie uciążliwości emisji substancji szkodliwych do środowiska w celu m.in. zachowania lokalnego dziedzictwa. 2) w sferze technicznej: 2 – poprzez poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych. 3) w sferze środowiskowej: 1, 3 – poprzez ograniczanie emisji szkodliwych substancji do środowiska oraz wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców. Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące potencjały (tabela 7): 1) w sferze gospodarczej: 3 – poprzez zmniejszenie uciążliwości emisji substancji szkodliwych do środowiska w celu m.in. zachowania lokalnego dziedzictwa. 2) w sferze środowiskowej: 1, 2 – poprzez zmniejszenie uciążliwości emisji substancji szkodliwych do środowiska w celu m.in. zachowania lokalnego dziedzictwa naturalnego.
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	Cel rewitalizacji 2. Poprawa jakości, dostępności i funkcjonalności przestrzeni. Kierunek działania 2.2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni oraz dbałość o estetykę obiektów i terenów. Kierunek działania 2.3. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniu powietrza.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: - zmniejszenie poziomu zanieczyszczeń powietrza; - zachowanie dziedzictwa naturalnego; - wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców; - wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii. <i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Obniżony poziom zanieczyszczeń powietrza. Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.

Tabela 15 Projekt podstawowy nr 7

Nazwa projektu	<i>Nadanie nowych funkcji społecznym budynkowi po byłym Domu Handlowo-Usługowym „Kiczora” w Szczawie</i>		
Lokalizacja	Podobszar rewitalizacji II	Okres realizacji	2017–2019
Szacowana wartość	2,1 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFRR), budżet gminy, środki prywatne
Zakres rzeczowy realizowanych zadań i efektywność oddziaływania na podobszary rewitalizacji oraz na realizację celów rewitalizacji	Zakres rzeczowy projektu obejmuje kompleksową przebudowę, nadbudowę, rozbudowę, modernizację i adaptację wraz z poprawą efektywności energetycznej obiektu infrastrukturalnego po byłym Domu Handlowo-Usługowym „Kiczora” w sołectwie Szczawa na cele publiczne (w tym m.in. stworzenie inkubatora przedsiębiorczości), w szczególności poprzez: 1) kapitalny remont wewnątrz budynku; 2) przystosowanie obiektu do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych poprzez niwelację barier architektonicznych; 3) wymianę stolarki okiennej i drzwiowej; 4) ocieplenie ścian zewnętrznych budynku; 5) wymianę instalacji wewnętrznych (wodno-kanalizacyjnej, wentylacji mechanicznej, instalacji centralnego ogrzewania); 6) doposażenie obiektu do świadczenia usług o charakterze publicznym; 7) zagospodarowanie i uporządkowanie otoczenia budynku, w tym modernizację istniejącego parkingu wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Wsparcia infrastruktura pozwoli na utworzenie atrakcyjnej i funkcjonalnej przestrzeni lokalowej w celu podjęcia działań na rzecz promocji i rozwoju funkcji turystycznej i uzdrowiskowej oraz kreowania standardów związanych z rozwojem przedsiębiorczości mieszkańców, a co za tym idzie – budowania marki i wizerunku Gminy Kamienica. Projekt oddziaływał będzie efektywnie na podobszar rewitalizacji II, jak również na obszar całej Gminy Kamienica w aspektach: gospodarczym, przestrzenno-funkcyjnym, technicznym i środowiskowym oraz na 2 cele rewitalizacji poprzez tworzenie wysokiej jakości infrastruktury społecznej, wspieranie przedsiębiorczości, a co za tym idzie wzrost liczby atrakcyjnych miejsc pracy, a także poprawę dostępności i funkcjonalności przestrzeni publicznej poprzez dbałość o estetykę obiektów.		
Podmioty realizujące projekt	Partnerzy społeczni i gospodarczy, przedsiębiorcy		
Zakres rzeczowy realizowanych zadań i efektywność oddziaływania na podobszary rewitalizacji oraz na realizację celów rewitalizacji	Realizacja przedmiotowego projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane problemy (tabela 7): 1) w sferze gospodarczej: 1, 2, 4 – poprzez różnicowanie oferty handlu i usług, z wykorzystaniem lokalnych potencjałów. 2) w sferze przestrzenno-funkcyjnej: 2, 3, 4, 6, 9 – poprzez niwelowanie barier architektonicznych, zwiększenie bezpieczeństwa korzystania z obiektu znajdującego się przy drodze wojewódzkiej 968 poprzez uporządkowanie terenu pod parking oraz stworzenie obiektu świadczącego usługi dla mieszkańców i turystów. 3) w sferze technicznej: 1, 2, 3 – poprzez poprawę efektywności energetycznej obiektu, zatrzymanie postępującej degradacji technicznej oraz zachowanie ładu przestrzennego i estetyki. 4) w sferze środowiskowej: 1 – poprzez ograniczanie emisji szkodliwych substancji do środowiska.		

	Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące potencjały (tabela 7): 1) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: 1, 2 – poprzez wykorzystanie korzystnej lokalizacji (wysoka dostępność obiektu) do rozwoju działalności. 2) w sferze środowiskowej: 1, 2 – poprzez zmniejszenie uciążliwości emisji substancji szkodliwych do środowiska w celu m.in. zachowania lokalnego dziedzictwa naturalnego.
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	Cel rewitalizacji 1. Wzrost liczby atrakcyjnych miejsc pracy. Kierunek działania 1.1. Wspieranie przedsiębiorczości oraz aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców. Kierunek działania 1.2. Wykorzystywanie zasobów wód mineralnych Szczawy. Kierunek działania 1.3. Tworzenie wysokiej jakości infrastruktury społecznej. Cel rewitalizacji 2. Poprawa jakości, dostępności i funkcjonalności przestrzeni. Kierunek działania 2.2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni oraz dbałość o estetykę obiektów i terenów. Kierunek działania 2.3. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniu powietrza.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: - poprawa dostępności do wysokiej jakości oferty turystycznej; - tworzenie nowych miejsc pracy dzięki rozwojowi przedsiębiorczości; - wzrost przedsiębiorczości społecznej i gospodarczej mieszkańców; - poprawa estetyki i ładu przestrzennego przestrzeni publicznej; - dostosowanie przestrzeni i obiektów publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych; - zmniejszenie wykluczenia społecznego. <i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach. 3. Liczba osób korzystających z obiektów/przestrzeni objętych wsparciem. 4. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach. Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.

Tabela 16 Projekt podstawowy nr 8

Nazwa projektu	<i>Zabezpieczenie i udostępnienie zabytkowego kompleksu pałacowo-dworskiego „Dworek – Gorce” w Kamienicy Górnej</i>		
Lokalizacja	Podobszar rewitalizacji I	Okres realizacji	2018–2020
Szacowana wartość	2,0 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFRR), budżet gminy, środki prywatne
Zakres rzeczowy realizowanych zadań i efektywność oddziaływania na podobszary rewitalizacji oraz na realizację celów rewitalizacji	Zakres rzeczowy projektu obejmuje zachowanie, modernizację i udostępnienie lokalnego dziedzictwa kulturowego – zespołu pałacowo-dworskiego, mieszającego Ośrodek Szkoleniowo-Turystyczny „Dworek – Gorce” w Kamienicy Górnej poprzez poprawę estetyki przestrzeni, obiektów wraz z wyposażeniem i zagospodarowaniem terenu, obejmującej w szczególności: 1) usunięcie zabrudzeń atmosferycznych, poprawę estetyki elewacji zewnętrznych; 2) wykonanie izolacji przeciwwilgociowych; 3) wykonanie opasek budynków z płyt chodnikowych;		

	4) poprawę efektywności energetycznej obiektów poprzez zmianę stolarki okiennej i drzwiowej oraz prace dociepleniowe; 5) wymianę połaci dachów wraz z izolacją oraz orynowaniem, obróbkami blacharskimi i instalacją odgromową; 6) modernizację ogrodzenia; 7) modernizację ciągów pieszych oraz drogowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą; 8) zagospodarowanie przestrzeni pod kort tenisowy, montaż urządzeń zabawowych i siłowych. Projekt efektywnie oddziaływał będzie na cały podobszar rewitalizacji I jak również na cały obszar gminy w aspekcie społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym oraz na 2 cele rewitalizacji poprzez tworzenie wysokiej jakości infrastruktury społecznej, udostępnianie dziedzictwa kulturowego, kształtowanie atrakcyjnych przestrzeni i poprawę estetyki obiektów. Wsparta przestrzeń wykorzystywana będzie do prowadzenia działań o charakterze społecznym, związanych m.in. ze wzrostem integracji, aktywności fizyczno-ruchowej oraz budowaniem tożsamości lokalnej.
Podmioty realizujące projekt	Partnerzy społeczni i gospodarczy, przedsiębiorcy
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	Realizacja przedmiotowego projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane problemy (tabela 7): 1) w sferze społecznej: 4, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 – poprzez stworzenie możliwości do włączenia społecznego osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym (w tym również patologiami społecznymi), aktywizację społeczną dostosowaną do potrzeb różnych grup społecznych, rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty świadczonych usług społecznych, poprawę bezpieczeństwa publicznego i wzrost integracji oraz tożsamości mieszkańców podobszarów rewitalizacji, jak również wzrost dochodu mieszkańców poprzez wykorzystanie lokalnego dziedzictwa kulturowego. 2) w sferze gospodarczej: 1, 2, 4 – poprzez wykorzystanie lokalnego dziedzictwa do różnicowania oferty handlu i usług, związanych w szczególności z turystyką. 3) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: 4, 6, 9 – poprzez uporządkowanie i zagospodarowanie przestrzeni i obiektów związanych z lokalnym dziedzictwem wraz z ich udostępnieniem dla mieszkańców i turystów. 4) w sferze technicznej: 1, 3 – poprzez zachowanie i kształtowanie ładunku przestrzennego i estetyki przestrzeni i obiektów oraz zatrzymanie postępującej degradacji technicznej. 5) w sferze środowiskowej: 2 – poprzez uporządkowanie zieleni. Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące potencjały (tabela 7): 1) w sferze gospodarczej: 3 – poprzez wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego i naturalnego. 2) w sferze technicznej: 1 – poprzez wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego.

Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	Cel rewitalizacji 1. Wzrost liczby atrakcyjnych miejsc pracy. Kierunek działania 1.1. Wspieranie przedsiębiorczości oraz aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców. Kierunek działania 1.3. Tworzenie wysokiej jakości infrastruktury społecznej. Cel rewitalizacji 2. Poprawa jakości, dostępności i funkcjonalności przestrzeni. Kierunek działania 2.1. Udostępnianie dziedzictwa kulturowego i naturalnego. Kierunek działania 2.2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni oraz dbałość o estetykę obiektów i terenów.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: - poprawa dostępności do wysokiej jakości oferty turystycznej, zdrowotnej, prozdrowotnej i opieki; - tworzenie nowych miejsc pracy dzięki rozwojowi przedsiębiorczości; - wzrost przedsiębiorczości gospodarczej mieszkańców; - poprawa estetyki i ładu przestrzennego przestrzeni publicznej; - rozwój turystyki. <i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach. 3. Liczba osób korzystających z obiektów/przestrzeni objętych wsparciem. 4. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach. Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.

Tabela 17 Projekt podstawowy nr 9

Nazwa projektu	Utworzenie „Domu Rehabilitacyjno-Wczasowego” w Szczawie		
Lokalizacja	Podobszar rewitalizacji II	Okres realizacji	2017–2019
Szacowana wartość	42 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFRR), środki prywatne
Zakres rzeczowy realizowanych zadań i efektywność oddziaływania na podobszary rewitalizacji oraz na realizację celów rewitalizacji	Przedmiotowy zakres projektu obejmuje dokończenie i wykończenie obiektu, w którym będą świadczone usługi hotelowe i rehabilitacyjno-wczasowe, jak również usługi medyczne, poprzez: 1) wykonanie prac wykończeniowych w budynku; 2) wykończenie wnętrza basenu krytego i strefy SPA; 3) zagospodarowanie przestrzeni pod stworzenie basenu zewnętrznego; 4) przebudowę parkingu na terenie obiektu. Budynek po przeprowadzeniu wszelkich prac spełniać będzie wszelkie kryteria związane z obsługą turystyczną połączoną z usługami medycznymi w oparciu o lecznicze wody zlokalizowane w Szczawie. W siedmiokondygnacyjnym obiekcie znajdzie się 200 pokoi 2-osobowych, 20 pokoi 3-osobowych i 4 apartamenty oraz z basen kryty ze strefą SPA o powierzchni 1300 m². Efektywność realizacji projektu obejmować będzie podobszar rewitalizacji II, jak również cały obszar Gminy Kamienica w aspektach społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym oraz 2 cele rewitalizacji		

	poprzez wykorzystanie lokalnych zasobów dziedzictwa naturalnego Beskidu Wyspowego i leczniczych wód mineralnych, kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni i poprawę stanu technicznego obiektu, prowadząc do stworzenia nowych, atrakcyjnych miejsc pracy oraz poprawę jakości i funkcjonalności przestrzeni.
Podmioty realizujące projekt	Partnerzy społeczni i gospodarczy, przedsiębiorcy
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	Realizacja przedmiotowego projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane problemy (tabela 7): 1) w sferze społecznej: 1, 4, 5, 9, 14 – stworzenie nowych, atrakcyjnych miejsc pracy doprowadzi do zmniejszenia udziału zarejestrowanych bezrobotnych (w tym długotrwale) oraz korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej, zwiększenia poziomu dochodu mieszkańców oraz stworzenia usług o charakterze rehabilitacyjnym. 2) w sferze gospodarczej: 1, 2, 4 – poprzez wykorzystanie lokalnego dziedzictwa do różnicowania oferty handlu i usług, związanych w szczególności z turystyką zdrowotną i prozdrowotną. 3) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: 4, 6, 10 – poprzez przeznaczenie obiektu do świadczenia usług o charakterze turystycznym i rekreacyjnym oraz uporządkowanie i zagospodarowanie przestrzeni. 4) w sferze technicznej: 1, 2, 3 – poprzez zatrzymanie degradacji technicznej obiektu, poprawę jego efektywności energetycznej i estetyki, zgodnie z zachowaniem zasady ładu przestrzennego. 5) w sferze środowiskowej: 1 – poprzez poprawę efektywności energetycznej obiektu. Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące potencjały (tabela 7): 1) w sferze gospodarczej: 3 – poprzez wykorzystanie potencjału dziedzictwa naturalnego. 2) w sferze środowiskowej: 1, 2 – poprzez wykorzystanie potencjału dziedzictwa naturalnego.
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	Cel rewitalizacji 1. Wzrost liczby atrakcyjnych miejsc pracy. Kierunek działania 1.1. Wspieranie przedsiębiorczości oraz aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców. Kierunek działania 1.2. Wykorzystywanie zasobów wód mineralnych Szczawy. Cel rewitalizacji 2. Poprawa jakości, dostępności i funkcjonalności przestrzeni. Kierunek działania 2.2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni oraz dbałość o estetykę obiektów i terenów.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: - poprawa dostępności do wysokiej jakości oferty turystycznej, zdrowotnej, prozdrowotnej i opieki; - tworzenie nowych miejsc pracy dzięki rozwojowi przedsiębiorczości; - wzrost przedsiębiorczości gospodarczej mieszkańców; - poprawa estetyki i ładu przestrzennego przestrzeni publicznej; - rozwój turystyki. <i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach. 3. Liczba osób korzystających z obiektów/przestrzeni objętych wsparciem. 4. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach. Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji

	przedstawiony został w rozdziale 2. System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.
--	--

Tabela 18 Projekt podstawowy nr 10

Nazwa projektu	Utworzenie Domu Seniora z częścią hotelową w Szczawie		
Lokalizacja	Podobszar rewitalizacji II	Okres realizacji	2017–2019
Szacowana wartość	30 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFRR), środki prywatne
Zakres rzeczowy realizowanych zadań i efektywność oddziaływania na podobszary rewitalizacji oraz na realizację celów rewitalizacji	W ramach planowanego projektu związanego z budynkiem ośrodka rehabilitacyjno-leczniczego wraz z obiektami przynależnymi w Szczawie, zakres rzeczowy zadań obejmuje: 1) przebudowę, rozbudowę i nadbudowę budynku przeznaczonego na dom seniora, w tym: – wyburzenie istniejącego dachu; – wyburzenie stropów nad IV piętrem; – przebudowę i nadbudowę kondygnacji IV piętra; – wykonanie nowego stropu wraz z dwuspadowym dachem; – przebudowę istniejących pomieszczeń dostosowanych do funkcji domu seniora; – rozbudowę obiektu o basen rehabilitacyjny z częścią do hydroterapii; 2) nadbudowę dwukondygnacyjnego hotelu; 3) wyposażenie obiektów stanowiących jednolitą infrastrukturę leczniczą, rehabilitacyjną, opiekuńczą i hotelową. Powstała infrastruktura pozwoli na utworzenie na terenie podobszaru rewitalizacji II Centrum Opieki i Rehabilitacji Srebrna Jesień w Szczawie, świadczącego szeroki zakres usług o charakterze leczniczym, opiekuńczym, rehabilitacyjnym i hotelowym. Efektywność realizacji projektu obejmować będzie podobszar rewitalizacji II, jak również cały obszar Gminy Kamienica w aspektach społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym oraz 2 cele rewitalizacji poprzez wykorzystanie lokalnych zasobów dziedzictwa naturalnego Beskidu Wyspowego i leczniczych wód mineralnych, kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni i poprawę stanu technicznego obiektu, prowadząc do stworzenia nowych, atrakcyjnych miejsc pracy oraz poprawy jakości i funkcjonalności przestrzeni.		
Podmioty realizujące projekt	Partnerzy społeczni i gospodarczy, przedsiębiorcy		
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	Realizacja przedmiotowego projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane problemy (tabela 7): 1) w sferze społecznej: 1, 4, 5, 9, 14 – stworzenie nowych, atrakcyjnych miejsc pracy doprowadzi do zmniejszenia udziału zarejestrowanych bezrobotnych (w tym długotrwale) oraz korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej, zwiększenia poziomu dochodu mieszkańców oraz stworzenia usług o charakterze opiekuńczym i rehabilitacyjnym. 2) w sferze gospodarczej: 1, 2, 4 – poprzez wykorzystanie lokalnego dziedzictwa do różnicowania oferty handlu i usług, związanych w szczególności z turystyką zdrowotną i prozdrowotną		

	3) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: 4, 6, 10 – poprzez przeznaczenie obiektu do świadczenia usług o charakterze turystycznym i rekreacyjnym i uporządkowanie i zagospodarowanie przestrzeni. 4) w sferze technicznej: 1, 2, 3 – poprzez zatrzymanie degradacji technicznej obiektu, poprawę jego efektywności energetycznej i estetyki, zgodnie z zachowaniem zasady ładu przestrzennego. 5) w sferze środowiskowej: 1 – poprzez poprawę efektywności energetycznej obiektu. Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące potencjały (tabela 7): 1) w sferze gospodarczej: 3 – poprzez wykorzystanie potencjału dziedzictwa naturalnego. 2) w sferze środowiskowej: 1, 2 – poprzez wykorzystanie potencjału dziedzictwa naturalnego.
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	Cel rewitalizacji 1. Wzrost liczby atrakcyjnych miejsc pracy. Kierunek działania 1.1. Wspieranie przedsiębiorczości oraz aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców. Kierunek działania 1.2. Wykorzystywanie zasobów wód mineralnych Szczawie. Cel rewitalizacji 2. Poprawa jakości, dostępności i funkcjonalności przestrzeni. Kierunek działania 2.2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni oraz dbałość o estetykę obiektów i terenów.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: - poprawa dostępności do wysokiej jakości oferty turystycznej, zdrowotnej, prozdrowotnej i opieki; - tworzenie nowych miejsc pracy dzięki rozwojowi przedsiębiorczości; - wzrost przedsiębiorczości gospodarczej mieszkańców; - poprawa estetyki i ładu przestrzennego przestrzeni publicznej; - rozwój turystyki. <i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach. 3. Liczba osób korzystających z obiektów/przestrzeni objętych wsparciem. 4. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach. Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.

Tabela 19 Projekt podstawowy nr 11

Nazwa projektu	Utworzenie obiektu gastronomicznego i rekreacyjnego w Szczawie		
Lokalizacja	Podobszar rewitalizacji II	Okres realizacji	2018–2019
Szacowana wartość	3,0 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFRR), środki prywatne
Zakres rzeczowy realizowanych zadań i efektywność oddziaływania na podobszary	Przedmiotowy zakres projektu obejmuje poszerzenie oferty turystycznej o obiekty o charakterze gastronomicznym, sportowym i rekreacyjnym na terenie podobszaru rewitalizacji II poprzez: 1) utworzenie całorocznego basenu sportowo-rekreacyjnego; 2) stworzenie kortu tenisowego wraz z infrastrukturą towarzyszącą;		

rewitalizacji oraz na realizację celów rewitalizacji	3) utworzenie obiektów rekreacyjnych, w tym wyposażenie przestrzeni w obiekty małej architektury; 4) utworzenie obiektu gastronomicznego „Karczma Góralska” wraz z zagospodarowaniem otoczenia w obiekty małej architektury oraz parking. Efektywność realizacji projektu obejmować będzie podobszar rewitalizacji II, jak również cały obszar Gminy Kamienica w aspektach społecznym, gospodarczym i przestrzenno-funkcjonalnym oraz 2 cele rewitalizacji poprzez wykorzystanie lokalnych zasobów dziedzictwa kulturowego, kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni, prowadząc do stworzenia nowych, atrakcyjnych miejsc pracy oraz poprawy jakości i funkcjonalności przestrzeni.
Podmioty realizujące projekt	Partnerzy społeczni i gospodarczy, przedsiębiorcy
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	Realizacja przedmiotowego projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane problemy (tabela 7): 1) w sferze społecznej: 4, 5, 9, 14 – stworzenie nowych, atrakcyjnych miejsc pracy doprowadzi do zmniejszenia udziału zarejestrowanych bezrobotnych (w tym długotrwale) oraz korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej i zwiększenia poziomu dochodu mieszkańców. 2) w sferze gospodarczej: 1, 2, 4 – poprzez wykorzystanie lokalnego dziedzictwa do różnicowania oferty handlu i usług, związanych z turystyką. 3) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: 4, 10 – poprzez przeznaczenie terenu pod obiekt świadczący usługi o charakterze turystycznym. Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące potencjały (tabela 7): 1) w sferze gospodarczej: 3 – poprzez wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego.
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	Cel rewitalizacji 1. Wzrost liczby atrakcyjnych miejsc pracy. Kierunek działania 1.1. Wspieranie przedsiębiorczości oraz aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców. Cel rewitalizacji 2. Poprawa jakości, dostępności i funkcjonalności przestrzeni. Kierunek działania 2.2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni oraz dbałość o estetykę obiektów i terenów.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: - poprawa dostępności do wysokiej jakości oferty turystycznej, zdrowotnej, prozdrowotnej i opieki; - tworzenie nowych miejsc pracy dzięki rozwojowi przedsiębiorczości; - wzrost przedsiębiorczości gospodarczej mieszkańców; - poprawa estetyki i ładu przestrzennego przestrzeni publicznej; - rozwój turystyki. <i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach. 3. Liczba osób korzystających z obiektów/przestrzeni objętych wsparciem. 4. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach. Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.

Tabela 20 Logiczne powiązania projektów podstawowych z treścią programu rewitalizacji (przedsięwzięcia, czynniki i przyczyny degradacji, potencjały podobszarów, kierunki działań i cele rewitalizacji)

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Czynniki degradacji podobszarów rewitalizacji, na które odpowiada przedsięwzięcie	Potencjały podobszarów, które rozwija przedsięwzięcie	Cele rewitalizacji	Kierunki działań
1.	Zwiększenie integracji i poziomu bezpieczeństwa mieszkańców – rozwój infrastruktury społecznej i atrakcyjne zagospodarowanie przestrzeni publicznych	<i>Sfera społeczna:</i> – wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym, świadczący o postępującym procesie starzenia się społeczeństwa; – spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji II; – wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji I; – niekorzystny udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym; – wzrost udziału osób bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy w % bezrobotnych ogółem; – wysoki udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej; – wzrost zagrożenia patologiami społecznymi (najczęstsze powody korzystania ze świadczeń pomocy społecznej to ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz długotrwała lub ciężka choroba); – wysoki poziom przemocy w rodzinach – wysoka liczba wypełnionych formularzy „niebieska karta” na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji I; – częste dewastacje mienia publicznego; – niedostateczna aktywność mieszkańców skupionych w sektorze społecznym (w tym m.in. w organizacjach społecznych); – niska integracja i tożsamość lokalna mieszkańców; – niski stopień zamożności mieszkańców – niski poziom wskaźnika podatkowego G. <i>Sfera gospodarcza:</i> – niedostateczne zróżnicowanie oferty handlu i usług; – niedostateczne rozwinięcie sfery usług związanych z turystyką, w tym turystyką zdrowotną i prozdrowotną; – niedostateczne wykorzystanie potencjału leczniczych wód mineralnych oraz Beskidu Wyspowego. <i>Sfera przestrzenno-funkcjonalna:</i> – brak wykreowanych centrów podobszarów rewitalizacji będących miejscami integracji i aktywności mieszkańców; – bariery architektoniczne i urbanistyczne uniemożliwiające efektywne korzystanie z przestrzeni i obiektów publicznych w szczególności osobom starszym i niepełnosprawnym; – niefunkcjonalny i niebezpieczny układ komunikacyjny spowodowany wysokim natężeniem ruchu kołowego oraz lokalizacją większości przestrzeni i obiektów wzdłuż drogi wojewódzkiej 968; – niedostatecznie rozwinięta infrastruktura sportowa, rekreacyjna, turystyczna i okołoturystyczna; – brak systemu spójnego oznakowania informacyjno-edukacyjnego do pełnienia funkcji turystycznych; – niedostateczny stan infrastruktury technicznej i komunalnej, w tym infrastruktury towarzyszącej (m.in. chodniki, parkingi, oświetlenie); – niedostateczne wyposażenie przestrzeni publicznych w obiekty małej	<i>Sfera społeczna:</i> – wzrost udziału ludności w wieku produkcyjnym na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji II; – wysokie wyniki uczniów szkół podstawowych świadczące o wysokim kapitale społecznym młodych osób; – korzystne wyniki uczniów z egzaminu gimnazjalnego na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji II; – wysoka liczba działających organizacji pozarządowych; – aktywna działalność kulturalna, edukacyjna, rekreacyjna i sportowa Gminnego Ośrodka Kultury. <i>Sfera gospodarcza:</i> – skoncentrowanie na podobszarach rewitalizacji obiektów o charakterze usługowym, turystycznym i handlowym; – korzystna liczba (wzrost w latach 2012–2014) zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych świadcząca o przedsiębiorczości mieszkańców; – potencjał dziedzictwa kulturowego i naturalnego możliwy do wykorzystania w zakresie rozwoju gospodarczego. <i>Sfera przestrzenno-funkcjonalna:</i> – lokalizacja przy drodze wojewódzkiej 968, pozwalającej na sprawną komunikację z większymi ośrodkami, takimi jak Limanowa, Rabka-Zdrój czy Nowy Sącz; – lokalizacja większości obiektów ochrony zdrowia, oświaty, usługowo-handlowych, turystycznych, rekreacyjnych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji; – istnienie rekreacyjnego deptaka wzdłuż potoku Głębieńiec; – działająca Pijalnia Wód Mineralnych na podobszarze rewitalizacji II; – korzystne wskaźniki wyposażenia w infrastrukturę komunalną (wodociągową i kanalizacyjną); – korzystny udział powierzchni terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną oraz zieleni urządzonej na podobszarze rewitalizacji I. <i>Sfera techniczna:</i> – lokalizacja obiektów dziedzictwa kulturowego w postaci zespołu pałacowo-dworskiego wraz z ogrodem na podobszarze rewitalizacji I. <i>Sfera środowiskowa:</i> – wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe: Południowomałopolski Obszar Chronionego Krajobrazu, Obszary Natura 2000 – Środkowy Dunajec z dopływami oraz Ostoja Gorczańska, rzeka Kamienica i potok Głębieńiec; – położenie podobszarów rewitalizacji w Beskidzie Wyspowym.	1. Wzrost liczby atrakcyjnych miejsc pracy. 2. Poprawa jakości, dostępności i funkcjonalności przestrzeni.	1.1. Wspieranie przedsiębiorczości oraz aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców. 1.2. Wykorzystywanie zasobów wód mineralnych Szczawy. 1.3. Tworzenie wysokiej jakości infrastruktury społecznej. 2.1. Udostępnianie dziedzictwa kulturowego i naturalnego. 2.2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni oraz dbałość o estetykę obiektów i terenów. 2.3. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniu powietrza.

		architektury; – niedostateczna ilość i jakość zieleni urządzonej; – nieuporządkowane przestrzenie publiczne; – niekorzystny udział powierzchni terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną oraz zieleni urządzonej na podobszarze rewitalizacji II. <i>Sfera techniczna:</i> – zaburzenie ładu przestrzennego i estetyki obiektów budowlanych; – postępująca degradacja techniczna części budynków. <i>Sfera środowiskowa:</i> – przekroczenie standardów jakości powietrza; – nieurządzone i nieuporządkowane obszary zieleni.			
2.	<i>Przedsiębiorczy mieszkańcy – współpraca i wsparcie na starcie oraz w rozwoju</i>	<i>Sfera społeczna:</i> – wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym, świadczący o postępującym procesie starzenia się społeczeństwa; – spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji II; – wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji I; – niekorzystny udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym; – wzrost udziału osób bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy w % bezrobotnych ogółem; – niekorzystne wyniki egzaminów gimnazjalnych na podobszarze rewitalizacji I; – niedostosowany poziom kompetencji i kwalifikacji mieszkańców do potrzeb rynku pracy, wynikający m.in. z obecnego systemu kształcenia oraz wiejskiego charakteru gminy; – wysoki udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej; – wzrost zagrożenia patologiami społecznymi (najczęstsze powody korzystania ze świadczeń pomocy społecznej to ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz długotrwała lub ciężka choroba); – wysoki poziom przemocy w rodzinach – wysoka liczba wypełnionych formularzy „niebieska karta” na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji I; – niedostateczna aktywność mieszkańców skupionych w sektorze społecznym (w tym m.in. w organizacjach społecznych); – niska integracja i tożsamość lokalna mieszkańców; – niski stopień zamożności mieszkańców – niski poziom wskaźnika podatkowego G. <i>Sfera gospodarcza:</i> – niedostateczne różnicowanie oferty handlu i usług; – niedostateczne rozwinięcie sfery usług związanych z turystyką, w tym turystyką zdrowotną i prozdrowotną; – niska trwałość działalności gospodarczych; – niedostateczne wykorzystanie potencjału leczniczych wód mineralnych oraz Beskidu Wyspowego. <i>Sfera środowiskowa:</i> – niedostateczna świadomość ekologiczna mieszkańców w zakresie ochrony środowiska.	<i>Sfera społeczna:</i> – wzrost udziału ludności w wieku produkcyjnym na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji II; – wysokie wyniki uczniów szkół podstawowych świadczące o wysokim kapitale społecznym młodych osób; – korzystne wyniki uczniów z egzaminu gimnazjalnego na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji II; – wysoka liczba działających organizacji pozarządowych; – aktywna działalność kulturalna, edukacyjna, rekreacyjna i sportowa Gminnego Ośrodka Kultury. <i>Sfera gospodarcza:</i> – korzystna liczba (wzrost w latach 2012–2014) zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych świadcząca o przedsiębiorczości mieszkańców; – potencjał dziedzictwa kulturowego i naturalnego możliwy do wykorzystania w zakresie rozwoju gospodarczego. <i>Sfera przestrzenno-funkcjonalna:</i> – lokalizacja przy drodze wojewódzkiej 968, pozwalającej na sprawną komunikację z większymi ośrodkami, takimi jak Limanowa, Rabka-Zdrój czy Nowy Sącz; – lokalizacja większości obiektów ochrony zdrowia, oświaty, usługowo-handlowych, turystycznych, rekreacyjnych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji; – istnienie rekreacyjnego deptaka wzdłuż potoku Głębieńiec; – działająca Pijalnia Wód Mineralnych na podobszarze rewitalizacji II; – korzystne wskaźniki wyposażenia w infrastrukturę komunalną (wodociągową i kanalizacyjną); – korzystny udział powierzchni terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną oraz zieleni urządzonej na podobszarze rewitalizacji I. <i>Sfera techniczna:</i> – lokalizacja obiektów dziedzictwa kulturowego w postaci zespołu pałacowo-dworskiego wraz z ogrodem na podobszarze rewitalizacji I. <i>Sfera środowiskowa:</i> – wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe: Południowomałopolski Obszar Chronionego Krajobrazu, Obszary Natura 2000 – Środkowy Dunajec z dopływami oraz Ostoja Gorczańska, rzeka Kamienica i potok Głębieńiec; – położenie podobszarów rewitalizacji w Beskidzie Wyspowym.	1. Wzrost liczby atrakcyjnych miejsc pracy.	1.1. Wspieranie przedsiębiorczości oraz aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców. 1.2. Wykorzystywanie zasobów wód mineralnych Szczawy. 1.3. Tworzenie wysokiej jakości infrastruktury społecznej.

3.	<i>Społeczne zintegrowanie – włączenie społeczne mieszkańców i wsparcie w sytuacjach kryzysowych</i>	<i>Sfera społeczna:</i> – niekorzystny udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym; – wzrost udziału osób bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy w % bezrobotnych ogółem; – niedostosowany poziom kompetencji i kwalifikacji mieszkańców do potrzeb rynku pracy, wynikający m.in. z obecnego systemu kształcenia oraz wiejskiego charakteru gminy; – wysoki udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej; – wzrost zagrożenia patologiami społecznymi (najczęstsze powody korzystania ze świadczeń pomocy społecznej to ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz długotrwała lub ciężka choroba); – wysoki poziom przemocy w rodzinach – wysoka liczba wypełnionych formularzy „niebieska karta” na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji I; – niski stopień zamożności mieszkańców – niski poziom wskaźnika podatkowego G. <i>Sfera gospodarcza:</i> – niedostateczne rozwinięcie sfery usług związanych z turystyką, w tym turystyką zdrowotną i prozdrowotną.	<i>Sfera społeczna:</i> – wzrost udziału ludności w wieku produkcyjnym na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji II; – wysokie wyniki uczniów szkół podstawowych świadczące o wysokim kapitale społecznym młodych osób; – korzystne wyniki uczniów z egzaminu gimnazjalnego na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji II. <i>Sfera gospodarcza:</i> – potencjał dziedzictwa kulturowego i naturalnego możliwy do wykorzystania w zakresie rozwoju gospodarczego.	1. Wzrost liczby atrakcyjnych miejsc pracy.	1.1. Wspieranie przedsiębiorczości oraz aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców.
4.	<i>Edukacja przez całe życie – podniesienie kompetencji kluczowych</i>	<i>Sfera społeczna:</i> – spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji II; – niekorzystne wyniki egzaminów gimnazjalnych na podobszarze rewitalizacji I; – niedostosowany poziom kompetencji i kwalifikacji mieszkańców do potrzeb rynku pracy, wynikający m.in. z obecnego systemu kształcenia oraz wiejskiego charakteru gminy; – niedostateczna aktywność mieszkańców skupionych w sektorze społecznym (w tym m.in. w organizacjach społecznych); – niska integracja i tożsamość lokalna mieszkańców.	<i>Sfera społeczna:</i> – wzrost udziału ludności w wieku produkcyjnym na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji II; – wysokie wyniki uczniów szkół podstawowych świadczące o wysokim kapitale społecznym młodych osób; – korzystne wyniki uczniów z egzaminu gimnazjalnego na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji II.	1. Wzrost liczby atrakcyjnych miejsc pracy.	1.1. Wspieranie przedsiębiorczości oraz aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców. 1.3. Tworzenie wysokiej jakości infrastruktury społecznej.
5.	<i>Aktywizacja i integracja międzypokoleniowa mieszkańców</i>	<i>Sfera społeczna:</i> – wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym, świadczący o postępującym procesie starzenia się społeczeństwa; – spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji II; – wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji I; – niekorzystne wyniki egzaminów gimnazjalnych na podobszarze rewitalizacji I; – wysoki udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej; – wzrost zagrożenia patologiami społecznymi (najczęstsze powody korzystania ze świadczeń pomocy społecznej to ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz długotrwała lub ciężka choroba); – wysoki poziom przemocy w rodzinach – wysoka liczba wypełnionych formularzy „niebieska karta” na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji I; – niedostateczna aktywność mieszkańców skupionych w sektorze	<i>Sfera społeczna:</i> – wzrost udziału ludności w wieku produkcyjnym na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji II; – wysokie wyniki uczniów szkół podstawowych świadczące o wysokim kapitale społecznym młodych osób; – korzystne wyniki uczniów z egzaminu gimnazjalnego na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji II; – wysoka liczba działających organizacji pozarządowych; – aktywna działalność kulturalna, edukacyjna, rekreacyjna i sportowa Gminnego Ośrodka Kultury.	1. Wzrost liczby atrakcyjnych miejsc pracy. 2. Poprawa jakości, dostępności i funkcjonalności przestrzeni.	1.1. Wspieranie przedsiębiorczości oraz aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców. 1.3. Tworzenie wysokiej jakości infrastruktury społecznej. 2.2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni oraz dbałość o estetykę obiektów i terenów.

		społecznym (w tym m.in. w organizacjach społecznych); – niska integracja i tożsamość lokalna mieszkańców. <i>Sfera środowiskowa:</i> – niedostateczna świadomość ekologiczna mieszkańców w zakresie ochrony środowiska.			
6.	<i>Czyste środowisko naturalne – edukacja i przeciwdziałanie zanieczyszczeniu</i>	<i>Sfera gospodarcza:</i> – niedostateczne wykorzystanie potencjału leczniczych wód mineralnych oraz Beskidu Wyspowego. <i>Sfera techniczna:</i> – niska efektywność energetyczna części budynków, w tym obiektów mieszkalnych. <i>Sfera środowiskowa:</i> – przekroczenie standardów jakości powietrza; – niedostateczna świadomość ekologiczna mieszkańców w zakresie ochrony środowiska.	<i>Sfera gospodarcza:</i> – potencjał dziedzictwa kulturowego i naturalnego możliwy do wykorzystania w zakresie rozwoju gospodarczego. <i>Sfera środowiskowa:</i> – wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe: Południowomałopolski Obszar Chronionego Krajobrazu, Obszary Natura 2000 – Środkowy Dunajec z dopływami oraz Ostoja Gorczańska, rzeka Kamienica i potok Głębień; – położenie podobszarów rewitalizacji w Beskidzie Wyspowym.	2. Poprawa jakości, dostępności i funkcjonalności przestrzeni.	2.2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni oraz dbałość o estetykę obiektów i terenów. 2.3. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniu powietrza.
7.	<i>Nadanie nowych funkcji społecznych budynkowi po byłym Domu Handlowo-Usługowym „Kiczora” w Szczawie</i>	<i>Sfera gospodarcza:</i> – niedostateczne zróżnicowanie oferty handlu i usług; – niedostateczne rozwinięcie sfery usług związanych z turystyką, w tym turystyką zdrowotną i prozdrowotną; – niedostateczne wykorzystanie potencjału leczniczych wód mineralnych oraz Beskidu Wyspowego. <i>Sfera przestrzenno-funkcjonalna:</i> – bariery architektoniczne i urbanistyczne uniemożliwiające efektywne korzystanie z przestrzeni i obiektów publicznych w szczególności osobom starszym i niepełnosprawnym; – niefunkcjonalny i niebezpieczny układ komunikacyjny spowodowany wysokim natężeniem ruchu kołowego oraz lokalizacją większości przestrzeni i obiektów wzdłuż drogi wojewódzkiej 968; – niedostatecznie rozwinięta infrastruktura sportowa, rekreacyjna, turystyczna i okoturystyczna; – niedostateczny stan infrastruktury technicznej i komunalnej, w tym infrastruktury towarzyszącej (m.in. chodniki, parkingi, oświetlenie); – nieuporządkowane przestrzenie publiczne. <i>Sfera techniczna:</i> – zaburzenie ładu przestrzennego i estetyki obiektów budowlanych; – niska efektywność energetyczna części budynków, w tym obiektów mieszkalnych; – postępująca degradacja techniczna części budynków. <i>Sfera środowiskowa:</i> – przekroczenie standardów jakości powietrza.	<i>Sfera przestrzenno-funkcjonalna:</i> – lokalizacja przy drodze wojewódzkiej 968, pozwalającej na sprawną komunikację z większymi ośrodkami, takimi jak Limanowa, Rabka-Zdrój czy Nowy Sącz; – lokalizacja większości obiektów ochrony zdrowia, oświaty, usługowo-handlowych, turystycznych, rekreacyjnych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji. <i>Sfera środowiskowa:</i> – wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe: Południowomałopolski Obszar Chronionego Krajobrazu, Obszary Natura 2000 – Środkowy Dunajec z dopływami oraz Ostoja Gorczańska, rzeka Kamienica i potok Głębień; – położenie podobszarów rewitalizacji w Beskidzie Wyspowym.	1. Wzrost liczby atrakcyjnych miejsc pracy. 2. Poprawa jakości, dostępności i funkcjonalności przestrzeni.	1.1. Wspieranie przedsiębiorczości oraz aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców. 1.2. Wykorzystywanie zasobów wód mineralnych Szczawy. 1.3. Tworzenie wysokiej jakości infrastruktury społecznej. 2.2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni oraz dbałość o estetykę obiektów i terenów. 2.3. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniu powietrza.
8.	<i>Zabezpieczenie i udostępnienie zabytkowego kompleksu pałacowo-dworskiego „Dworek – Gorce” w Kamienicy Górnej</i>	<i>Sfera społeczna:</i> – niekorzystny udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym; – wzrost udziału osób bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy w % bezrobotnych ogółem; – wysoki udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej; – wzrost zagrożenia patologiami społecznymi (najczęstsze powody korzystania ze świadczeń pomocy społecznej to ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz długotrwała lub ciężka choroba); – wysoki poziom przemocy w rodzinach – wysoka liczba wypełnionych	<i>Sfera gospodarcza:</i> – potencjał dziedzictwa kulturowego i naturalnego możliwy do wykorzystania w zakresie rozwoju gospodarczego. <i>Sfera techniczna:</i> – lokalizacja obiektów dziedzictwa kulturowego w postaci zespołu pałacowo-dworskiego wraz z ogrodem na podobszarze rewitalizacji I.	1. Wzrost liczby atrakcyjnych miejsc pracy. 2. Poprawa jakości, dostępności i funkcjonalności przestrzeni.	1.1. Wspieranie przedsiębiorczości oraz aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców. 1.3. Tworzenie wysokiej jakości infrastruktury społecznej. 2.1. Udostępnianie dziedzictwa kulturowego i naturalnego. 2.2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni oraz dbałość o estetykę obiektów i terenów.

		formularzy „niebieska karta” na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji I; – częste dewastacje mienia publicznego; – niedostateczna aktywność mieszkańców skupionych w sektorze społecznym (w tym m.in. w organizacjach społecznych); – niska integracja i tożsamość lokalna mieszkańców; – niski stopień zamożności mieszkańców – niski poziom wskaźnika podatkowego G. <i>Sfera gospodarcza:</i> – niedostateczne zróżnicowanie oferty handlu i usług; – niedostateczne rozwinięcie sfery usług związanych z turystyką, w tym turystyką zdrowotną i prozdrowotną; – niedostateczne wykorzystanie potencjału leczniczych wód mineralnych oraz Beskidu Wyspowego. <i>Sfera przestrzenno-funkcjonalna:</i> – niedostatecznie rozwinięta infrastruktura sportowa, rekreacyjna, turystyczna i okołoturystyczna; – niedostateczny stan infrastruktury technicznej i komunalnej, w tym infrastruktury towarzyszącej (m.in. chodniki, parkingi, oświetlenie); – nieuporządkowane przestrzenie publiczne. <i>Sfera techniczna:</i> – zaburzenie ładu przestrzennego i estetyki obiektów budowlanych; – postępująca degradacja techniczna części budynków. <i>Sfera środowiskowa:</i> – nieurządzone i nieuporządkowane obszary zieleni.			
9.	Utworzenie „Domu Rehabilitacyjno-Wczasowego” w Szczawie	<i>Sfera społeczna:</i> – wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym, świadczący o postępującym procesie starzenia się społeczeństwa; – niekorzystny udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym; – wzrost udziału osób bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy w % bezrobotnych ogółem; – wzrost zagrożenia patologiami społecznymi (najczęstsze powody korzystania ze świadczeń pomocy społecznej to ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz długotrwała lub ciężka choroba); – niski stopień zamożności mieszkańców – niski poziom wskaźnika podatkowego G. <i>Sfera gospodarcza:</i> – niedostateczne zróżnicowanie oferty handlu i usług; – niedostateczne rozwinięcie sfery usług związanych z turystyką, w tym turystyką zdrowotną i prozdrowotną; – niedostateczne wykorzystanie potencjału leczniczych wód mineralnych oraz Beskidu Wyspowego. <i>Sfera przestrzenno-funkcjonalna:</i> – niedostatecznie rozwinięta infrastruktura sportowa, rekreacyjna, turystyczna i okołoturystyczna; – niedostateczny stan infrastruktury technicznej i komunalnej, w tym infrastruktury towarzyszącej (m.in. chodniki, parkingi, oświetlenie); – niekorzystny udział powierzchni terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną oraz zieleni urządzonej na podobszarze rewitalizacji II.	<i>Sfera gospodarcza:</i> – potencjał dziedzictwa kulturowego i naturalnego możliwy do wykorzystania w zakresie rozwoju gospodarczego. <i>Sfera środowiskowa:</i> – wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe: Południowomałopolski Obszar Chronionego Krajobrazu, Obszary Natura 2000 – Środkowy Dunajec z dopływami oraz Ostoja Gorczańska, rzeka Kamienica i potok Głębieńiec; – położenie podobszarów rewitalizacji w Beskidzie Wyspowym.	1. Wzrost liczby atrakcyjnych miejsc pracy. 2. Poprawa jakości, dostępności i funkcjonalności przestrzeni.	1.1. Wspieranie przedsiębiorczości oraz aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców. 1.2. Wykorzystywanie zasobów wód mineralnych Szczawie. 2.2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni oraz dbałość o estetykę obiektów i terenów.

		<i>Sfera techniczna:</i> – zaburzenie ładu przestrzennego i estetyki obiektów budowlanych; – niska efektywność energetyczna części budynków, w tym obiektów mieszkalnych; – postępująca degradacja techniczna części budynków. <i>Sfera środowiskowa:</i> – przekroczenie standardów jakości powietrza.			
10.	Utworzenie Domu Seniora z częścią hotelową w Szczawie	<i>Sfera społeczna:</i> – wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym, świadczący o postępującym procesie starzenia się społeczeństwa; – niekorzystny udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym; – wzrost udziału osób bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy w % bezrobotnych ogółem; – wzrost zagrożenia patologiami społecznymi (najczęstsze powody korzystania ze świadczeń pomocy społecznej to ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz długotrwała lub ciężka choroba); – niski stopień zamożności mieszkańców – niski poziom wskaźnika podatkowego G. <i>Sfera gospodarcza:</i> – niedostateczne zróżnicowanie oferty handlu i usług; – niedostateczne rozwinięcie sfery usług związanych z turystyką, w tym turystyką zdrowotną i prozdrowotną; – niedostateczne wykorzystanie potencjału leczniczych wód mineralnych oraz Beskidu Wyspowego. <i>Sfera przestrzenno-funkcjonalna:</i> – niedostatecznie rozwinięta infrastruktura sportowa, rekreacyjna, turystyczna i okołoturystyczna; – niedostateczny stan infrastruktury technicznej i komunalnej, w tym infrastruktury towarzyszącej (m.in. chodniki, parkingi, oświetlenie); – niekorzystny udział powierzchni terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną oraz zieleni urządzonej na podobszarze rewitalizacji II. <i>Sfera techniczna:</i> – zaburzenie ładu przestrzennego i estetyki obiektów budowlanych; – niska efektywność energetyczna części budynków, w tym obiektów mieszkalnych; – postępująca degradacja techniczna części budynków. <i>Sfera środowiskowa:</i> – przekroczenie standardów jakości powietrza.	<i>Sfera gospodarcza:</i> – potencjał dziedzictwa kulturowego i naturalnego możliwy do wykorzystania w zakresie rozwoju gospodarczego. <i>Sfera środowiskowa:</i> – wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe: Południowomałopolski Obszar Chronionego Krajobrazu, Obszary Natura 2000 – Środkowy Dunajec z dopływami oraz Ostoja Gorczańska, rzeka Kamienica i potok Głębień; – położenie podobszarów rewitalizacji w Beskidzie Wyspowym.	1. Wzrost liczby atrakcyjnych miejsc pracy. 2. Poprawa jakości, dostępności i funkcjonalności przestrzeni.	1.1. Wspieranie przedsiębiorczości oraz aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców. 1.2. Wykorzystywanie zasobów wód mineralnych Szczawu. 2.2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni oraz dbałość o estetykę obiektów i terenów.
11.	Utworzenie obiektu gastronomicznego i rekreacyjnego w Szczawie	<i>Sfera społeczna:</i> – niekorzystny udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym; – wzrost udziału osób bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy w % bezrobotnych ogółem; – wzrost zagrożenia patologiami społecznymi (najczęstsze powody korzystania ze świadczeń pomocy społecznej to ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz długotrwała lub ciężka choroba); – niski stopień zamożności mieszkańców – niski poziom wskaźnika podatkowego G.	<i>Sfera gospodarcza:</i> – potencjał dziedzictwa kulturowego i naturalnego możliwy do wykorzystania w zakresie rozwoju gospodarczego.	1. Wzrost liczby atrakcyjnych miejsc pracy. 2. Poprawa jakości, dostępności i funkcjonalności przestrzeni.	1.1. Wspieranie przedsiębiorczości oraz aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców. 2.2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni oraz dbałość o estetykę obiektów i terenów.

		<i>Sfera gospodarcza:</i> – niedostateczne zróżnicowanie oferty handlu i usług; – niedostateczne rozwinięcie sfery usług związanych z turystyką, w tym turystyką zdrowotną i prozdrowotną; – niedostateczne wykorzystanie potencjału leczniczych wód mineralnych oraz Beskidu Wyspowego. <i>Sfera przestrzenno-funkcjonalna:</i> – niedostatecznie rozwinięta infrastruktura sportowa, rekreacyjna, turystyczna i okołoturystyczna; – niekorzystny udział powierzchni terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną oraz zieleni urządzonej na podobszarze rewitalizacji II.			
--	--	---	--	--	--

Źródło: Opracowanie własne

2.2. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć

Uzupełnieniem listy podstawowych projektów rewitalizacyjnych jest charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych (tabela 21), realizujących określone kierunki działań, które mają na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji. Należy również zaznaczyć, że wzmacniają one zaplanowane efekty procesu rewitalizacji w odniesieniu do rozwoju społeczno-gospodarczego całej gminy.

Tabela 21 Charakterystyka uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Charakterystyka tematyczna przedsięwzięcia	Powiązanie z celami i kierunkami działań	Potrzeby rewitalizacyjne
1.	<i>Aktywizacja społeczna i zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną</i>	Zakres przedsięwzięcia obejmuje wykorzystanie narzędzi monitorowania bezpieczeństwa socjalnego poprzez współpracę z instytucjami o charakterze społecznej, w szczególności z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, którego zadaniem będzie wdrażanie różnorodnych i kompleksowych programów służących aktywizacji społecznej i zawodowej osób wykluczonych oraz zagrożonych marginalizacją społeczną. Przedsięwzięcie zakładać będzie również propagowanie idei wolontariatu oraz wsparcie merytoryczne i techniczne dla nowo powstałych i już działających organizacji pozarządowych, jak również ścisłe nawiązanie współpracy międzysektorowej, przyczyniającej się do wzrostu integracji społecznej różnych grup interesariuszy.	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.1.	1. Przeciwdziałanie zjawisku bezrobocia (w tym bezrobocia długotrwałego) i zwiększanie szans na zatrudnienie. 2. Wieloaspektowe wsparcie osób zagrożonych marginalizacją społeczną i wykluczonych społecznie na podobszarach rewitalizacji. 3. Wzrost zaangażowania lokalnej społeczności (w tym mieszkańców skupionych w organizacjach pozarządowych). 4. Wzmocnienie przedsiębiorczości

				mieszkańców podobszarów rewitalizacji.
2.	<i>Organizacja cyklicznych wydarzeń oraz rozwój działalności społecznej, sportowej, rekreacyjnej, kulturalnej, artystycznej i edukacyjnej na rzecz interesariuszy rewitalizacji</i>	Tematyczny zakres przedsięwzięcia obejmuje organizację nowych oraz rozszerzenie istniejącej oferty imprez, wydarzeń, działań, zajęć, warsztatów, prelekcji itp. z wykorzystaniem wsparcia w działaniach rewitalizacyjnych infrastruktury i przestrzeni na rzecz lokalnej społeczności. Ponadto zakłada się utworzenie systemu wsparcia i współpracy opartego o szeroki wachlarz narzędzi, z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz wyznaczonych podobszarów rewitalizacji, przyczyniając się do eliminacji i/lub ograniczenia zdiagnozowanych negatywnych zjawisk o charakterze społecznym.	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.1.	1. Zapewnianie udziału w życiu społecznym osobom starszym. 2. Wyrównanie szans edukacyjnych i stworzenie możliwości do rozwoju kapitału ludzi młodych. 3. Wieloaspektowe wsparcie osób zagrożonych marginalizacją społeczną i wykluczonych społecznie na podobszarach rewitalizacji. 4. Wzrost zaangażowania lokalnej społeczności (w tym mieszkańców skupionych w organizacjach pozarządowych).
3.	<i>Stworzenie systemu wspierania przedsiębiorczości mieszkańców (ze szczególnym uwzględnieniem podobszarów rewitalizacji)</i>	Zakres przedsięwzięcia obejmuje m.in. prowadzenie kampanii informacyjnych nt. dostępnych zewnętrznych źródeł finansowania na rozpoczęcie i rozwój działalności gospodarczej. Planowanie jest również nawiązanie ścisłej współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie wspierania inicjatyw gospodarczych. Ważnym elementem będzie również wdrożenie systemu wsparcia merytorycznego związanego z powstawaniem podmiotów ekonomii społecznej i startupów, funkcjonowania inkubatora przedsiębiorczości społecznej i gospodarczej czy kreowania współpracy pomiędzy lokalnymi przedsiębiorcami na rzecz podobszarów rewitalizacji.	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3.	1. Wyrównanie szans edukacyjnych i stworzenie możliwości do rozwoju kapitału ludzi młodych 2. Przeciwdziałanie zjawisku bezrobocia (w tym bezrobocia długotrwałego) i zwiększanie szans na zatrudnienie 3. Wieloaspektowe wsparcie osób zagrożonych marginalizacją społeczną

				i wykluczonych 4. Wzrost zaangażowania lokalnej społeczności (w tym mieszkańców skupionych w organizacjach pozarządowych). 5. Wzmocnienie przedsiębiorczości mieszkańców podobszarów rewitalizacji.
4.	<i>Tworzenie infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej</i>	Zakres tematyczny przedsięwzięcia obejmuje stworzenie infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej w szczególności na podobszarach rewitalizacji o charakterze komercyjnym i publicznym, przy wykorzystaniu lokalnego dziedzictwa, mającej na celu rozwój funkcji turystycznych i uzdrowiskowych tego miejsca.	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2. Cel rewitalizacji 2. Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.	1. Tworzenie warunków do rozwoju sektorów handlowo-usługowego, turystycznego i okołoturystycznego. 2. Wzmocnienie przedsiębiorczości mieszkańców podobszarów rewitalizacji. 3. Uporządkowanie istniejących oraz stworzenie nowych wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych 4. Wzrost funkcjonalności i jakości infrastruktury technicznej i komunalnej 5. Zatrzymanie postępującej degradacji technicznej i/lub poprawa efektywności energetycznej budynków 6. Zachowanie i udostępnienie obiektów

				zabytkowych świadczących o tożsamości lokalnej.
5.	<i>Tworzenie produktu turystycznego bazującego na lokalnym dziedzictwie</i>	Zakres przedsięwzięcia obejmuje kreowanie kompleksowego, markowego produktu turystycznego Gminy Kamienica opartego o ideę powstania uzdrowiska w Szczawie oraz strukturę podmiotów (sektora publicznego, prywatnego i społecznego), atrakcji, miejsc, wód mineralnych, punktów obsługi i obiektów funkcjonujących zgodnie ze spójną koncepcją.	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3. Cel rewitalizacji 2. Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.	1. Wyrównanie szans edukacyjnych i stworzenie możliwości do rozwoju kapitału ludzi młodych. 2. Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego na podobozach rewitalizacji. 3. Wzrost zaangażowania lokalnej społeczności (w tym mieszkańców skupionych w organizacjach pozarządowych). 4. Tworzenie warunków do rozwoju sektorów handlowo-usługowego, turystycznego i okółoturystycznego. 5. Wzmocnienie przedsiębiorczości mieszkańców podobozów rewitalizacji. 6. Uporządkowanie istniejących oraz stworzenie nowych wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych 7. Wzrost funkcjonalności i jakości infrastruktury technicznej i komunalnej 8. Zatrzymanie postępującej

				degradacji technicznej i/lub poprawa efektywności energetycznej budynków 9. Zachowanie i udostępnienie obiektów zabytkowych świadczących o tożsamości lokalnej. 10. Przeciwdziałanie i ograniczenie emisji szkodliwych substancji.
6.	<i>Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości infrastruktury komunalnej</i>	Przedsięwzięcie swoim zakresem obejmuje budowę, rozbudowę, przebudowę i modernizację sieci infrastruktury komunalnej (przede wszystkim sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz infrastruktury drogowej) wraz z infrastrukturą towarzyszącą (m.in. ciągami pieszymi i rowerowymi, oświetleniem, oznakowaniem itp.).	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.3. Cel rewitalizacji 2. Kierunek działania 2.2.	1. Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego na podobszarach rewitalizacji. 2. Uporządkowanie istniejących oraz stworzenie nowych wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych. 3. Wzrost funkcjonalności i jakości infrastruktury technicznej i komunalnej 4. Przeciwdziałanie i ograniczenie emisji szkodliwych substancji. 5. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.
7.	<i>Poprawa stanu wizualnego i technicznego oraz adaptacja do pełnienia pierwotnych bądź nadania nowych funkcji budynków użyteczności</i>	W ramach przedsięwzięć zakłada się m.in. przebudowę, rozbudowę, modernizację, adaptację i wyposażenie obiektów, poprawę efektywności energetycznej wykorzystującej technologie EWE i OZE, wzrost estetyki zewnętrznej obiektów oraz uporządkowanie i zagospodarowanie przestrzeni wokół budynków wraz z niezbędną infrastrukturą (m.in. NZOZ w Szczawie, budynków szkół podstawowych oraz obiektów prywatnych).	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.3. Cel rewitalizacji 2. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.	1. Zapewnianie udziału w życiu społecznym osobom starszym. 2. Wieloaspektowe wsparcie osób zagrożonych marginalizacją społeczną i wykluczonych społecznie

	publicznej, mieszkalnych, usługowo-handlowych, hotelowych i produkcyjnych wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia, zlokalizowanych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji			na podobszarach rewitalizacji. 3. Tworzenie warunków do rozwoju sektorów handlowo-usługowego, turystycznego i okołoturystycznego. 4. Wzmocnienie przedsiębiorczości mieszkańców podobszarów rewitalizacji. 5. Uporządkowanie istniejących oraz stworzenie nowych wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych. 6. Wzrost funkcjonalności i jakości infrastruktury technicznej i komunalnej. 7. Zatrzymanie postępującej degradacji technicznej i/lub poprawa efektywności energetycznej budynków. 8. Zachowanie i udostępnienie obiektów zabytkowych świadczących o tożsamości lokalnej. 9. Przeciwdziałanie i ograniczenie emisji szkodliwych substancji. 10. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.
8.	<i>Rozwój i modernizacja infrastruktury sportowej</i>	Zakres tematyczny projektu obejmuje w szczególności budowę nowych oraz modernizację i przebudowę istniejących obiektów sportowych i rekreacyjnych	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.1.	1. Zapewnianie udziału w życiu społecznym

	<i>i rekreacyjnej dla mieszkańców</i>	wraz z doposażeniem. Przedsięwzięcia opierać się będą w szczególności na rozwoju infrastruktury ścieżek rowerowych, sal gimnastycznych, hal sportowych, boisk (w tym boisk o charakterze wielofunkcyjnym), urządzeń zabawowych i siłowni zewnętrznych.	Kierunek działania 1.3. Cel rewitalizacji 2. Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.	osobom starszym. 2. Wyrównanie szans edukacyjnych i stworzenie możliwości do rozwoju kapitału ludzi młodych. 3. Wieloaspektowe wsparcie osób zagrożonych marginalizacją społeczną i wykluczonych społecznie na podobszarach rewitalizacji. 4. Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego na podobszarach rewitalizacji. 5. Wzrost zaangażowania lokalnej społeczności (w tym mieszkańców skupionych w organizacjach pozarządowych). 6. Uporządkowanie istniejących oraz stworzenie nowych wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych.
--	---------------------------------------	--	---	---

Źródło: Opracowanie własne

2.3. Mechanizmy zapewnienia komplementarności oraz integrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023 ma charakter kompleksowy, dlatego że podczas programowania działań rewitalizacyjnych zastosowano mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na podobszarach objętych Gminnym Programem Rewitalizacji. Zgodnie z *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020* w odniesieniu do projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w celu osiągnięcia efektu synergii efektów w oddziaływaniu na podobszary rewitalizacji zapewniona została ich komplementarność w różnych wymiarach, tj. przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania. Ponadto wszystkie założenia dokumentu wykazują się wewnętrzną spójnością, kompleksowością i koncentracją.

WEWNĘTRZNA SPÓJNOŚĆ ORAZ KOMPLEKSOWOŚĆ DOKUMENTU

Wszystkie przedsięwzięcia rewitalizacyjne (projekty podstawowe oraz uzupełniające), wynikają ze zidentyfikowanych i zdiagnozowanych problemów, a także potrzeb mieszkańców i stanowią wykorzystanie i rozwinięcie potencjałów podobszarów. Wewnętrzna spójność dokumentu wykazana została w tabeli 22, gdzie przedstawione zostały określone na podstawie pogłębionej diagnozy podobszarów – problemy i potrzeby rewitalizacyjne, odpowiadające im cele rewitalizacji i kierunki działań oraz projekty podstawowe i przedsięwzięcia uzupełniające, które oddziałują kompleksowo na wszystkie sfery. Ponadto w tabeli 20 wykazano, że przedsięwzięcia rewitalizacyjne odpowiadają na zidentyfikowane problemy i przyczyny degradacji. Dzięki temu wskazane zostało powiązanie celów rewitalizacji z diagnozą podobszarów rewitalizacji. Wszystkie kierunki działań oraz zaplanowane projekty rewitalizacyjne są zintegrowane i powiązane problemowo oraz odpowiadają na zidentyfikowane potrzeby (zawarte w tabeli 7). W związku z tym Gminny Program Rewitalizacji ujmuje działania w sposób kompleksowy, tak aby nie pomijać aspektu społecznego oraz gospodarczego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego oraz środowiskowego.

W tabeli 22 pogrubioną czcionką wskazano cele rewitalizacji, kierunki działania, projekty podstawowe i przedsięwzięcia uzupełniające, które bezpośrednio odpowiadają problemom i potrzebom rewitalizacyjnym. Natomiast pozostałe elementy wskazane w tabeli wpływają pośrednio na problemy i potrzeby rewitalizacyjne, wzmacniając planowany efekt realizacji działań rewitalizacyjnych.

Tabela 22 Wewnętrzna spójność dokumentu – potrzeby rewitalizacyjne wraz z odpowiadającymi im celami rewitalizacji i kierunkami działań oraz zaplanowanymi projektami podstawowymi i przedsięwzięciami uzupełniającymi

PROBLEMY	POTRZEBA REWITALIZACYJNA	CEL REWITALIZACJI	KIERUNKI DZIAŁANIA	PROJEKTY PODSTAWOWE	PRZEDSIĘWZIĘCIA UZUPEŁNIAJĄCE
– wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym, świadczący o postępującym procesie starzenia się społeczeństwa; – spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji II; – wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji I; – niedostateczna aktywność mieszkańców skupionych w sektorze społecznym (w tym m.in. w organizacjach społecznych); – niska integracja i tożsamość lokalna mieszkańców;	<i>Zapewnianie udziału w życiu społecznym osobom starszym</i>	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.3.	1, 5 7, 8, 9, 10	2, 8 7

– brak wykreowanych centrów podobszarów rewitalizacji będących miejscami integracji i aktywności mieszkańców; – bariery architektoniczne i urbanistyczne uniemożliwiające efektywne korzystanie z przestrzeni i obiektów publicznych w szczególności osobom starszym i niepełnosprawnym; – niefunkcjonalny i niebezpieczny układ komunikacyjny spowodowany wysokim natężeniem ruchu kołowego oraz lokalizacją większości przestrzeni i obiektów wzdłuż drogi wojewódzkiej 968; – niedostatecznie rozwinięta infrastruktura sportowa, rekreacyjna, turystyczna i okołoturystyczna; – niedostateczne wyposażenie przestrzeni publicznych w obiekty małej architektury; – niedostateczna ilość i jakość zieleni urządzonej; – nieuporządkowane przestrzenie publiczne; – niekorzystny udział powierzchni terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną oraz zieleni urządzonej na podobszarze rewitalizacji II; – nieurządzone i nieuporządkowane obszary zieleni.		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.		
---	--	----------------------	--	--	--

– niekorzystne wyniki egzaminów gimnazjalnych na podobszarze rewitalizacji I; – niedostosowany poziom kompetencji i kwalifikacji mieszkańców do potrzeb rynku pracy, wynikający m.in. z obecnego systemu kształcenia oraz wiejskiego charakteru gminy; – niedostateczna aktywność mieszkańców skupionych w sektorze społecznym (w tym m.in. w organizacjach społecznych); – niedostatecznie rozwinięta infrastruktura sportowa, rekreacyjna, turystyczna i okołoturystyczna; – niedostateczne wyposażenie przestrzeni publicznych w obiekty małej architektury; – niedostateczna ilość i jakość zieleni urządzonej; – nieuporządkowane przestrzenie publiczne; – niekorzystny udział powierzchni terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną oraz zieleni urządzonej na podobszarze rewitalizacji II; – nieurządzone i nieuporządkowane obszary zieleni.	<i>Wyrównanie szans edukacyjnych i stworzenie możliwości do rozwoju kapitału ludzi młodych</i>	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.3.	1, 4, 5 2, 3	2, 8 7
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.		

– niekorzystny udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym; – wzrost udziału osób bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy w % bezrobotnych ogółem; – niedostosowany poziom kompetencji i kwalifikacji mieszkańców do potrzeb rynku pracy, wynikający m.in. z obecnego systemu kształcenia oraz wiejskiego charakteru gminy; – wysoki udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej; – wzrost zagrożenia patologiami społecznymi (najczęstsze powody korzystania ze świadczeń pomocy społecznej to ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz długotrwała lub ciężka choroba); – wysoki poziom przemocy w rodzinach – wysoka liczba wypełnionych formularzy „niebieska karta” na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji I; – niedostateczna aktywność mieszkańców skupionych w sektorze społecznym (w tym m.in. w organizacjach społecznych); – niska integracja i tożsamość lokalna mieszkańców; – niski stopień zamożności mieszkańców – niski poziom wskaźnika podatkowego G; – niedostateczne zróżnicowanie oferty handlu i usług;	<i>Przeciwdziałanie zjawisku bezrobocia (w tym bezrobocia długotrwałego) i zwiększanie szans na zatrudnienie</i>	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3.	1, 3 2, 5, 7, 8, 9, 10, 11	1 2, 3, 4, 5, 8
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.		

– niedostateczne rozwinięcie sfery usług związanych z turystyką, w tym turystyką zdrowotną i prozdrowotną; – niska trwałość działalności gospodarczych; – niedostateczne wykorzystanie potencjału leczniczych wód mineralnych oraz Beskidu Wyspowego; – nieuporządkowane przestrzenie publiczne.					
– niekorzystny udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym; – wzrost udziału osób bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy w % bezrobotnych ogółem; – niedostosowany poziom kompetencji i kwalifikacji mieszkańców do potrzeb rynku pracy, wynikający m.in. z obecnego systemu kształcenia oraz wiejskiego charakteru gminy; – wysoki udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej; – wzrost zagrożenia patologiami społecznymi (najczęstsze powody korzystania ze świadczeń pomocy społecznej to ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz długotrwała lub ciężka choroba); – wysoki poziom przemocy w rodzinach – wysoka liczba wypełnionych formularzy „niebieska karta” na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji I.	<i>Wieloaspektowe wsparcie osób zagrożonych marginalizacją społeczną i wykluczonych społecznie na podobszarach rewitalizacji</i>	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3.	1, 3 2, 5, 7	1 2, 3, 4, 5, 8
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.		

– częste dewastacje mienia publicznego; – niski stopień zamożności mieszkańców – niski poziom wskaźnika podatkowego G; – niefunkcjonalny i niebezpieczny układ komunikacyjny spowodowany wysokim natężeniem ruchu kołowego oraz lokalizacją większości przestrzeni i obiektów wzdłuż drogi wojewódzkiej 968; – niedostateczny stan infrastruktury technicznej i komunalnej, w tym infrastruktury towarzyszącej (m.in. chodniki, parkingi, oświetlenie).	<i>Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego na podobszarach rewitalizacji</i>	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1.	1	6 7
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.		
– wzrost zagrożenia patologiami społecznymi (najczęstsze powody korzystania ze świadczeń pomocy społecznej to ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz długotrwała lub ciężka choroba); – niedostateczna aktywność mieszkańców skupionych w sektorze społecznym (w tym m.in. w organizacjach społecznych); – niska integracja i tożsamość lokalna mieszkańców; – brak wykreowanych centrów podobszarów rewitalizacji będących miejscami integracji i aktywności mieszkańców; – bariery architektoniczne i urbanistyczne uniemożliwiające efektywne korzystanie z przestrzeni i obiektów publicznych w szczególności osobom starszym i niepełnosprawnym; – niedostatecznie rozwinięta infrastruktura sportowa, rekreacyjna, turystyczna	<i>Wzrost zaangażowania lokalnej społeczności (w tym mieszkańców skupionych w organizacjach pozarządowych)</i>	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.3.	1, 5 2, 3, 4, 7	2 1, 4, 5, 8
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.		

- i okółoturystyczna; – niedostateczne wyposażenie przestrzeni publicznych w obiekty małej architektury; – niedostateczna ilość i jakość zieleni urządzonej; – nieuporządkowane przestrzenie publiczne; – niekorzystny udział powierzchni terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną oraz zieleni urządzonej na podobszarze rewitalizacji II; – nieurządzone i nieuporządkowane obszary zieleni.					
– niedostateczne zróżnicowanie oferty handlu i usług; – niedostateczne rozwinięcie sfery usług związanych z turystyką, w tym turystyką zdrowotną i prozdrowotną; – niska trwałość działalności gospodarczych; – niedostateczne wykorzystanie potencjału leczniczych wód mineralnych oraz Beskidu Wyspowego; – brak wykreowanych centrów podobszarów rewitalizacji będących miejscami integracji i aktywności mieszkańców; – bariery architektoniczne i urbanistyczne uniemożliwiające efektywne korzystanie z przestrzeni i obiektów publicznych w szczególności osobom starszym i niepełnosprawnym; – niedostatecznie rozwinięta infrastruktura sportowa, rekreacyjna, turystyczna i okółoturystyczna;	<i>Tworzenie warunków do rozwoju sektorów handlowo-usługowego, turystycznego i okółoturystycznego</i>	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3.	1, 6, 7, 8, 9, 10, 11 2, 4	2, 4, 5, 7 3, 6, 8
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.		

– brak systemu spójnego oznakowania informacyjno-edukacyjnego do pełnienia funkcji turystycznych; – niedostateczny stan infrastruktury technicznej i komunalnej, w tym infrastruktury towarzyszącej (m.in. chodniki, parkingi, oświetlenie); – niedostateczne wyposażenie przestrzeni publicznych w obiekty małej architektury; – niedostateczna ilość i jakość zieleni urządzonej; – nieuporządkowane przestrzenie publiczne; – niekorzystny udział powierzchni terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną oraz zieleni urządzonej na podobszarze rewitalizacji II; – postępująca degradacja techniczna części budynków; – nieurządzone i nieuporządkowane obszary zieleni.					
– niekorzystny udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym; – wzrost udziału osób bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy w % bezrobotnych ogółem; – niedostosowany poziom kompetencji i kwalifikacji mieszkańców do potrzeb rynku pracy, wynikający m.in. z obecnego systemu kształcenia oraz wiejskiego charakteru gminy;	<i>Wzmocnienie przedsiębiorczości mieszkańców podobszarów rewitalizacji</i>	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3.	1, 2, 4 1, 3, 7, 8, 9, 10, 11	3 1, 4, 5, 6, 7, 8

– niski stopień zamożności mieszkańców – niski poziom wskaźnika podatkowego G; – niedostateczne zróżnicowanie oferty handlu i usług; – niedostateczne rozwinięcie sfery usług związanych z turystyką, w tym turystyką zdrowotną i prozdrowotną; – niska trwałość działalności gospodarczych; – niedostateczne wykorzystanie potencjału leczniczych wód mineralnych oraz Beskidu Wyspowego; – niedostatecznie rozwinięta infrastruktura sportowa, rekreacyjna, turystyczna i okołoturystyczna; – niedostateczny stan infrastruktury technicznej i komunalnej, w tym infrastruktury towarzyszącej (m.in. chodniki, parkingi, oświetlenie); – nieuporządkowane przestrzenie publiczne; – niekorzystny udział powierzchni terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną oraz zieleni urządzonej na podobszarze rewitalizacji II; – postępująca degradacja techniczna części budynków.			Cel rewitalizacji 2. Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.		
– częste dewastacje mienia publicznego; – niedostateczne zróżnicowanie oferty handlu i usług; – niedostateczne rozwinięcie sfery usług związanych z turystyką, w tym turystyką zdrowotną i prozdrowotną; – niedostateczne wykorzystanie potencjału	<i>Uporządkowanie istniejących oraz stworzenie nowych wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych</i>	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3.	1, 7, 8 9, 10, 11	4, 5, 6, 7, 8
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.		

leczniczych wód mineralnych oraz Beskidu Wyspowego; – brak wykreowanych centrów podobszarów rewitalizacji będących miejscami integracji i aktywności mieszkańców; – bariery architektoniczne i urbanistyczne uniemożliwiające efektywne korzystanie z przestrzeni i obiektów publicznych w szczególności osobom starszym i niepełnosprawnym; – niefunkcjonalny i niebezpieczny układ komunikacyjny spowodowany wysokim natężeniem ruchu kołowego oraz lokalizacją większości przestrzeni i obiektów wzdłuż drogi wojewódzkiej 968; – niedostatecznie rozwinięta infrastruktura sportowa, rekreacyjna, turystyczna i okołoturystyczna; – brak systemu spójnego oznakowania informacyjno-edukacyjnego do pełnienia funkcji turystycznych; – niedostateczny stan infrastruktury technicznej i komunalnej, w tym infrastruktury towarzyszącej (m.in. chodniki, parkingi, oświetlenie); – niedostateczne wyposażenie przestrzeni publicznych w obiekty małej architektury; – niedostateczna ilość i jakość zieleni urządzonej; – nieuporządkowane przestrzenie publiczne; – niekorzystny udział powierzchni terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną oraz					
---	--	--	--	--	--

- zieleni urządzonej na podobszarze rewitalizacji II; – zaburzenie ładu przestrzennego i estetyki obiektów budowlanych; – nieurządzone i nieuporządkowane obszary zieleni.					
– niefunkcjonalny i niebezpieczny układ komunikacyjny spowodowany wysokim natężeniem ruchu kołowego oraz lokalizacją większości przestrzeni i obiektów wzdłuż drogi wojewódzkiej 968; – niedostatecznie rozwinięta infrastruktura sportowa, rekreacyjna, turystyczna i okołoturystyczna; – brak systemu spójnego oznakowania informacyjno-edukacyjnego do pełnienia funkcji turystycznych; – niedostateczny stan infrastruktury technicznej i komunalnej, w tym infrastruktury towarzyszącej (m.in. chodniki, parkingi, oświetlenie); – nieuporządkowane przestrzenie publiczne; – niedostateczna świadomość ekologiczna mieszkańców w zakresie ochrony środowiska.	<i>Wzrost funkcjonalności i jakości infrastruktury technicznej i komunalnej</i>	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3.	1, 7, 8 9, 10, 11	6 4, 5, 7, 8
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.		
– zaburzenie ładu przestrzennego i estetyki obiektów budowlanych; – niska efektywność energetyczna części budynków, w tym obiektów mieszkalnych; – postępująca degradacja techniczna części budynków; – przekroczenie standardów jakości powietrza; – niedostateczna świadomość ekologiczna mieszkańców w zakresie ochrony środowiska.	<i>Zatrzymanie postępującej degradacji technicznej i/lub poprawa efektywności energetycznej budynków</i>	Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.	1, 7, 8, 9, 10 6	7 4, 5

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023

– niska integracja i tożsamość lokalna mieszkańców; – niedostatecznie rozwinięta infrastruktura sportowa, rekreacyjna, turystyczna i okołoturystyczna; – niekorzystny udział powierzchni terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną oraz zieleni urządzonej na podobszarze rewitalizacji II; – brak systemu spójnego oznakowania informacyjno-edukacyjnego do pełnienia funkcji turystycznych; – zaburzenie ładu przestrzennego i estetyki obiektów budowlanych; – postępująca degradacja techniczna części budynków.	<i>Zachowanie i udostępnienie obiektów zabytkowych świadczących o tożsamości lokalnej</i>	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.3.	1, 8	4, 5, 7
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.		
– niska efektywność energetyczna części budynków, w tym obiektów mieszkalnych; – przekroczenie standardów jakości powietrza; – niedostateczna świadomość ekologiczna mieszkańców w zakresie ochrony środowiska.	<i>Przeciwdziałanie i ograniczenie emisji szkodliwych substancji</i>	Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.	1, 6 7, 8, 9, 10, 11	7 4, 5, 6
– niska efektywność energetyczna części budynków, w tym obiektów mieszkalnych; – przekroczenie standardów jakości powietrza; – niedostateczna świadomość ekologiczna mieszkańców w zakresie ochrony środowiska.	<i>Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców</i>	Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.	1, 4, 5, 6	2, 6 4, 5, 7

Źródło: Opracowanie własne

KONCENTRACJA PROGRAMU REWITALIZACJI

Wyznaczone podobszary rewitalizacji to obszary o szczególnej (w skali gminy) koncentracji problemów i zjawisk kryzysowych, w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej (tabela 7). Ponadto mają one istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, wynikające z faktu, iż obszar ten stanowi centrum społeczno-gospodarcze Gminy Kamienica. Działania przewidziane do realizacji koncentrują się na terenach mających znaczenie dla społeczności lokalnych. Z jednej strony są to przestrzenie publiczne, z drugiej zaś obiekty świadczące różnorodne usługi nie tylko w skali podobszarów rewitalizacji, ale także całej Gminy Kamienica. W związku z tym niezbędne są działania zmierzające do poprawy sytuacji na wyznaczonych podobszarach, zaś efekty działań będą oddziaływać poza podobszary rewitalizacji, obejmując całą gminę.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

Wszystkie projekty zawarte w dokumencie realizowane będą na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji (mapa 10), natomiast zasięg ich oddziaływania będzie większy i obejmie teren całej gminy, ponieważ z efektów zaplanowanych działań korzystać będą wszyscy interesariusze rewitalizacji. Zaplanowane „miękkie” przedsięwzięcia rewitalizacyjne ze względu na społeczny charakter działań dedykowane będą mieszkańcom całej gminy, ponieważ tylko poprzez większą skalę oddziaływania na wzmocnienie kapitału społecznego ludzi młodych, wzrost przedsiębiorczości mieszkańców, wykluczenie społeczne i/lub zagrożenie ubóstwem oraz działania integracyjno-kulturalne można uzyskać założone efekty w postaci rozwiązania zidentyfikowanych problemów. Wzajemne dopełnianie się projektów podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających oraz zaangażowanie lokalnej społeczności pozwoli na osiągnięcie efektu rewitalizacji widocznego na dwóch podobszarach i uniknięcia wybiórczości inwestycji. Zindywidualizowane działania rewitalizacyjne wdrażane na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji wzajemnie będą się dopełniać przestrzennie, dzięki czemu efekty ich realizacji nie będą widoczne punktowo w pojedynczych miejscach, a na całym obszarze objętym kryzysem. Projekty i/lub przedsięwzięcia podstawowe zostały zaprogramowane w taki sposób, aby odpowiadały na problemy mieszkańców, a przede wszystkim nie skutkowały przenoszeniem problemów w inne miejsce. W tym celu zawarto

zarówno przedsięwzięcia inwestycyjne, jak i społeczne, które zapobiegą niepożądaną efektem społecznym, takim jak segregacja społeczna i wykluczenie.

Mapa 10 Rozmieszczenie przestrzenne inwestycyjnych projektów podstawowych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie openstreetmap.org

Dostępność do powstałej infrastruktury oraz działań społecznych i kulturalnych dla wszystkich użytkowników zamieszkujących dany teren spowoduje, że z pozytywnych efektów rewitalizacji korzystać będą wszyscy mieszkańcy, bez względu na sytuację materialną. Taka sytuacja przyczyni się do wzmocnienia aktywności społecznej i gospodarczej oraz wzrostu tożsamości i integracji społeczności lokalnej na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji. Z drugiej strony komplementarność w wymiarze przestrzennym skutkuje ciągłą analizą następstw decyzji przestrzennych w skali całej gminy i jej otoczenia.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

Projekty i/lub przedsięwzięcia podstawowe oraz uzupełniające zawarte w dokumencie stanowią kompleksową odpowiedź na zdiagnozowane we wszystkich sferach zróżnicowane problemy i wykorzystują potencjały lokalne wyznaczonych podobszarów rewitalizacji w zakresie dziedzictwa naturalnego i kulturowego, wysokiego kapitału społecznego ludzi młodych oraz wysokiej liczby organizacji pozarządowych. Wykazane to zostało w powiązaniu każdego projektu podstawowego ze zdiagnozowanymi problemami i potencjałami. Dzięki temu wszystkie projekty i/lub przedsięwzięcia uzupełniające są komplementarne w oddziaływaniu całościowym na podobszary rewitalizacji w aspekcie społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym. Takie podejście ma przeciwdziałać fragmentaryzacji działań koncentrując się na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danych podobszarów, które w tym przypadku spowodowane są głównie kumulacją wykluczenia społecznego, ubóstwa oraz bezrobocia. Jest to szczególnie istotne w odniesieniu do poszczególnych fragmentów podobszarów, które charakteryzują się innymi problemami ze względu na pełnione funkcje. W związku z tym wykonana została pogłębiona analiza i diagnoza podobszarów rewitalizacji we wszystkich aspektach: społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym, która zawarta jest w II części niniejszego dokumentu. Konieczne jest również określenie pożądanego stanu do jakiego mają doprowadzić dany obszar projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, dlatego została określona wizja (planowany efekt rewitalizacji), uwzględniająca uwarunkowania i zasoby wewnętrzne obszaru, tj. unikatowe zasoby naturalne: lecznicze wody mineralne oraz unikatowość Beskidu Wyspowego. Parametryzacja efektów rewitalizacji określona została na poziomie celów rewitalizacji, ponieważ wizja określa zbiór poświadanych wartości do osiągnięcia po wdrożeniu założeń dokumentu.

Podczas podejmowania strategicznych decyzji przez samorząd lokalny na innych płaszczyznach, będą brane pod uwagę zaplanowane działania rewitalizacyjne, aby zapewnić koordynację tematyczną i organizacyjno-techniczną działań administracji samorządowej. Ponadto ważne jest, że proces rewitalizacji realizuje założenia innych dokumentów strategicznych i planistycznych zarówno na szczeblu lokalnym, jak i powiatowym, regionalnym, krajowym czy europejskim, co zostało wykazane w rozdziale 2, części I dokumentu.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTITUCJONALNA

Dla zagwarantowania, że przyjęte postanowienia będą konsekwentnie realizowane, zapewnione zostały warunki organizacyjne i instytucjonalne do ich wdrażania oraz weryfikacji.

Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie założeń dokumentu jest Wójt Gminy Kamienica przy pomocy Koordynatora ds. rewitalizacji, powołanego w Urzędzie Gminy Kamienica (UG Kamienica), który posiada wiedzę i doświadczenie w zakresie zarządzania projektami. Jednocześnie jest to efekt osadzenia rewitalizacji w ramach istniejących struktur organizacyjnych UG Kamienica, odpowiedzialnych za koordynację systemu zarządzania rozwojem gminy.

W celu efektywnego oraz zintegrowanego współdziałania różnych jednostek, Wójt może powołać Zespół Zadaniowy, w którego skład wejdą przedstawiciele komórek/referatów/samodzielnych stanowisk pracy UG Kamienica i/lub jednostek organizacyjnych gminy, odpowiedzialnych za realizację konkretnych projektów. Powołanie Zespołu Zadaniowego przyczyni się do wzajemnego uzupełniania się działań oraz spójności procedur w realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie powiązanych projektów infrastrukturalnych („twardych”) oraz społecznych („miękkich”).

Jako organ opiniotawczo-doradczy Wójta Gminy Kamienica powołany został Komitet Rewitalizacji. Wybrani kandydaci zostali powołani na członków Komitetu Rewitalizacji *Zarządzeniem NR IRG.0050.3.2017 Wójta Gminy Kamienica z dnia 3 stycznia 2017 r. w sprawie powołania Komitetu Rewitalizacji ds. Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023* (po przeprowadzeniu właściwej procedury wynikającej z ustawy o rewitalizacji).

KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA

W Gminnym Programie Rewitalizacji zwrócono również uwagę na zachowanie ciągłości programowej w odniesieniu do przedsięwzięć o charakterze infrastrukturalnym, które zostały już zrealizowane w ramach polityki spójności 2007–2013, a także komplementarnymi projektami społecznymi wdrażanymi w ramach polityki spójności 2014–2020. Ma to kluczowe znaczenie dla efektywności procesu rewitalizacji

w oddziaływaniu na sytuację kryzysową występującą na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji.

W okresie programowania UE w latach 2007–2013 rozpoczęto proces bazujący na działaniach rewitalizacyjnych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji, jak również na obszarze całej Gminy Kamienica m.in. poprzez realizację projektów edukacyjnych skierowanych w szczególności do ludzi młodych, aktywizacyjnych polegających na włączeniu i integracji społecznej (w tym osób zagrożonych marginalizacją społeczną i wykluczonych społecznie), wspierających oddolne inicjatywy. Ponadto przeprowadzono szereg działań mających na celu poprawę infrastruktury w zakresie infrastruktury komunalnej, sportowej, rekreacyjnej, kulturalnej i turystycznej. W związku z tym zrealizowane projekty mogą stanowić podstawę do rozwinięcia działań rewitalizacyjnych w ramach obecnej perspektywy finansowej w latach 2014–2020 w zakresie rozwiązywania zdiagnozowanych, kluczowych problemów społecznych, a także gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych.

Projekty zrealizowane przez Gminę Kamienica, obejmujące swym zasięgiem wyznaczone podobszary rewitalizacji i/lub mające na niego wpływ społeczno-gospodarczy (współfinansowane z różnych źródeł zewnętrznych) przedstawia tabela 23.

Tabela 23 Wykaz najważniejszych projektów zrealizowanych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji lub mających wpływ na ich rozwój społeczno-gospodarczy na terenie Gminy Kamienica

Lp.	Nazwa projektu	Wartość projektu w złotych	Wartość dofinansowania	Źródło finansowania
1.	„Budowa centrum turystyczno-uzdrowiskowego z pijalnią wód mineralnych w Szczawie”	623 310,44	383 182,00	EFRRROW, PROW na lata 2007–2013 działanie „Odnowa i rozwój wsi”
2.	„Odnowa centrum wsi Kamienica poprzez budowę placu rekreacyjno-sportowego”	180 591,44	117 690,00	EFRRROW, PROW na lata 2007–2013 działanie 413 „Wdrożenie lokalnych strategii rozwoju”
3.	„Budowa gminnego parku przyrodniczego w Kamienicy”	149 112,69	96 983,00	EFRRROW, PROW na lata 2007–2013 działanie 413 „Wdrożenie lokalnych strategii rozwoju”
4.	„Odnowa wsi Kamienica poprzez przebudowę obiektu sportowo-rekreacyjnego”	481 517,09	159 258,00	EFRRROW, PROW na lata 2007–2013 działanie 413 „Wdrożenie lokalnych strategii rozwoju”
5.	„Uzupełnienie wodociągów w Gminie Kamienica oraz modernizacja oczyszczalni ścieków w Kamienicy”	3 638 354,81	1 682 859,19	EFRRROW, PROW na lata 2007–2013 działanie 321 „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej”
6.	„Remont świetlicy w Zbludzy i świetlicy i zaplecza w Kamienicy”	125 735,08	82 020,00	EFRRROW, PROW na lata 2007–2013 działanie „Odnowa i rozwój wsi”
7.	„Rozbudowa istniejącej kanalizacji sanitarnej w Gminie Kamienica”	1 255 345,15	677 021,00	EFRRROW, PROW na lata 2007–2013 działanie 321 „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej”
8.	„Budowa sieci wodociągowej rozdzielczej z przyłączami – II etap w m. Kamienica”	580 666,44	248 816,00	EFRRROW, PROW na lata 2007–2013 działanie 321 „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej”
9.	„Budowa mikroinstalacji prosumenckich – fotowoltaicznych na budynkach	1 262 633,74	569 509,00	EFRRROW, PROW na lata 2007–2013

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023

	mieszkalnych w Gminie Kamienica”			działanie 321 „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej”
10.	„Czas na aktywność w gminie Kamienica”	521 001,04	442 850,88	EFS, POKL 2007–2013 działanie 7.1. „Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji”
11.	„Równam do najlepszych”	176 823,60	150 300,06	EFS, POKL 2007–2013 działanie 9.1. „Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty”
12.	„Poznaj tradycję”	49 984,00	42 486,40	EFS, POKL 2007–2013 działanie 9.5. „Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich”
13.	„Modernizacja ośrodka rekreacyjnego „Saturn” w Kamienicy” (Beneficjent: Gminny Ośrodek Kultury w Kamienicy)	479 833, 43	294 979,00	EFROW, PROW na lata 2007–2013 działanie „Odnowa i rozwój wsi”
14.	„Produkcja tkanin artystycznych sposobem na aktywizację kobiet w Gminie Kamienica” (Beneficjent: Gminny Ośrodek Kultury w Kamienicy)	49 992,85	42 493,92	EFS, POKL 2007–2013 działanie 6.3. „Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich”
15.	„Wspomóżmy talenty” (Beneficjent: Gminny Ośrodek Kultury w Kamienicy)	49 985,00	42 487,25	EFS, POKL 2007–2013 działanie 9.5 „Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Kamienica

Przeprowadzona analiza wykazała, że przedsięwzięcia podejmowane w poprzednich latach mają swoją ciągłość i kontynuację w aktualnym dokumencie. Wnioski wyciągnięte z realizacji poprzednich działań na tych podobszarach pozwolą na bardziej efektywne wykorzystanie środków i możliwości w obecnej perspektywie finansowej, dzięki czemu proces rewitalizacji wzmocni ich efektywność i skuteczność.

KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne zawarte w niniejszym dokumencie będą współfinansowane z różnych źródeł, obejmujących m.in. środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), krajowych środków publicznych oraz środków prywatnych z wykluczeniem ryzyka podwójnego finansowania.

W związku z tym, że komplementarność finansowa oznacza także zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania, podczas programowania działań wykorzystano zgłoszone propozycje projektów planowanych do realizacji na podobszarach rewitalizacji przez podmioty prywatne, które angażować będą środki własne. Tym samym proces rewitalizacji przebiegać będzie przy założeniu, że stymulowanie endogenicznych zdolności inwestycyjnych w postaci zasobów wewnętrznych podmiotów zlokalizowanych na podobszarach rewitalizacji czy ich mieszkańców będzie miało kluczowe znaczenie dla dynamiki i skuteczności pożądaných zmian strukturalnych zarówno społecznych, jak i infrastrukturalnych.

Komplementarność źródeł finansowania określona została w części III, rozdziale 3 dotyczącym szacunkowych ram finansowych programu, gdzie na poziomie poszczególnych przedsięwzięć określono szacowaną ogólną wartość projektu w podziale na publiczne i prywatne źródła finansowania.

Dzięki zaangażowaniu środków publicznych (składających się ze środków własnych gminy, jednostek podległych gminie, podmiotów z sektora finansów publicznych) następuje integracja finansowa zaplanowanych projektów podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających.

3. Szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem źródeł finansowania

Indykatywne ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica obejmują projekty podstawowe, które wynikają z planów projektowych Gminy Kamienica, podległych jej jednostek organizacyjnych, jak również projektów zgłoszonych przez interesariuszy rewitalizacji planujących ich realizację na obszarze rewitalizacji lub poza wyznaczonym obszarem, ale wpływających na jego rozwój społeczno-gospodarczy.

Ponadto plany projektowe odpowiadają na możliwości ich sfinansowania z uwzględnieniem sytuacji budżetowej gminy, ponieważ „wskaźnik G – podstawowych dochodów podatkowych na 1 mieszkańca gminy przyjęty do obliczania subwencji wyrównawczej na 2016 r.” wyniósł 595,47 zł (przy wskaźniku dla Polski – 1 514,27 zł), co oznacza niedostateczną samodzielność finansową jednostki i w istotny sposób determinuje zdolność realizacji długookresowych zadań rewitalizacyjnych.

Podsumowanie podanych wartości brutto poszczególnych projektów pozwoliło określić szacunkowe ramy finansowe dokumentu z podziałem na różne źródła finansowania (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2014–2020 – publiczne i prywatne środki krajowe w celu realizacji zasady dodatkowości środków Unii Europejskiej).

Ze względu na charakterystykę tematyczną projektów uzupełniających realizowanych w systemie ciągłym przez różnych interesariuszy rewitalizacji, a tym samym brak możliwości dokładnego określenia ich całkowitych wartości w okresie realizacji GPR, ramy finansowe z uwzględnieniem różnych źródeł finansowania podane zostały szacunkowo w tabeli 24.

Tabela 24 Szacunkowe ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica

Lp.	Nazwa projektu/przedsięwzięcia	Całkowita wartość projektu (w mln zł)	Środki publiczne				Środki prywatne	Środki z innych źródeł
			Środki budżetu gminy	Środki UE		Krajowe środki publiczne		
				EFRR	EFS			
PROJEKTY PODSTAWOWE								
1.	Zwiększenie integracji i poziomu bezpieczeństwa mieszkańców – rozwój infrastruktury społecznej i atrakcyjne zagospodarowanie przestrzeni publicznych	11 500 000,00	2 125 000,00	5 525 000,00	–	850 000,00	3 000 000,00	–
2.	Przedsiębiorczy mieszkańcy – współpraca i wsparcie na starcie oraz w rozwoju	1 000 000,00	50 000,00	–	850 000,00	100 000,00	–	–
3.	Společne zintegrowanie – włączenie społeczne mieszkańców i wsparcie w sytuacjach kryzysowych	800 000,00	40 000,00	–	680 000,00	80 000,00	–	–
4.	Edukacja przez całe życie – podniesienie kompetencji kluczowych	800 000,00	40 000,00	–	680 000,00	80 000,00	–	–
5.	Aktywizacja i integracja międzypokoleniowa mieszkańców	300 000,00	60 000,00	–	–	240 000,00	–	–
6.	Czyste środowisko naturalne – edukacja i przeciwdziałanie zanieczyszczeniu	2 000 000,00	50 000,00	1 950 000,00	–	–	–	–
7.	Nadanie nowych funkcji społecznych budynkowi po byłym Domu Handlowo-Usługowym „Kiczora” w Szczawie	2 100 000,00	–	–	–	–	2 100 000,00	–
8.	Zabezpieczenie i udostępnienie zabytkowego kompleksu pałacowo-dworskiego „Dworek – Gorce” w Kamienicy Górnej	2 000 000,00	–	–	–	–	2 000 000,00	–
9.	Utworzenie „Domu Rehabilitacyjno-Wczasowego” w Szczawie	42 000 000,00	–	–	–	–	42 000 000,00	–
10.	Utworzenie Domu Seniora z częścią hotelową w Szczawie	30 000 000,00	–	–	–	–	30 000 000,00	–
11.	Utworzenie obiektu gastronomicznego i rekreacyjnego w Szczawie	3 000 000,00	–	–	–	–	3 000 000,00	–

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023

PRZEDSIĘWZIĘCIA UZUPEŁNIAJĄCE								
1.	Aktywizacja społeczna i zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną	1 000 000,00	50 000,00	–	850 000,00	100 000,00	–	–
2.	Organizacja cyklicznych wydarzeń oraz rozwój działalności społecznej, sportowej, rekreacyjnej, kulturalnej, artystycznej i edukacyjnej na rzecz interesariuszy rewitalizacji	500 000,00	100 000,00	–	–	400 000,00	–	–
3.	Stworzenie systemu wspierania przedsiębiorczości mieszkańców (ze szczególnym uwzględnieniem podobszarów rewitalizacji)	1 000 000,00	50 000,00	–	850 000,00	100 000,00	–	–
4.	Tworzenie infrastruktury turystycznej i okoturystycznej	3 000 000,00	750 000,00	1 950 000,00	–	300 000,00	–	–
5.	Tworzenie produktu turystycznego bazującego na lokalnym dziedzictwie	500 000,00	–	–	–	–	–	–
6.	Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości infrastruktury komunalnej	3 000 000,00	1 091 100,00	–	–	–	–	1 908 900,00
7.	Poprawa stanu wizualnego i technicznego oraz adaptacja do pełnienia pierwotnych bądź nadania nowych funkcji budynków użyteczności publicznej, mieszkalnych, usługowo-handlowych, hotelowych i produkcyjnych wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia, zlokalizowanych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji	5 000 000,00	500 000,00	1 500 000,00	–	–	3 000 000,00	–
8.	Rozwój i modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej dla mieszkańców	6 000 000,00	1 500 000,00	3 900 000,00	–	600 000,00	–	–
SUMA PROJEKTÓW PODSTAWOWYCH		92 500 000,00	2 365 000,00	7 475 000,00	2 210 000,00	1 350 000,00	87 200 000,00	–
SUMA PROJEKTÓW UZUPEŁNIAJĄCYCH		20 000 000,00	4 041 100,00	7 350 000,00	1 700 000,00	1 500 000,00	3 000 000,00	1 908 900,00
SUMA		112 500 000,00	6 406 100,00	14 825 000,00	3 910 000,00	2 850 000,00	90 200 000,00	1 908 900,00

Źródło: Opracowanie własne

IV. Część wdrożeniowa

1. System realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji jest dokumentem ponadkadencyjnym, określającym cele i plany działań rewitalizacyjnych na kilka lat, dlatego ważnym elementem decydującym o efektywności realizacji jego założeń jest skuteczny i zintegrowany system zarządzania. Proces wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, które wymaga dobrego przygotowania informacyjnego oraz stałej komunikacji z otoczeniem, opierającej się o pozyskiwanie obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze.

1.1. Struktura zarządzania dokumentem wraz z jego kosztami

Dla zagwarantowania, że przyjęte postanowienia będą konsekwentnie realizowane, zapewnione zostały warunki organizacyjne i instytucjonalne do ich wdrażania oraz weryfikacji.

Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie założeń dokumentu jest Wójt Gminy Kamienica przy pomocy Koordynatora ds. rewitalizacji powołanego w ramach stanowiska w Urzędzie Gminy Kamienica (UG Kamienica), który posiada wiedzę i doświadczenie w zakresie zarządzania projektami. Jednocześnie jest to efekt osadzenia rewitalizacji w ramach istniejących struktur organizacyjnych UG Kamienica, odpowiedzialnych za koordynację systemu zarządzania rozwojem gminy.

Koordynator będzie współpracował z innymi pracownikami UG Kamienica, a także jednostek organizacyjnych gminy, będących specjalistami w danych dziedzinach. Dodatkowo odpowiedzialny będzie za przepływ informacji między interesariuszami rewitalizacji (w tym partnerami projektów rewitalizacyjnych) a Wójtem, który będzie podejmował kluczowe decyzje dotyczące procesu rewitalizacji.

W celu efektywnego oraz zintegrowanego współdziałania różnych jednostek, Wójt może powołać Zespół Zadaniowy, w którego skład wejdą przedstawiciele komórek/referatu/samodzielnych stanowisk pracy UG Kamienica i/lub jednostek organizacyjnych gminy odpowiedzialnych za realizację konkretnych projektów. Powołanie Zespołu Zadaniowego przyczyni się do wzajemnego uzupełniania się działań oraz spójności procedur w realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie powiązanych projektów infrastrukturalnych („twardych”) oraz społecznych („miękkich”).

Przewiduje się, iż w zależności od realizowanego przedsięwzięcia w skład Zespołu Zadaniowego mogą wejść również przedstawiciele interesariuszy rewitalizacji, biorących udział we wdrażaniu GPR.

Zadania niezbędne do wdrażania dokumentu wykonywane będą w ramach obowiązków poszczególnych struktur organizacyjnych gminy, dlatego nie określono dodatkowych kosztów ich realizacji. W ramach swoich kompetencji każda z komórek urzędu i/lub jednostek organizacyjnych gminy będzie wdrażała te działania, dostosowując w sposób elastyczny swoje zasoby osobowe do określonych aktualnie potrzeb.

Wszystkie projekty i/lub przedsięwzięcia rewitalizacyjne realizujące zadania własne gminy będą wdrożone zgodnie z uchwaloną przez Radę Gminy Kamienica Wieloletnią Prognozą Finansową oraz budżetami rocznymi, zapewniając efektywną realizację zaplanowanych działań. W zakresie zarządzania środkami finansowymi niezbędnymi do wdrożenia projektów rewitalizacyjnych włączony zostanie Skarbnik Gminy oraz Referat Finansowy Urzędu Gminy Kamienica.

Koordinator ds. rewitalizacji powołany w Urzędzie Gminy Kamienica w ramach wykonywanych zadań będzie ściśle współpracował z Komitetem Rewitalizacji, powołanym jako organ opiniotwórczo-doradczy Wójta Gminy Kamienica w zakresie rewitalizacji i partnerami projektów rewitalizacyjnych. Będzie również odpowiadał za obsługę techniczną i organizacyjną Komitetu Rewitalizacji. Głównym zadaniem Komitetu Rewitalizacji będzie nadzór nad efektywnością i jakością oraz postępem w realizacji określonych projektów, a tym samym celów GPR poprzez opiniowanie dokumentów i inicjatyw związanych z rewitalizacją.

W związku z tym, że realizacja zaplanowanych działań rewitalizacyjnych odbywać się będzie w oparciu o system wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej to interesariusze rewitalizacji, korzystając z dofinansowania projektów unijnymi środkami finansowymi będą zobowiązani przestrzegać zasad i procedur wspólnotowych (szczególnie w zakresie realizacji projektów partnerskich). Zasady realizacji projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych z RPO Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020 będą wynikać z obowiązujących dokumentów programowych, a determinowane będą określonymi procedurami konkursowymi.

Wdrażanie projektów rewitalizacyjnych nie ma szans powodzenia bez udanej współpracy, efektywnego współdziałania oraz wzajemnego uzupełniania się działań różnych podmiotów z sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego.

W związku z tym określenie zasad i sposobów współuczestnictwa interesariuszy jest kluczowym elementem osiągnięcia zgodności podejmowanych działań z potrzebami i oczekiwaniami społeczności lokalnej, ograniczenia występowania konfliktów oraz kosztów ich rozwiązywania, a także jest podstawą tworzenia się współczesnych form samoświadomości społecznej.

Współpraca międzysektorowa w realizacji zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji odbywać się będzie w kilku zintegrowanych wymiarach:

1. MERYTORYCZNYM – poprzez wspólne podejmowanie decyzji, rozwiązywanie problemów, opiniowanie, realizowane przede wszystkim na poziomie Komitetu Rewitalizacji.
2. ORGANIZACYJNYM – polegającym na angażowaniu specyficznych i unikalnych zasobów oraz kompetencji charakterystycznych dla danego sektora i wzajemnym ich uzupełnianiu podczas realizacji wspólnych projektów.
3. FINANSOWYM – opierającym się na współudziale finansowym wszystkich partnerów poprzez zapewnienie wkładu własnego w realizację określonych przedsięwzięć i wykorzystanie koncepcji partnerstwa (w tym np. publiczno-prywatnego).

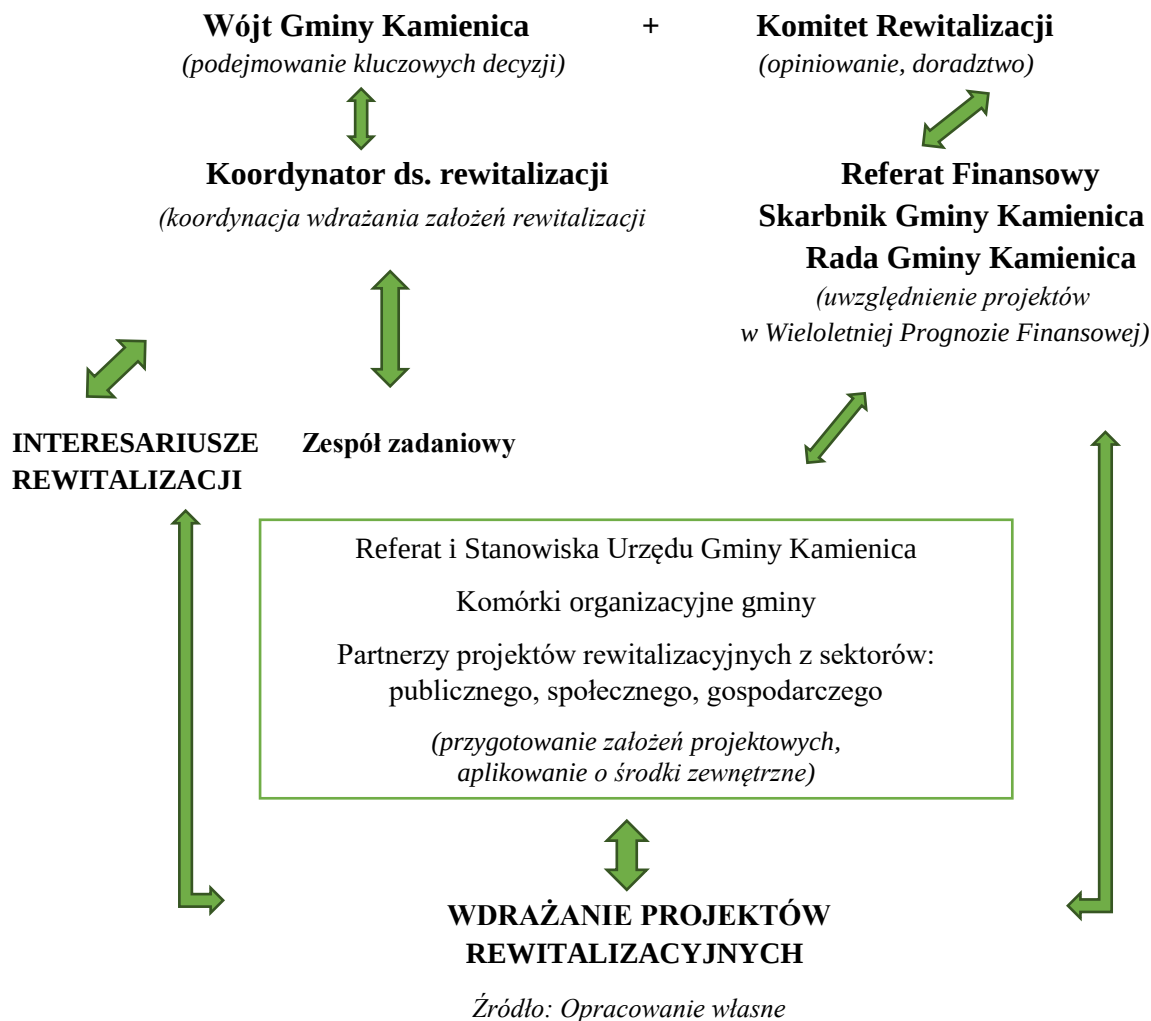
Partnerstwo trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego oprócz wspólnego celu, jakim jest wyprowadzenie podobszarów rewitalizacji z sytuacji kryzysowej w celu poprawy jakości życia mieszkańców, ma określone podstawowe zasady stanowiące fundament wspólnych działań:

- 1) respektowanie własnych potrzeb, możliwości i dążenie do osiągnięcia kompromisu,
- 2) przejrzystość podejmowanych działań,
- 3) otwarty dialog z mieszkańcami.

Współpraca pomiędzy interesariuszami rewitalizacji ma na celu:

- wykorzystanie potencjału organizacji oraz społeczności lokalnej poprzez skoordynowanie działań w ramach kilkunastu wspólnych i spójnych projektów akceptowanych i wspieranych przez wszystkich uczestników;
- optymalne wykorzystanie kompetencji i zasobów będących w dyspozycji gminy, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców czy mieszkańców;
- wsparcie innowacyjności proponowanych rozwiązań, wyrażające się zastosowaniem nowych podejść do rozwiązywania problemów.

Schemat 4 Struktura zarządzania i wdrażania rewitalizacji w Gminie Kamienica

1.2. Harmonogram realizacji programu

Założono, że Gminny Program Rewitalizacji będzie dokumentem długookresowym, obejmującym okres wdrażania zaplanowanych działań, dzięki czemu wskazane przedsięwzięcia rewitalizacyjne są możliwe do zrealizowania w horyzoncie czasowym dokumentu. Przyjęcie takiego podejścia jest zgodne z zaleceniami planistycznymi oraz pozwala na dostosowanie do aktualnych potrzeb i oczekiwań mieszkańców oraz wytycznych wynikających z perspektywy finansowej UE na lata 2014–2020. Przyjęto, że będzie to dokument strategiczny skoncentrowany terytorialnie i komplementarny problemowo, tj. mający przeciwdziałać fragmentaryzacji działań w celu wyprowadzenia podobszarów rewitalizacji z sytuacji kryzysowej. Harmonogram wdrażania dokumentu przedstawia tabela 25.

Tabela 25 Harmonogram wdrażania dokumentu

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji (w latach)							
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
PROJEKTY PODSTAWOWE									
1.	Zwiększenie integracji i poziomu bezpieczeństwa mieszkańców – rozwój infrastruktury społecznej i atrakcyjne zagospodarowanie przestrzeni publicznych								
2.	Przedsiębiorczy mieszkańcy – współpraca i wsparcie na starcie oraz w rozwoju								
3.	Społeczne zintegrowanie – włączenie społeczne mieszkańców i wsparcie w sytuacjach kryzysowych								
4.	Edukacja przez całe życie – podniesienie kompetencji kluczowych								
5.	Aktywizacja i integracja międzypokoleniowa mieszkańców								
6.	Czyste środowisko naturalne – edukacja i przeciwdziałanie zanieczyszczeniu								
7.	Nadanie nowych funkcji społecznych budynkowi po byłym Domu Handlowo-Usługowym „Kiczora” w Szczawie								
8.	Zabezpieczenie i udostępnienie zabytkowego kompleksu pałacowo-dworskiego „Dworek – Gorce” w Kamienicy Górnej								
9.	Utworzenie „Domu Rehabilitacyjno-Wczasowego” w Szczawie								
10.	Utworzenie Domu Seniora z częścią hotelową w Szczawie								
11.	Utworzenie obiektu gastronomicznego i rekreacyjnego w Szczawie								

PROJEKTY UZUPEŁNIAJĄCE									
1.	Aktywizacja społeczna i zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną								
2.	Organizacja cyklicznych wydarzeń oraz rozwój działalności społecznej, sportowej, rekreacyjnej, kulturalnej, artystycznej i edukacyjnej na rzecz interesariuszy rewitalizacji								
3.	Stworzenie systemu wspierania przedsiębiorczości mieszkańców (ze szczególnym uwzględnieniem podobszarów rewitalizacji)								
4.	Tworzenie infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej								
5.	Tworzenie produktu turystycznego bazującego na lokalnym dziedzictwie								
6.	Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości infrastruktury komunalnej								
7.	Poprawa stanu wizualnego i technicznego oraz adaptacja do pełnienia pierwotnych bądź nadania nowych funkcji budynków użyteczności publicznej, mieszkalnych, usługowo-handlowych, hotelowych i produkcyjnych wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia, zlokalizowanych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji								
8.	Rozwój i modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej dla mieszkańców								

Źródło: Opracowanie własne

1.3. *Public relations dokumentu*

W celu efektywnego i skutecznego wdrożenia zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji ważne jest, aby umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie ich tworzenia i realizacji, a tym samym zapewnić skuteczną metodę komunikacji społecznej, czyli przekazywania danych do otoczenia. Szeroka komunikacja stanowić będzie jeden z fundamentów powodzenia całego procesu rewitalizacji, służąc osiągnięciu wizji podobszarów rewitalizacji.

Podmiotami odpowiedzialnymi za organizację oraz przeprowadzenie działań promocyjnych związanych z opracowaniem i wdrażaniem założeń Gminnego Programu Rewitalizacji, a w jego ramach również wszystkich projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych – jest Koordynator ds. rewitalizacji (osoba na Stanowisku ds. Inwestycji, Remontów i Gospodarki Komunalnej) we współpracy z UG Kamienica. Komórki te mają za zadanie zapewnić powszechny dostęp do bieżących informacji na temat prowadzonych przedsięwzięć, tj. o zakresie i wymiarze pozyskanego dofinansowania zewnętrznego dla poszczególnych projektów oraz rezultatach działań na poziomie podobszarów rewitalizacji oraz całej gminy. Do zakresu ich działań należy wsparcie skutecznej komunikacji, opierającej się na następujących kanałach i narzędziach komunikacji:

- Internet – aktualizacja zakładki „Rewitalizacja” na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (bip.malopolska.pl/ugkamienica), a także zakładki „Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Kamienica na lata 2016–2023” na stronie internetowej gminy (kamienica.net.pl), poczta elektroniczna wydziału Urzędu Gminy odpowiedzialnego za kontakt z interesariuszami w sprawie rewitalizacji;
- komunikacja bezpośrednia – warsztaty, spotkania, posiedzenia itp.;
- lokalne media – artykuły informacyjno-promocyjne w prasie lokalnej „Gorczańskie wieści”, obejmującej swoim zasięgiem m.in. podobszary rewitalizacji.

Działania promujące będą miały zarówno zasięg lokalny, jak i regionalny oraz skierowane będą do interesariuszy rewitalizacji, tj. takich grup odbiorców, jak:

- 1) mieszkańcy podobszarów rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
- 2) mieszkańcy gminy;

- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki organizacyjne gminy;
- 6) organy władzy publicznej;
- 7) podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Celem działań związanych z promocją dokumentu jest dotarcie do jak najszerszej grupy interesariuszy – mieszkańców, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców, a także instytucji publicznych mogących stać się partnerami w realizacji określonych działań rewitalizacyjnych.

Ponadto odpowiedzialność za upowszechnianie bieżących informacji na temat poszczególnych działań rewitalizacyjnych spoczywa również na partnerach realizowanych przedsięwzięć. Jeśli projekty będą współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, wówczas promocja tychże przedsięwzięć będzie się odbywać zgodnie z wytycznymi właściwych instytucji w tym zakresie.

Gmina Kamienica na etapie sporządzenia dokumentu stosowała zasady promocji wynikające z umowy dotacji na realizację projektu „Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica”, który jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014–2020 oraz ze środków budżetu państwa przyznanych w ramach konkursu dotacji na działania wspierające gminy w zakresie przygotowania programów rewitalizacji na terenie Województwa Małopolskiego.

2. System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu

Kluczowe znaczenie dla prawidłowej i efektywnej realizacji założeń Gminnego Programu Rewitalizacji ma system monitoringu skuteczności działań, oceny oraz wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu dokumentu.

2.1. Sposoby monitorowania i sprawozdawczości

Monitorowaniem, mającym na celu zapewnienie zgodności realizacji postanowień z wcześniej zatwierdzonymi założeniami, zajmować się będzie Koordynator ds. rewitalizacji powołany w UG Kamienica we współpracy z jego pracownikami. Monitoring polegać będzie na systematycznym zbieraniu oraz analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów, a także założonych celów dokumentu na podstawie danych gromadzonych i przekazywanych przez poszczególne stanowiska/referaty Urzędu Gminy Kamienica, komórki organizacyjne gminy oraz inne instytucje zewnętrzne i podmioty realizujące projekty na obszarze rewitalizacji i/lub będące partnerami w realizacji określonych działań.

Koordynator ds. rewitalizacji powołany w Urzędzie Gminy Kamienica będzie mieć za zadanie:

- 1) gromadzenie i analizowanie informacji w układzie określonego dla celów i projektów zestawu wskaźników;
- 2) sporządzanie co 3 lata raportu/sprawozdania z postępu w realizacji dokumentu i przedstawianie go do zaopiniowania przez Komitet Rewitalizacji, a następnie po pozytywnym zaopiniowaniu do zatwierdzenia przez Radę Gminy Kamienica;
- 3) udostępnianie lokalnej społeczności wyników sprawozdawczości poprzez ich publikowanie na stronie internetowej gminy (w zakładce „Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Kamienica na lata 2016–2023”) oraz w Biuletynie Informacji Publicznej (bip.malopolska.pl/ugkamienica w zakładce „Rewitalizacja”), a także przekazywanie informacji wszystkim zainteresowanym podmiotom podczas spotkań z interesariuszami rewitalizacji.

Rada Gminy Kamienica analizować będzie postępy w realizacji głównych założeń Gminnego Programu Rewitalizacji poprzez:

- 1) akceptację raportu/sprawozdania z postępu we wdrożeniu zapisów,
- 2) uwzględnienie i wprowadzanie zmian w zaplanowanych projektach rewitalizacyjnych zawartych w programie, a służących realizacji zadań własnych do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy (zgodnie z art. 21 ustawy o rewitalizacji).

Monitorowanie obejmować będzie zarówno rzeczowe, jak i finansowe aspekty wdrażania dokumentu.

Monitoring rzeczowy dostarczy danych na temat aktualnego stanu realizacji GPR oraz umożliwi ocenę postępu i efektywności jego głównych założeń. Mierzone będą one za pomocą corocznych zmian wskaźników produktu i rezultatu, przyporządkowanych do konkretnych projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych, jak i wskaźników oddziaływania w odniesieniu do celów rewitalizacji, które wykorzystane zostały na etapie diagnostycznym gminy do wyznaczenia obszaru zdegradowanego, a następnie podobszarów rewitalizacji. W związku z tym posłużą do przedstawienia skali i charakteru zmian w aktualnej sytuacji czy tendencji zachodzących na podobszarach rewitalizacji w porównaniu do terenu całej gminy (tabela 26). Wszystkie wskaźniki gromadzone będą na bieżąco w miarę postępu prac, natomiast ich stan osiągnięcia podawany będzie cyklicznie co 3 lata. Punktem odniesienia w procesie weryfikacji będą dane bazowe dostępne na etapie opracowania diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i podobszarów rewitalizacji, czyli według stanu na koniec 2014 roku.

Monitoring finansowy dostarczy danych na temat szacunkowego kosztu oraz wykorzystanych źródeł finansowania, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania środków. Na poziomie dokumentu zakłada się monitoring w oparciu o okresowe sprawozdania finansowe. Dane zawarte w tych opracowaniach powinny obejmować m.in. wysokość wkładu własnego i pozyskanych środków zewnętrznych, wydatki poniesione w okresie objętym sprawozdaniem oraz od początku realizacji projektu, procentowy stan zaawansowania realizacji interwencji, stopień osiągnięcia założonych wskaźników, a także informacje na temat postępu wykonania przyjętego harmonogramu w oparciu o ustalony plan finansowy.

Do końca lutego kolejnego roku po skończonym okresie sprawozdawczym, referaty Urzędu Gminy Kamienica komórki organizacyjne gminy i/lub podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych projektów wchodzących w skład GPR zobowiązane są do składania informacji okresowej do osoby na stanowisku Inspektora. Dzięki temu sprawozdawczość zakłada bieżący i ciągły przepływ aktualnych informacji, co pozwala na weryfikację nieprawidłowości oraz wykrycie problemów w procesie wdrażania i monitorowania GPR.

Dla osiągnięcia wartości docelowych wskaźników realizacji projektów, szczególna rola przypada beneficjentom, którzy mają obowiązek monitorowania wdrażania przedsięwzięć współfinansowanych środkami finansowymi z Unii Europejskiej, w tym

przygotowywania i przedkładania IZ RPO sprawozdań z ich realizacji oraz wniosków o płatność.

Tabela 26 Wskaźniki monitoringowe wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023

Założenia GPR	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Źródło pozyskiwania danych	Wartość bazowa (stan na 31.12.2014 r.)		Średnia wartość dla gminy (stan na 31.12.2014 r.)	Wartość docelowa (stan na 31.12.2023 r.)	
				I podobszar rewitalizacji	II podobszar rewitalizacji		I podobszar rewitalizacji	II podobszar rewitalizacji
WSKAŹNIKI ODDZIAŁYWANIA								
Cel rewitalizacji 1. Wzrost atrakcyjnych miejsc pracy	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym	%	PUP w Limanowej	13,5	14,4	13,9	Spadek i utrzymanie wartości poniżej średniej dla gminy	Spadek i utrzymanie wartości poniżej średniej dla gminy
	Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy w % bezrobotnych ogółem	%	PUP w Limanowej	57,0	63,5	60,4	Spadek i utrzymanie wartości poniżej średniej dla gminy	Spadek i utrzymanie wartości poniżej średniej dla gminy
	Liczba osób, którym przyznano świadczenie społeczne z powodu ubóstwa na 1 000 mieszkańców	szt.	GOPS w Kamienicy	98,3	42,0	37,4	Spadek i utrzymanie wartości poniżej średniej dla gminy	Spadek i utrzymanie wartości poniżej średniej dla gminy
	Liczba osób, którym przyznano świadczenie społeczne z powodu bezrobocia na 1 000 mieszkańców	szt.	GOPS w Kamienicy	71,7	33,6	27,4	Spadek i utrzymanie wartości poniżej średniej dla gminy	Spadek i utrzymanie wartości poniżej średniej dla gminy
Cel rewitalizacji 2. Poprawa jakości, dostępności i funkcjonalności przestrzeni	Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	szt.	UG Kamienica	184	110	88	Spadek i utrzymanie wartości poniżej średniej dla gminy	Spadek i utrzymanie wartości poniżej średniej dla gminy
	Powierzchnia terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadającą na 1 000 mieszkańców	km²	UG Kamienica	0,093	0,003	0,007	Wzrost wartości i/lub utrzymanie poziomu powyżej średniej dla gminy	Wzrost wartości i utrzymanie poziomu powyżej średniej dla gminy
	Udział terenów zieleni urządzonej w ogólnej powierzchni terenu	%	UG Kamienica	0,344	0,004	0,007	Wzrost wartości i/lub utrzymanie poziomu powyżej średniej dla gminy	Wzrost wartości i utrzymanie poziomu powyżej średniej dla gminy
Projekty/ Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	WSKAŹNIKI PRODUKTU							
	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	Wnioskodawcy projektów	0	0	–	brak danych*	brak danych*
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	Wnioskodawcy projektów	0	0	–	brak danych*	brak danych*
	Liczba osób objętych wsparciem	osoby	Wnioskodawcy projektów	0	0	–	brak danych*	brak danych*
	WSKAŹNIKI REZULTATU							
	Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach	szt.	Wnioskodawcy projektów	0	0	–	brak danych*	brak danych*
	Obniżony poziom zanieczyszczeń powietrza	mg/ppm	Wnioskodawcy projektów	0	0	–	brak danych*	brak danych*
	Liczba osób korzystających z obiektów/przestrzeni objętych wsparciem	osoby/rok	Wnioskodawcy projektów	0	0	–	brak danych*	brak danych*

Źródło: Opracowanie własne

* Z powodu braku możliwości szczegółowego określenia wartości tych wskaźników na etapie sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji, wartości docelowe na koniec 2023 roku zostaną określone na etapie projektowania i realizacji projektów, a będą podawane zgodnie z przyjętym sposobem monitorowania i sprawozdawczości.

2.2. Sposób ewaluacji i wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu

Przyjęto, że Gminny Program Rewitalizacji ma formułę otwartą, co oznacza, że w przypadku zmiany wymogów prawnych, pojawienia się nowych problemów oraz wykreowania nowych projektów – będzie on aktualizowany. Przedsięwzięcia odpowiadające na zidentyfikowane problemy będą systematycznie przygotowywane w całym okresie wdrożeniowym. Ich konkretni odbiorcy i zakres determinowane będą: aktualnymi warunkami sytuacji społeczno-gospodarczej na obszarze rewitalizacji oraz gminy, potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców wyznaczonego obszaru, poziomem zaangażowania podmiotów lokalnych w planowane działania, możliwościami budżetu gminy oraz dostępnością środków zewnętrznych.

Zgodnie z art. 22 ustawy o rewitalizacji dokument będzie podlegał ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez Wójta Gminy Kamienica (przy pomocy Koordynatora ds. rewitalizacji powołanego w Urzędzie Gminy Kamienica, sporządzonego przez nich raportu/sprawozdania z postępu w realizacji założeń dokumentu) raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w programie. Ocena sporządzona przez Wójta Gminy Kamienica będzie podlegać zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz opublikowana zostanie na stronie internetowej gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej. Dopuszcza się również możliwość wcześniejszego wystąpienia z wnioskiem o zmianę treści dokumentu do Wójta Gminy Kamienica w ramach inicjatywy co najmniej 100 mieszkańców lub podmiotu planującego realizację przedsięwzięcia inwestycyjnego lub społecznego na obszarze rewitalizacji. W przypadku stwierdzenia, że program wymaga zmiany, Wójt Gminy Kamienica wystąpi do Rady Gminy Kamienica z wnioskiem o jego zmianę. Dołączona zostanie do niego ww. opinia. Rada Gminy jako instytucja kontrolna i uchwałodawcza będzie mieć za zadanie analizowanie i zatwierdzanie wniosków o zmianę treści dokumentu, a także jego aktualizację poprzez podjęcie stosownej uchwały w tej sprawie. W tej sytuacji zmiana będzie dokonywana w trybie w jakim program był uchwalony. W przypadku, gdy nie będzie ona dotyczyła listy planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz nie będzie wymagać zmiany uchwały w sprawie ustanowienia na obszarze rewitalizacji Specjalnej Strefy Rewitalizacji – nie zostaną przeprowadzone konsultacje społeczne, jak również postępowanie w sprawie uzyskania opinii (o których mowa w art. 17 ust 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji).

W sytuacji stwierdzenia osiągnięcia celów dokumentu (w wyniku przeprowadzonej oceny), Rada Gminy uchyli uchwałę w sprawie Gminnego Programu Rewitalizacji w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek Wójta Gminy Kamienica.

Ewaluacja ma na celu identyfikację oraz ewentualną poprawę jakości, skuteczności i spójności realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji w odniesieniu do konkretnych problemów podobszarów rewitalizacji z jednoczesnym uwzględnieniem założeń programowych. Jej zadaniem jest sprawdzenie czy w wyniku podejmowanych działań powstały oczekiwane rezultaty oraz czy wpłynęły one na osiągnięcie wyznaczonych celów.

Ocena wszystkich zrealizowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostanie dokonana przy współudziale wszystkich interesariuszy rewitalizacji oraz w oparciu o 5 zasadniczych kryteriów ewaluacyjnych:

1. **SKUTECZNOŚĆ** (ang. *effectiveness*) – kryterium pozwalające ocenić w jakim stopniu osiągnięte zostały cele dokumentu zdefiniowane na etapie planowania.
2. **EFEKTYWNOŚĆ** (ang. *efficiency*) – kryterium pozwalające ocenić poziom „ekonomiczności” zrealizowanych projektów, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych efektów.
3. **UŻYTECZNOŚĆ** (ang. *utility*) – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia oddziaływanie programu odpowiada zdiagnozowanym potrzebom grupy docelowej.
4. **TRAFNOŚĆ** (ang. *relevance*) – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia cele programu odpowiadają charakterowi i skali potrzeb wskazanym w odniesieniu do podobszarów rewitalizacji.
5. **TRWAŁOŚĆ** (ang. *sustainability*) – kryterium pozwalające ocenić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem programu będą nadal widoczne po zakończeniu jego realizacji.

Ewaluacja założeń programowych i stopnia realizacji projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w dokumencie zostanie podzielona na następujące części:

- 1) *ex-ante* (przed realizacją GPR) – stanowiąca instrument ułatwiający podejmowanie spójnych decyzji (ocena ta została przeprowadzona przed opracowaniem dokumentu);
- 2) *on-going* (na bieżąco) – instrument obserwacji prowadzonej przez Koordynatora ds. rewitalizacji powołanego w ramach struktur Urzędu Gminy Kamienica, który będzie na jej podstawie przygotowywać sprawozdanie z realizacji GPR, co najmniej raz na 3 lata (jest to również instrument monitorowania bieżących zmian w otoczeniu);

- 3) *mid-term* (śródkresowa) – służąca przede wszystkim jako instrument, w wyniku którego możliwa jest aktualizacja dokumentu;
- 4) *ex-post* (na zakończenie wdrażania GPR) – służąca ocenie zgodności i efektywności zrealizowanych projektów w ramach GPR z założeniami i celami przyjętymi w niniejszym dokumencie.

Wprowadzenie systemu monitoringu oraz powiązanej z nim procedury ewaluacji pozwoli wyeliminować w znacznym stopniu problem dezaktualizacji założeń i celów zawartych w GPR, wynikający ze zmieniających się warunków funkcjonowania podmiotów realizujących poszczególne projekty, zmian prawodawstwa oraz innych warunków i okoliczności mogących wpłynąć na zasadność podejmowanych działań.

3. Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji

Partycypacja społeczna i działania aktywizacyjne zostały wpisane w proces rewitalizacji wyznaczonych podobszarów rewitalizacji na terenie Gminy Kamienica jako fundament działań na wszystkich jego etapach, tj. diagnozowanie, programowanie, wdrażanie (w tym finansowanie), monitorowanie i ewaluacja. Takie podejście ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o obszarze objętym programem rewitalizacji. Ponadto realizuje *zasadę partnerstwa* wynikającą z art. 5 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013, polegającą na łączeniu szerokiego grona partnerów (w szczególności lokalnych społeczności i przedsiębiorców, a także ekspertów) w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu, także z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć. Opiera się ona na założeniu, że opinia środowiska lokalnego jest najważniejszym elementem tworzenia dokumentu, który ma stanowić narzędzie do projektowania konkretnych zadań, podejmowanych w celu rozwiązywania problemów i eliminacji negatywnych zjawisk oraz wykorzystania lokalnych potencjałów, a tym samym poprawiających warunki i jakość życia mieszkańców. ***Kluczowymi interesariuszami rewitalizacji*** na terenie Gminy Kamienica są przede wszystkim mieszkańcy podobszarów rewitalizacji, a także inni, wymienieni w art. 2 ust. 2 ustawy o rewitalizacji.

Narzędzia i formy partycypacji społecznej zastosowane na każdym etapie

sporządzenia i wdrażania GPR ukierunkowane zostały na możliwie dojrzałe formy, obejmujące nie tylko informowanie, ale również opracowywanie, konsultowanie, współdecydowanie, kontrolę obywatelską, badania ilościowe (m.in. ankieta on-line), inicjatywę lokalną (m.in. nabór pomysłów na projekty poprzez fiszki projektową) czy współrealizację (m.in. konkursy na partnerów). Ogólny schemat mechanizmów włączenia interesariuszy rewitalizacji na poszczególnych etapach rewitalizacji przedstawia tabela 27.

Tabela 27 Zastosowane oraz zaplanowane narzędzia partycypacji społecznej i partnerstwa oraz opis sposobu zaangażowania interesariuszy na poszczególnych etapach rewitalizacji

Realizowane działania	Zastosowane oraz zaplanowane narzędzia partycypacji społecznej i partnerstwa (mechanizmy włączenia interesariuszy rewitalizacji)
DIAGNOZOWANIE	
Diagnoza gminy w podziale na ustalone jednostki referencyjne (sołectwa gminy) we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i podobszarów rewitalizacji: - analiza wskaźnikowa ilościowa i jakościowa koncentracji problemów na podstawie ustalonych wskaźników dla poszczególnych jednostek we wszystkich ww. sferach; - analiza jakościowa potencjałów; - delimitacja przestrzenna obszaru zdegradowanego i podobszarów rewitalizacji.	1. Przeprowadzenie spotkania z zespołem roboczym w dniu 20.05.2016 r. w sali konferencyjnej w Urzędzie Gminy Kamienica w celu przedstawienia metodologii wyznaczania obszaru zdegradowanego i podobszarów rewitalizacji na terenie Gminy Kamienica (<i>konsultowanie, współdecydowanie</i>). 2. Przeprowadzenie badania ankietowego on-line mieszkańców w terminie od 24.06 do 23.07.2016 r., które miało na celu poznanie opinii na temat aktualnych problemów, zjawisk kryzysowych i lokalnych potencjałów oraz potrzeb i oczekiwanych działań rewitalizacyjnych (<i>informowanie, konsultowanie</i>). 3. Przeprowadzenie spaceru studyjnego połączonego z wizją lokalną pracownika Urzędu Gminy Kamienica w dniach 14.09 oraz 15.09.2016 r. w celu określenia problemów i skali potrzeb rewitalizacyjnych w sferze funkcjonalno-przestrzennej, technicznej i środowiskowej. 4. Przeprowadzenie wywiadów grupowych w dniu 23.11.2016 r. w sali Gminnego Ośrodka Kultury w Kamienicy z ludźmi młodymi (uczniowie szkół podstawowych), z sektorem publicznym (przedstawiciele instytucji publicznych, przedstawiciele Rady Gminy i sołtysi) oraz sektorem gospodarczym (przedsiębiorcy i rolnicy) w celu określenia najważniejszych problemów, potencjałów i potrzeb charakteryzujących wyznaczone podobszary rewitalizacji (<i>opracowywanie i współdecydowanie</i>). 5. Konsultacje społeczne projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i podobszarów rewitalizacji wraz z diagnozą gminy i mapami poglądowymi granic obszaru zdegradowanego i podobszarów rewitalizacji (<i>informowanie, konsultowanie, współdecydowanie</i>) – w terminie 28.09–25.11.2016 r. oraz powiadomienie 7 dni wcześniej, tj. 21.09.2016 roku, w następujących formach: 1) zbieranie uwag i wniosków w formie elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego, który można było dostarczyć: - drogą elektroniczną na podany w ogłoszeniu adres e-mail; - drogą korespondencyjną na adres Gminy Kamienica; - bezpośrednio do pokoju nr 12 (sekretariat) w Urzędzie Gminy Kamienica; 2) otwarte spotkanie z interesariuszami rewitalizacji z możliwością złożenia uwag i opinii, które odbyło się w dniu 24.11.2016 r. w Gminnym Ośrodku Kultury w Kamienicy; 3) zbieranie uwag ustnych do protokołu w pokoju 12 (sekretariat) w Urzędzie Gminy Kamienica. Dokumenty dostępne były w wersji papierowej w Urzędzie Gminy Kamienica oraz w wersji elektronicznej na

	oficjalnej stronie internetowej Gminy Kamienica (w zakładce „Ogłoszenia”) oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (bip.malopolska.pl/ugkamienica w zakładce „Rewitalizacja”). Zgodnie z art. 6 ust. 7 i 9 ustawy o rewitalizacji po zakończeniu niniejszych konsultacji została opracowana i opublikowana na stronie podmiotowej gminy i w BIP informacja podsumowująca ich przebieg wraz z rejestrem zgłoszonych uwag i odniesieniem się do uwag z uzasadnieniem oraz raport z przebiegu konsultacji społecznych.
PROGRAMOWANIE	
Sporządzenie <i>Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023</i>: - projektowanie i wybór rozwiązań; - określenie głównych założeń dokumentu; - identyfikacja i zaplanowanie listy projektów podstawowych oraz uzupełniających realizowanych przez różnych interesariuszy rewitalizacji; - określenie ram organizacyjno- -finansowych realizacji rewitalizacji; - przeprowadzenie odpowiednich uzgodnień i zaopiniowanie dokumentu.	1. Publikacja w dniu 04.01.2017 roku obwieszczenia o podjęciu przez Radę Gminy Kamienica uchwały w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji oraz zaproszenie do udziału w opracowaniu dokumentu na oficjalnej stronie internetowej gminy (w zakładce „Aktualności”) oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (bip.malopolska.pl/ugkamienica w zakładce „Rewitalizacja”), na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Kamienica oraz w prasie o zasięgu ponadlokalnym „Głos Limanowski” Nr 1(109), styczeń 2017 (<i>informowanie</i>). 2. Przeprowadzenie w terminie 15–30.12.2016 roku otwartego naboru na członków Komitetu Rewitalizacji zgodnie z procedurą zawartą w Regulaminie, przyjętym <i>Uchwałą Nr XVIII/159/16 Rady Gminy Kamienica z dnia 6 grudnia 2016 roku w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji (informowanie, konsultowanie, opiniowanie)</i>. Zgłoszenia kandydatów na członka Komitetu Rewitalizacji można było dokonać poprzez czytelne wypełnienie formularza zgłoszeniowego na członka Komitetu Rewitalizacji oraz dostarczenie go w następujący sposób: - drogą elektroniczną w formie skanu na podany adres e-mail; - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Kamienica; - bezpośrednio w pokoju nr 12 (sekretariat) w Urzędzie Gminy Kamienica. 3. Przeprowadzenia badania ankietowego on-line (oraz formularze w wersji papierowej) w terminie 04–31.01.2017 r., które miało na celu poznanie opinii na temat aktualnych problemów, zjawisk kryzysowych i lokalnych potencjałów oraz potrzeb i oczekiwanych działań rewitalizacyjnych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji (<i>informowanie, konsultowanie</i>). 4. Przeprowadzenie szkolenia Komitetu Rewitalizacji w dniu 11.01.2017 r. w sali Gminnego Ośrodka Kultury w Kamienicy w celu przygotowania członków organu opiniodawczo-doradczego Wójta Gminy Kamienica do aktywnego i merytorycznego udziału w procesie rewitalizacji (<i>kontrola obywatelska, opracowywanie, współdecydowanie</i>). 5. Przeprowadzenie I posiedzenia Komitetu ds. Rewitalizacji w dniu 11.01.2017 r. w sali Gminnego Ośrodka Kultury w Kamienicy, na którym wybrano przewodniczącego Komitetu i jego zastępcę, jak również przedstawiono prezentację dotyczącą podstawowych zagadnień dotyczących rewitalizacji (<i>współdecydowanie i kontrola obywatelska</i>).

	6. Świadczenie indywidualnego doradztwa dla potencjalnych partnerów projektów rewitalizacyjnych w dniu 11.01.2017 r. w sali Gminnego Ośrodka Kultury w Kamienicy oraz 09 i 10.02.2017 r., mającego na celu uzyskanie informacji nt. partnerstwa w rewitalizacji, możliwości finansowania projektów i pomocy w wypełnieniu fiszki projektowej (<i>inicjatywa lokalna, konsultowanie</i>). 7. Przeprowadzenie otwartego naboru propozycji projektów realizowanych na obszarze rewitalizacji (<i>informowanie, konsultowanie, współrealizacja</i>) w terminie 09–31.01.2017 r. poprzez fiszkę projektową, którą można było złożyć: - drogą elektroniczną na podany adres e-mail; - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Kamienica; - bezpośrednio w pokoju nr 12 (sekretariat) w Urzędzie Gminy Kamienica. 8. Przeprowadzenie konferencji rozpoczynającej proces związany z opracowaniem <i>Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023</i> w dniu 09.02.2017 r. w sali budynku starej szkoły w Kamienicy w celu przedstawienia podstawowych zagadnień dotyczących rewitalizacji, jej uwarunkowań formalno-prawnych, źródeł finansowania oraz przykładów dobrych praktyk (<i>informowanie</i>). 9. Przeprowadzenie II posiedzenia Komitetu ds. Rewitalizacji w dniu 09.02.2017 r. w sali budynku starej szkoły w Kamienicy w celu opracowania założeń projektów podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających (<i>konsultowanie, kontrola obywatelska, współdecydowanie</i>). 10. Przeprowadzenie dwóch spotkań warsztatowych dla mieszkańców wyznaczonych podobszarów rewitalizacji w dniu 10.02.2017 r. w sali Gminnego Ośrodka Kultury w Kamienicy mających na celu przekazanie podstawowej wiedzy nt. rewitalizacji oraz wypracowanie założeń Gminnego Programu Rewitalizacji (<i>konsultowanie, opracowywanie, współdecydowanie</i>). 11. Konsultacje społeczne dokumentu w terminie od 03.03 do 01.04.2017 roku oraz powiadomienie 10 dni wcześniej, tj. 21.02.2017 roku (<i>informowanie, konsultowanie, współdecydowanie</i>) w następujących formach: 1) zbieranie uwag i wniosków w formie elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego, który można było dostarczyć: - drogą elektroniczną na podany w ogłoszeniu adres e-mail; - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Kamienica; - bezpośrednio do pokoju nr 12 (sekretariat) w Urzędzie Gminy Kamienica; 2) otwartego spotkania z interesariuszami rewitalizacji w dniu 20.03.2017 r. w sali budynku starej szkoły w Kamienicy, mającego na celu stworzenie możliwości złożenia uwag i opinii do projektu Gminnego Programu Rewitalizacji; 3) zbieranie uwag ustnych do protokołu w pokoju 12 (sekretariat) w Urzędzie Gminy Kamienica.
--	---

	12. Publikacja informacji o delimitacji obszaru zdegradowane i podobszarów rewitalizacji oraz obwieszczenia w sprawie rozpoczęcia konsultacji społecznych projektu dokumentu w prasie lokalnej „Gorczańskie wieści” Nr 117, marzec 2017 r. (<i>informowanie</i>). 13. Organizacja konferencji podsumowującej prace nad Gminnym Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023 w dniu 11.04.2017 r. w sali budynku starej szkoły w Kamienicy, na której przedstawione zostały główne założenia projektu dokumentu (<i>informowanie, konsultowanie</i>). 14. Przeprowadzenie III posiedzenia Komitetu ds. Rewitalizacji w dniu 11.04.2017 r. w sali budynku starej szkoły w Kamienicy w celu zaopiniowania projektu Gminnego Programu Rewitalizacji (<i>konsultowanie, kontrola obywatelska, współdecydowanie</i>). Zgodnie z art. 6 ust. 7 i 9 ustawy o rewitalizacji niezwłocznie po zakończeniu niniejszych konsultacji została opracowana i opublikowana na stronie podmiotowej gminy i w BIP informacja podsumowująca ich przebieg wraz z rejestrem zgłoszonych uwag i odniesieniem się do uwag z uzasadnieniem. Ponadto w ramach działań promocyjnych, mających na celu przedstawienie tematyki rewitalizacji szerszemu gronu interesariuszy i uatrakcyjnienie procesu partycypacji społecznej, wykorzystano następujące elementy: ulotki, plakaty, zaproszenia indywidualne, artykuły w prasie oraz makiety urbanistyczne.
WDRAŻANIE (FINANSOWANIE)	
Wdrażanie założeń Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023: - realizacja (wdrażanie) przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych (w tym w ramach partnerstw międzysektorowych); - prowadzenie aktywnej polityki informacyjnej oraz aktywizacji interesariuszy rewitalizacji.	1. Organizacja przez gminę otwartego naboru na partnera/partnerów spoza sektora finansów publicznych do wspólnej realizacji projektu (<i>współrealizacja</i>) zgodnie z <i>Ustawą z dnia 11 lipca 2014 roku o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020</i> (Dz. U. z 2016 r. poz. 217 z późn. zm.). 2. Konkurs architektoniczny lub architektoniczno-urbanistyczny w zakresie zagospodarowania przestrzeni publicznych na obszarze rewitalizacji (<i>współrealizacja</i>). 3. Planowanie partycypacyjne obejmujące cykl spotkań służących zagospodarowaniu przestrzeni (<i>współdecydowanie</i>). 4. Spacerki badawcze dla określonych grup społecznych w celu ogólnej oceny konkretnych rozwiązań architektonicznych czy infrastrukturalnych (<i>współdecydowanie</i>). 5. Realizacja projektów przez różnych beneficjentów, w tym w partnerstwach międzysektorowych (<i>współdecydowanie</i>). 6. Wspólne podejmowanie decyzji/kształtowanie przestrzeni/rozwiązywanie problemów/opiniowanie rozwiązań w trakcie cyklicznych spotkań Komitetu Rewitalizacji (<i>kontrola obywatelska</i>). 7. Spotkania informacyjno-konsultacyjne z mieszkańcami organizowane w miarę postępu wdrożenia projektów (<i>kontrola obywatelska, współdecydowanie</i>).

	8. Realizacja małych inicjatyw interesariuszy rewitalizacji i wydarzeń lokalnych związanych z rewitalizacją (<i>współrealizacja</i>).
MONITOROWANIE, EWALUACJA, AKTUALIZACJA	
Ocena realizacji założeń <i>Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023</i>: - prowadzenie monitoringu realizacji rewitalizacji; - wykonanie ewaluacji założeń programowych; - aktualizacja dokumentu.	1. Opiniowanie cyklicznych raportów/sprawozdań z postępu w realizacji dokumentu przez Komitet Rewitalizacji oraz ich upublicznianie na stronie internetowej gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej (<i>informowanie</i>). 2. Spotkania informacyjno-konsultacyjne w celu przekazywania informacji na temat postępu we wdrażaniu projektów rewitalizacyjnych (<i>informowanie, konsultowanie, kontrola obywatelska</i>). 3. Opracowanie ewaluacji <i>mid-term</i> i <i>ex-post</i> z realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z uzyskaniem opinii mieszkańców na temat efektywności przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych (<i>informowanie, konsultowanie, kontrola obywatelska</i>). 4. Możliwość wystąpienia z wnioskiem o aktualizację dokumentu przez inicjatywę co najmniej 100 mieszkańców lub podmiotu planującego realizację przedsięwzięcia inwestycyjnego lub społecznego na obszarze rewitalizacji (<i>kontrola obywatelska, współdecydowanie</i>). 5. Opiniowanie zgłoszonych wniosków o aktualizację dokumentu przez Komitet Rewitalizacji (<i>kontrola obywatelska, konsultowanie</i>).

Źródło: Opracowanie własne

Szczegółowy opis dotyczący przebiegu konsultacji społecznych i efektów poszczególnych metod partycypacji społecznej oraz mechanizmów włączenia społeczności lokalnej na etapie diagnozowania i programowania, zamieszczony jest chronologicznie na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (bip.malopolska.pl/ugkamienica w zakładce „Rewitalizacja”), dzięki czemu udokumentowany został udział w nim różnych interesariuszy. Zastosowane mechanizmy włączenia dostosowane były do wszystkich potencjalnych interesariuszy rewitalizacji z sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego.

Realizacja oraz zaplanowanie różnorodnych form partycypacji społecznej oraz aktywizacji społeczności lokalnej umożliwiło dotarcie do szerokiego grona przedstawicieli interesariuszy oraz poznanie ich potrzeb i oczekiwań w celu dostosowania wsparcia. Wartością dodaną przeprowadzonych metod partycypacji i „budowania” partnerstwa była możliwość skonfrontowania wiedzy o wielu aspektach funkcjonowania podobszarów rewitalizacji przez różne środowiska lokalne, co w konsekwencji doprowadziło do pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji i będzie stanowiło podstawę uzasadnienia podjętych na nim działań. Ponadto zakłada się, że partycypacyjny model opracowania dokumentu będzie się przekształcał w partycypacyjny model wdrażania, a wokół grupy uczestniczącej w pracach nad dokumentem będą pojawiały się kolejne podmioty lokalne angażujące się w działania rewitalizacyjne.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy o rewitalizacji „partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji”.

W związku z powyższym na etapie sporządzenia *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023*, zgodnie z procedurą określoną przepisami ww. ustawy, powołany został Komitet Rewitalizacji, w skład którego wchodzi interesariusze rewitalizacji, tj. przedstawiciele mieszkańców gminy (w tym podobszarów rewitalizacji), organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, przedsiębiorców, jednostek organizacyjnych gminy oraz innych grup społecznych. Pierwszym etapem procedury było uchwalenie przez Radę Gminy Kamienica *Uchwały nr XVIII/161/16 z dnia 6 grudnia 2016 roku w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji* wraz z załącznikiem, stanowiącym *Regulamin Komitetu Rewitalizacji*. Podjęcie uchwały poprzedzone było konsultacjami społecznymi przeprowadzonymi w dniach

28.09–25.11.2016 roku w następujących formach: zbieranie uwag i wniosków w formie papierowej oraz elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego (dostarczanego drogą elektroniczną na podany adres e-mail, drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Kamienica, bezpośrednio do pokoju nr 12 (sekretariat) w budynku ww. Urzędu), otwartego spotkania konsultacyjnego z interesariuszami rewitalizacji z zapewnieniem możliwości przedstawienia uwag, opinii i propozycji (w dniu 24.11.2016 roku) oraz zbierania uwag ustnych do protokołu w pokoju nr 12 w budynku ww. Urzędu. Wszystkie dokumenty dostępne były w wersji papierowej w Urzędzie Gminy Kamienica oraz w wersji elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej Gminy Kamienica (w zakładce „Aktualności”) oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (bip.malopolska.pl/ugkamienica w zakładce „Rewitalizacja”). Powiadomienie o planowanych konsultacjach zamieszczone zostało wcześniej, tj. dnia 15.11.2016 roku. Po podjęciu ww. uchwały przez Radę Gminy na zasadach określonych w przyjętym *Regulaminie Komitetu Rewitalizacji*, ogłoszony został na stronie internetowej gminy, w BIP oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Kamienica otwarty nabór na członków Komitetu Rewitalizacji, który trwał do 30.12.2016 roku włącznie. Zgłoszeń kandydatów można było dokonać poprzez wypełnienie *Formularza zgłoszeniowego na członka Komitetu Rewitalizacji* oraz dostarczenie go w taki sam sposób, jak w przypadku ww. formularza konsultacyjnego. Organem właściwym do rozpatrzenia zgłoszonych kandydatur był Wójt Gminy Kamienica. Wybrani kandydaci zostali powołani na członków Komitetu Rewitalizacji *Zarządzeniem NR IRG.0050.3.2017 Wójta Gminy Kamienica z dnia 3 stycznia 2017 r. w sprawie powołania Komitetu Rewitalizacji ds. Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023* (zgodnie z limitami osobowymi określonymi w Regulaminie).

Zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy o rewitalizacji Komitet stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą Wójta Gminy Kamienica w zakresie rewitalizacji.

Zasady jego działania określa *Regulamin Komitetu Rewitalizacji*, stanowiący załącznik do uchwały Nr XVIII/161/16 Rady Gminy w Kamienica z dnia 6 grudnia 2016 roku. Według zapisów niniejszego regulaminu Komitet uprawniony jest do opiniowania GPR na etapie opracowania, a następnie jego wdrażania, monitorowania i ewaluacji oraz podejmowania inicjatyw związanych z rewitalizacją w Gminie Kamienica. Ponadto

uczestniczy w sporządzaniu i opiniowaniu projektów uchwał Rady Gminy Kamienica oraz zarządzeń Wójta Gminy Kamienica związanych z rewitalizacją.

4. Procedura strategicznej oceny oddziaływania dokumentu na środowisko oraz opiniowania przez właściwe instytucje

Przepisy *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2016 r. poz. 353 z późn. zm.) określają, dla jakiej kategorii dokumentów planistycznych, ze względu na ich indywidualną zawartość oraz zewnętrzne uwarunkowania, istnieje konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Ponadto przesłanką obowiązkowo kwalifikującą do przedmiotowej oceny, zgodnie z art. 46 pkt 3 i art. 47. ww. ustawy jest stwierdzenie, iż, w efekcie realizacji przedsięwzięć, wystąpi znaczące negatywne oddziaływanie na środowisko, w tym na obszary Natura 2000.

Decyzję o przeprowadzeniu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wydaje organ opracowujący projekt dokumentu sam, bądź zgodnie z art. 47 ww. ustawy, w uzgodnieniu z właściwym organem ochrony środowiska, którym w tym przypadku jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie. Wójt Gminy Kamienica wystąpił z wnioskiem o uzgodnienie stanowiska, czy realizacja projektów dokumentu wyznacza ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko lub że realizacja postanowień tych dokumentów może spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko. W uzasadnieniu do wniosku zawarto uwarunkowania, o których mowa w art. 49 ustawy OOS, w tym m.in. informacje, iż przedsięwzięcia nie będą lokalizowane na przedmiotach ochrony obszarów Natura 2000, a zadania realizowane w ramach wdrażania Programu nie będą miały istotnego oddziaływania na przekroczenie standardów jakości środowiska oraz nie kolidują z warunkami ochrony występujących na terenie gminy form ochrony przyrody.

W piśmie z dnia 24 kwietnia 2017 r. znak: ST-II.410.4.31.2017 KM Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie wyjaśnił, iż realizacja ustaleń *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023* nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko i na obszar Natura 2000 oraz nie wyznacza ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. W związku z czym

uzgodniony został brak konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla przedłożonego dokumentu.

Niemniej jednak, każdorazowo przy opracowywaniu projektów konkretnych inwestycji, w przypadku, gdy zaistniałaby konieczność przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko lub na obszar Natura 2000, organ odpowiedzialny za realizację zadania, podejmie odpowiednie kroki administracyjne. Ponadto przygotowanie i prowadzenie zaplanowanych prac związanych z realizacją Programu powinno być poprzedzone inwentaryzacją przyrodniczą w zakresie występowania gatunków chronionych, w celu uniknięcia zniszczenia ich siedlisk, schronień i żerowisk. W budynkach należy w szczególności uwzględnić ochronę ptaków i nietoperzy gniazdujących w przegrodach budowli, co jest konieczne ze względu na przepisy prawa polskiego i wspólnotowego. W związku z powyższym, na zarządcach budynków spoczywa odpowiedzialność za prowadzenie prac remontowo-budowlanych budynków we właściwym terminie – dostosowanym do okresów lęgowych dla danych gatunków, bezpiecznym dla gniazdujących w budynkach. Po zakończeniu prac, w budynkach w których gniazdowały ptaki lub nietoperze, wykonawca zobowiązany jest do stworzenia zastępczych schronień dla ptaków i nietoperzy, tak aby liczba siedlisk nie została uszczuplona. W przypadku konieczności ingerencji w środowisko flory i fauny objętej ochroną zostanie złożony wniosek o uzyskanie stosownego pozwolenie w trybie art. 56 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651 z późn. zm.). Ponadto w celu zapewnienia migracji zwierząt w dolinie rzeki Kamienicy należy nie ingerować w jej koryto, a wzdłuż cieków wodnych pozostawić strefę buforową. Natomiast w celu zapewnienia trwałości podstawowych procesów przyrodniczych w planowanym zagospodarowaniu terenów, wskazanym jest wykorzystanie rodzimych gatunków roślin.

Podsumowując należy podkreślić, że ze względu na specyfikę zadań wskazanych w *Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023* i z uwagi na ich parametry nie będą one znacząco negatywnie oddziaływać na środowisko. W związku z powyższym dla ww. Programu nie było konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Ponadto, zakres projektów podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających nie będzie w żaden sposób ingerował w wydobywanie wód mineralnych.

Zatem nie przewiduje się, iż zmiany zagospodarowania wynikłe z *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023* wywołają negatywny wpływ

na złoża wód leczniczych pod warunkiem zachowania wymogów określonych w § 6 Planu Zagospodarowania pkt 8, 9, 10 oraz 11 – dotyczące zasad ochrony złóż wód leczniczych oraz stref zasilania tych wód, a w szczególności eliminowania potencjalnych źródeł zanieczyszczeń dla występujących w tym rejonie wód leczniczych poprzez:

- prawidłową gospodarkę komunalną (dotyczy to ścieków bytowo-gospodarczych, skupiska odpadów stałych i ich utylizacji);
- wprowadzenie zakazu lokowania oczyszczalni przydomowych oraz zmiany stosunków wodnych na tym terenie.

Zachować należy zakaz lokowania usług i produkcji szczególnie niebezpiecznych dla wód leczniczych Szczawy.

Lokowanie usług uciążliwych dla środowiska i szczególnie niebezpiecznych dla wód leczniczych wymaga osobnego uzgodnienia.

Eksploatacja górnicza nie wpłynie negatywnie na obiekty i zadania planowane w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023 dot. m. Szczawa.

Zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt 4 *Ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji* (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777 z późn. zm.) Wójt Gminy Kamienica po zakończeniu procesu konsultacji społecznych, tj. dnia 08.03.2017 r. wystąpił również o zaopiniowanie projektu *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023* przez instytucje zewnętrzne wymienione we wskazanym artykule ww. ustawy. Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy o rewitalizacji, Wójt wyznaczył 14-dniowy termin przedstawienia opinii, licząc od dnia doręczenia projektu dokumentu. Rejestr zbiorczego zestawienia opinii wraz ze zgłoszonymi w ich ramach uwagami i/lub propozycjami, a także rekomendacją do ich całościowego bądź częściowego wprowadzenia lub z uzasadnieniem do ich nie wprowadzania, opublikowany został na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej.

5. Specjalna Strefa Rewitalizacji

W związku z realizacją przedsięwzięć rewitalizacyjnych, mimo możliwości ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji (SSR) na okres nie dłuższy niż 10 lat, o której mowa w art. 25 ustawy o rewitalizacji, nie przewiduje się jej ustanowienia (SSR). Zgodnie z dyspozycją niniejszej ustawy ustanowienie SSR wraz ze szczegółowym zakresem jej regulacji będzie przedmiotem odrębnej uchwały Rady Gminy Kamienica, która zostanie podjęta na wniosek Wójta Gminy Kamienica. Jednak możliwość ustanowienia SSR pozostaje

jako opcja, która zostanie zrealizowana, o ile wystąpią czynniki potwierdzające zasadność tej decyzji w kontekście optymalnego wykorzystania jej narzędzi. W związku z tym na tym etapie nie jest możliwe wskazanie uzasadnienia do jej utworzenia.

6. Sposób realizacji dokumentu a polityka mieszkaniowa i planowanie przestrzenne w gminie

6.1. Niezbędne zmiany w polityce mieszkaniowej

Gmina Kamienica nie posiada aktualnie obowiązujących uchwał, o których mowa w art. 21 ust. 1 *Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego* (Dz. U. z 2016 r. poz. 1610). W związku z tym, Rada Gminy Kamienica uchwali:

- 1) wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy;
- 2) zasady wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy.

Powyższe uchwały uwzględniać będą założenia niniejszego dokumentu, a w tym „określone w tym programie, działania prowadzące do zapobieżenia wykluczeniu mieszkańców obszaru rewitalizacji z możliwości korzystania z pozytywnych efektów procesu rewitalizacji, w szczególności w zakresie zasad ustalania wysokości czynszów” (zgodnie z art. 21 ust. 3a ww. ustawy).

6.2. Niezbędne zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

W związku ze sporządzeniem *Gminnego Programu Rewitalizacji* nie przewiduje się wprowadzania zmian w aktualnie obowiązującym dokumencie *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania miasta Kamienica* zmienionym Uchwałą nr X/82/1999 Rady Gminy Kamienica z dnia 28 grudnia 1999 roku.

W części wyznaczonych podobszarów rewitalizacji obejmują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego przyjęte:

1. *Uchwałą nr XXIII/154/05 Rady Gminy Kamienica z dnia 16 sierpnia 2005 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamienica, wsie Kamienica, Szczawa, Zasadne, Zalesie, Zbludza.*

2. *Uchwałę nr XXIV/151/09 Rady Gminy Kamienica z dnia 23 lipca 2009r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamienica - wieś Kamienica działki Nr. 2156/7, 2177, 2180, 2182.*

Jednak w związku z realizacją założeń Gminnego Programu Rewitalizacji nie są wymagane zmiany w ww. dokumentach. Nie przewiduje się również konieczności sporządzenia i uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, o którym mowa w art. 37f ust. 1 *Ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2016 r. poz. 778 z późn. zm.).

Spis fotografii

Fotografia 1 Plac w Kamienicy Górnej	52
Fotografia 2 Zespół pałacowo-dworski w Kamienicy Górnej – 1	53
Fotografia 3 Zespół pałacowo-dworski w Kamienicy Górnej – 2	53
Fotografia 4 Niezagospodarowany i zdegradowany teren w sąsiedztwie zespołu pałacowo-dworskiego w Kamienicy Górnej	54
Fotografia 5 Park gminny w Kamienicy Górnej	55
Fotografia 6 Płyta amfiteatru w Kamienicy Górnej	55
Fotografia 7 Teren za Domem Handlowym w Kamienicy Górnej	56
Fotografia 8 Teren przy parku gminnym w Kamienicy Górnej	57
Fotografia 9 Pijalnia Wód Mineralnych w Szczawie	58
Fotografia 10 Niezagospodarowany teren wokół Pijalni Wód Mineralnych w Szczawie	59
Fotografia 11 Deptak w Szczawie	60
Fotografia 12 Nieużytki wzdłuż deptaka w Szczawie	60
Fotografia 13 Nieużytki w dolinie rzeki Kamienica w Szczawie	61
Fotografia 14 Nieużytek przy drodze wojewódzkiej 968 w Szczawie	61

Spis map

Mapa 1 Granice obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Kamienica	28
Mapa 2 Lokalizacja podobszarów rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w Gminie Kamienica	31
Mapa 3 Poglądowe granice wyznaczonego podobszaru rewitalizacji I na terenie Gminy Kamienica	32
Mapa 4 Poglądowe granice wyznaczonego podobszaru rewitalizacji II na terenie Gminy Kamienica	33
Mapa 5 Formy ochrony przyrody w granicach wyznaczonych podobszarów rewitalizacji	64
Mapa 6 Klasyfikacja pod względem kryterium ochrony zdrowia dla ozonu – cel długoterminowy w 2015 roku	65
Mapa 7 Rozkład stężenia rocznego pyłu zawieszonego PM10 na terenie województwa małopolskiego w 2015 roku	66

Mapa 8 Rozkład stężeń pyłu zawieszonego PM _{2,5} – stężenia roczne na terenie województwa małopolskiego w 2015 roku	67
Mapa 9 Rozkład stężenia rocznego benzo(a)pirenu w pyłe PM ₁₀ na terenie województwa małopolskiego w 2015 roku	68
Mapa 10 Rozmieszczenie przestrzenne inwestycyjnych projektów podstawowych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji	130

Spis schematów

Schemat 1 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i podobszarów rewitalizacji na terenie Gminy Kamienica	26
Schemat 2 Sfery tematyczne analizowane w szczegółowej diagnozie podobszarów rewitalizacji	34
Schemat 3 Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023.....	78
Schemat 4 Struktura zarządzania i wdrażania rewitalizacji w Gminie Kamienica.....	143

Spis tabel

Tabela 1 Nawiązanie Gminnego Programu Rewitalizacji do dokumentów strategicznych i planistycznych.....	11
Tabela 2 Wskaźniki obrazujące sytuację na terenie Gminy Kamienica w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej	23
Tabela 3 Najczęstsze powody korzystania ze świadczeń na podobszarach rewitalizacji w 2014 roku (liczba osób, którym przyznano świadczenie z danego powodu na 1 000 mieszkańców) – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji i Gminy Kamienica.....	42
Tabela 4 Średnie % wyniki sprawdzianu po szóstej klasie w szkołach podstawowych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji w latach 2010–2014.....	45
Tabela 5 Średnie % wyniki z wybranych części egzaminu gimnazjalnego w 2014 roku – porównanie średniej dla gimnazjów z wyznaczonych podobszarów rewitalizacji	46
Tabela 6 Liczba organizacji pozarządowych w granicach podobszarów rewitalizacji (albo mających na niego wpływ) na terenie Gminy Kamienica.....	48

Tabela 7 Zidentyfikowane kluczowe problemy oraz potencjały wyznaczonych podobszarów rewitalizacji na terenie Gminy Kamienica	69
Tabela 8 Kierunki działań wraz z odniesieniem ich do zidentyfikowanych potrzeb rewitalizacyjnych, mające na celu eliminację lub ograniczenie występowania negatywnych zjawisk na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji	79
Tabela 9 Projekt podstawowy nr 1	80
Tabela 10 Projekt podstawowy nr 2	85
Tabela 11 Projekt podstawowy nr 3	87
Tabela 12 Projekt podstawowy nr 4	88
Tabela 13 Projekt podstawowy nr 5	89
Tabela 14 Projekt podstawowy nr 6	91
Tabela 15 Projekt podstawowy nr 7	92
Tabela 16 Projekt podstawowy nr 8	94
Tabela 17 Projekt podstawowy nr 9	96
Tabela 18 Projekt podstawowy nr 10	98
Tabela 19 Projekt podstawowy nr 11	99
Tabela 20 Logiczne powiązania projektów podstawowych z treścią programu rewitalizacji (przedsięwzięcia, czynniki i przyczyny degradacji, potencjały podobszarów, kierunki działań i cele rewitalizacji)	101
Tabela 21 Charakterystyka uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	108
Tabela 22 Wewnętrzna spójność dokumentu – potrzeby rewitalizacyjne wraz z odpowiadającymi im celami rewitalizacji i kierunkami działań oraz zaplanowanymi projektami podstawowymi i przedsięwzięciami uzupełniającymi.....	117
Tabela 23 Wykaz najważniejszych projektów zrealizowanych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji lub mających wpływ na ich rozwój społeczno-gospodarczy na terenie Gminy Kamienica.....	134
Tabela 24 Szacunkowe ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica.....	138
Tabela 25 Harmonogram wdrażania dokumentu	144
Tabela 26 Wskaźniki monitoringowe wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023	151

Tabela 27 Zastosowane oraz zaplanowane narzędzia partycypacji społecznej i partnerstwa oraz opis sposobu zaangażowania interesariuszy na poszczególnych etapach rewitalizacji	156
---	-----

Spis wykresów

Wykres 1 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem w latach 2010–2014 na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji I	35
Wykres 2 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem w latach 2010–2014 na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji II	36
Wykres 3 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem w 2014 roku – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji i średnich dla Gminy Kamienica, powiatu limanowskiego, województwa małopolskiego oraz Polski	36
Wykres 4 Wskaźnik obciążenia demograficznego w 2014 roku – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji oraz Gminy Kamienica	37
Wykres 5 Udział % osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym – porównanie sytuacji w miejscowości Kamienica oraz w sołectwie Szczawa w latach 2010–2014.....	38
Wykres 6 Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym w 2014 roku – porównanie średniej dla miejscowości Kamienica, sołectwa Szczawa, Gminy Kamienica, powiatu limanowskiego oraz województwa małopolskiego.....	38
Wykres 7 Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy w % bezrobotnych w miejscowości Kamienica oraz w sołectwie Szczawa w latach 2010–2014.....	39
Wykres 8 Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy w % bezrobotnych w 2014 roku – porównanie średniej dla miejscowości Kamienica, sołectwa Szczawa, Gminy Kamienica, powiatu limanowskiego oraz województwa małopolskiego	40
Wykres 9 Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w % ludności ogółem w 2014 roku – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji i Gminy Kamienica	40

Wykres 10 Liczba wypełnionych formularzy "niebieska karta" ze względu na przemoc w rodzinie w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w 2014 roku – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji i Gminy Kamienica	42
Wykres 11 Liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję na 1 000 mieszkańców w 2014 roku – porównanie Gminy Kamienica, powiatu limanowskiego oraz województwa małopolskiego	43
Wykres 12 Średnie % wyniki sprawdzianu po szóstej klasie w szkołach podstawowych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji w 2014 roku – porównanie Szkoły Podstawowej nr 1 w Kamienicy, Szkoły Podstawowej nr 1 im. I Pułku Strzelców Podhalańskiej Armii Krajowej w Szczawie, Szkoły Podstawowej nr 2 im. Mikołaja Kopernika w Szczawie oraz Gminy Kamienica	45
Wykres 13 Średnie % wyniki z egzaminu gimnazjalnego w 2014 roku – porównanie średniej dla podobszarów rewitalizacji, Gminy Kamienica, powiatu limanowskiego, województwa małopolskiego i Polski	46
Wykres 14 Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji w latach 2010–2014.....	49
Wykres 15 Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w 2014 roku – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji i Gminy Kamienica	49
Wykres 16 Liczba wyrejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2014 roku – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji i Gminy Kamienica	50
Wykres 17 Dochód podatkowy gminy na 1 mieszkańca (w złotych) – porównanie średniej dla Gminy Kamienica, powiatu limanowskiego, województwa małopolskiego i Polski w 2014 roku.....	51
Wykres 18 Powierzchnia terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 1 000 mieszkańców w km ² w 2014 roku – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji i Gminy Kamienica.....	62
Wykres 19 Udział terenów zieleni urządzonej w ogólnej powierzchni terenów w 2014 roku – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji i Gminy Kamienica.....	62

Wykres 20 Udział % budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w stosunku do ogółu budynków mieszkalnych w 2014 roku – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji i Gminy Kamienica 63

Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych podobszarów rewitalizacji